ΤΕΥΧ· ΛΕ· ΤΟΜ· Β· 1854.

ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΗΣ ΖΩΗΣ.

Αἰῶνες πολλοὶ χρειάζονται ἕως οὗ λάβωσι σύστασίν τινα καὶ ὄγκον τὰ ἀνόργανα ὄντα διὰ χημικῆς συνθέσεως ἀνεπαισθήτως καὶ ἀφανῶς γινομένης. Παρετηρήθη τῳόντι εἰς βαθύτατα μεταλλεῖα πρὸ ἑκατον. ταετηρίδων ἐγκαταλελειμμένα ὅτι ὁμοειδῆ μόρια συνελθόντα ἀπετέλεσαν στερεὸν σῶμα, ἐνίοτε μάλιστα περιέβαλον διὰ μεταλλικῆς ὕλης καὶ ξύλα αὐτόθι μείναντα ἀπὸ τῶν χρόνων τῆς μεταλλείας. Ὁμοίως εὑρίσκονται συχνάκις ἀπολελιθωμένα διάφορα μέρη καὶ φυτῶν καὶ ζώων. Τὸ ἔργον δὲ τοῦτο τῆς φύσεως δύναται καὶ ὁ ἄνθρωπος αὐτοσχεδίως νὰ μιμηθῇ ὁπωσοῦν κατά τινας τόπους, ὅπου ἀναβρύουσιν ὕδατα τοσαύτην ἀνθρακικὴν τίτανον, ἢ χαληκώδη οὐσίαν περιέχοντα, ὥστε καλύπτουσιν ἐντελῶς διὰ πετρώδους ἐπιφανείας τὰ ἐν αὐτοῖς βυθιζόμενα. Τὸ στήθαιον τῆς Ἀντιπάρου πλῆρες λαμπροτάτων σταλακτιτῶν, καὶ ἄλλο δὲ προστέτι ἐσχάτως κατὰ τὴν μικρὰν Ἀσίαν ἀναλυφθὲν παριστάνουσιν αὐτόχρημα ἐργαστήρια χημικά, ὅπου ἐξελέγχεται ἐπ' αὐτοφώρῳ ἐνεργοῦσα ἀεννάως ἡ δημιουργὸς τῶν ὀρυκτῶν δύναμις, καθὼς καὶ εἰς τῆς γῆς τὰ σπλάγχνα. Ἀλλὰ καὶ ὁ Δανούβιος αὐτὸς ἀπελίθωσε τὰς ἀψίδας τῆς γεφύρας τοῦ Τραϊανοῦ· αἱ δὲ πολυθρήλλητοι βρύσεις τῆς Ἰσλανδίας (geysers) τὸ αὐτὸ τοῦτο φαινόμενον ἐπαναλαμβάνουσιν ἑκάστοτε (1)

Ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τὰ ὀρυκτὰ προκύπτουσιν ἀθρόα εἰς τὸ φῶς τῆς ἡμέρας ὡς ἀποτέλεσμα βιαίας τῶν στοιχείων ἀνταλλαγῆς καὶ ἁρμονίας. Ὁπωσδήποτε ὅμως λάβωσι τὴν γένεσιν, ἡ διάρκειά των ἀποβαίνει σχεδὸν ἄϊδιος, ἐκτὸς γενικῶν καταστροφῶν, αἱ ὁποῖαι ἴσως μεταβάλλουσιν ὁλοσχερῶς τὴν ὑπάρχουσαν κατάστασιν, ἀλλ' εἰς διαστήματα ὡς πρὸς τὸν ἄνθρωπον ἀπέραντα. Διὰ τοῦτο καὶ ὀλίγον ἀκριβεῖς περὶ αὐτῶν ἔχομεν ἰδέας.

Ἐξ ἐναντίας δὲ γνωρίζομεν ἔκπαλαι ὅτι τὰ φυτὰ καὶ τὰ ζῶα ὅσῳ βραδύτερον αὐξάνουσι, τόσῳ μακρότερον παρατείνεται ἡ ὕπαρξίς των. Γηράσκουσι δὲ καὶ ἀποθνήσκουσι ταχέως, ἐὰν ἐντὸς ὀλίγου χρόνου φθάνωσι τὴν ἀκμὴν τῆς φυσικῆς των τελειότητος· quod cito fit, cito perit.

Ὁποία διαφορὰ ἀπὸ τοῦ εὐρῶτος (τῆς μούχλας) ὅστις φθείρεται μετά τινας ὥρας μέχρι τῆς κέδρου τοῦ Λιβάνου ζώσης ἐπέκεινα τῶν 1000 ἐτῶν καὶ τῆς ἐλαίας, ἥτις ὑπερβαίνει καὶ τὸν ὅρον τοῦτον! πολὺ δὲ μᾶλλον δένδρου τινὸς τῆς Ἀφρικῆς, τοῦ Βαουβάβ, τὸ ὁποῖον θάλλει ἐπὶ τῆς γῆς εἰς τριάκοντα καὶ τεσσαράκοντα ἴσως αἰῶνας!

(1) Lyell 's principles of Geology — Buckland Geolog. ἴδὲ καὶ Ἀριστ. προβλ. Τμ. 24.

Ἀλλὰ τὶς ἄρά γε τῆς τοιαύτης διαφορᾶς ὁ λόγος;

Τὰ πολύχυλα καὶ ὑδαρῆ φυτὰ, ἔχοντα ὄργανα λεπτὰ διαρκοῦσιν ὀλίγον, δηλ. ἓν, ἢ καὶ δύο ἔτη· ὅσα δὲ τοὐναντίον ἔλαχον χυμοὺς μὲν γλίσχρους, εἴτε ἐξώδεις, ὄργανα δὲ ἰσχυρότερα, ζῶσιν ἀναλόγως πλειότερον. Ἐν γένει δὲ τὸ ξύλον, ἢ μᾶλλον ἡ στερεότης αὐτοῦ φαίνεται τὸ ἀσφαλέστατον ἴσως σημεῖον τῆς μακροβιότητος τῶν φυτῶν. Ἀλλὰ τοῦ κανόνος τούτου ὑπάρχουσι καὶ ἐξαιρέσεις. Οὕτως ἁπαλὸν ἔχει ξύλον ἡ φιλύρα, ζῇ ὅμως πλειότερον παρὰ τὴν πύξον, τὴν ἄρκευθον, τὴν κυπάρισσον, τὴν καστανέαν καὶ τὴν μηλέαν.

Ἐκτὸς δὲ καὶ τούτων οἱ βοτανικοὶ παρετήρησαν ὅτι τὰ ἄνοσμα καὶ ἄχυμα φυτὰ, οἷον ἡ θρίδαξ, ἡ βρίζα, ἡ κριθὴ καὶ καθόλου τὰ σιτηρὰ διαρκοῦσιν ὀλιγώτερον παρὰ τὰ δριμέα καὶ βαλσαμώδη κατὰ τὴν ὀσμὴν, καθὼς ὁ θύμος, ὁ γλήχων, ὁ ὕσσωπος, τὸ μελισσόχορτον, τὸ ἀψίνθιον, τὸ ἀμάρακον, ὁ ἐλελίσφακος· διότι ταῦτα ζῶσι δύο ἔτη καὶ ἔτι πλέον.

Οἱ δὲ θάμνοι καὶ τὰ δενδρύλλια διαρκοῦσιν ἀπὸ 30 μέχρις 60 ἐτῶν, τινὰ δὲ καὶ τὸ διπλοῦν τοῦ ἀριθμοῦ τούτου. Οὕτως ἡ ἄμπελος καταντᾷ ἀπὸ πεντήκοντα εἰς ἑκατὸν ἔτη πάντοτε καρποφοροῦσα, καθὼς καὶ ἡ λιβανωτὶς (τὸ δενδρολίβανον) ὁμοίως δὲ καὶ ἡ ἄκανθα καὶ ὁ κισσὸς ζῶσιν ὡς ἑκατὸν ἔτη.

Τὰ δὲ ὑψηλὰ καὶ ἰσχυρὰ δένδρα ὡς ἡ δρῦς, ἡ φιλύρα, ἡ πτελέα, ἡ σφένδαμνος, ἡ πλάτανος, ἡ κέδρος, ἡ ἐλαία, ἡ κυπάρισσος, ἡ συκάμινος, μάλιστα δὲ ἡ ἀδανασωνία θεωροῦνται ὡς μακροβιώτατα. Ἐκτὸς τῶν ἀρχιτεκτονικῶν μνημείων, ἴσως μόνον τινὲς ἐλαῖαι τῆς πεδιάδος τῶν Ἀθηνῶν κατάγονται ἀπὸ τῶν αἰώνων τῆς Ἑλληνικῆς δόξης. Εἰς δὲ τὴν Γερμανίαν καὶ τὴν Γαλλίαν σώζονται εἰσέτι δρῦες, ὑπὸ τὴν σκιὰν τῶν ὁποίων οἱ Δρυΐδαι ἐτέλουν τῆς θρησκείας των τὰ ὄργια, οἱ δὲ ἄγριοι ἐνδεδυμένοι ἄρκτων δέρματα συνήρχοντο ὡς οἱ σημερινοὶ Αἰγύπτιοι (Ἀθίγγανοι).

Σύμπτωσις παράδοξος, ἀλλ' ἀληθεστάτη· καθὼς ζῶσιν ὀλιγότερον οἱ πνευματώδεις καὶ χαρίεντες ἄνθρωποι, ὁμοίως καὶ τὰ καλλίκαρπα, ἢ εὐγενῆ δένδρα ἀποθνήσκουσι ταχύτερον παρὰ τὰ πρόστυχα, διαφερόντως δὲ τὰ ἄγρια καὶ στυράκαρπα· μόλις δὲ φθάνουσι τὸ ἑξηκοστὸν ἔτος, ὅταν λαμβάνωσι τὴν δέουσαν περιποίησιν, καθαριζόμενα ἰδιαιτέρως ἐκ τῶν ἐπιφυομένων ἐπὶ τοῦ στελέχους λειχήνων.

Ἡ πολλὴ ὅμως τῶν δένδρων περιποίησις συντέμνει τὴν ζωήν των, καθὼς ἡ θρύψις ἐπιβουλεύεται τὴν τοῦ ἀνθρώπου.

Οὕτως ἄρα τὰ κηπευόμενα, ἢ καλλιεργούμενα δένδρα καθὼς τὰ μικρόστομα καὶ χαμαίζηλα διαρκοῦσιν ὀλιγότερον παρὰ τὰ τῶν ὀρέων καὶ τῶν δασῶν.

Παρατείνεται ὅμως πολλῶν ἡ ὕπαρξις, ὅταν μετριάζηται ἡ κατανάλωσις τῶν χυμῶν, κλαδευομένων π. χ. τῶν ἄκρων, τῶν κλώνων κτλ.

Φαινόμενον γενικὸν καὶ σπουδαιότατον, τὸ ὁποῖον ἐκτείνεται καὶ εἰς τὰ ζῶα· οὐδὲν ἄλλο συντέμνει τὴν ζωὴν τῶν φυτῶν, ὅσον ἡ γονιμοποίησις. Ἅμα τὸ θῆλυ ἑνωθῇ μετὰ τοῦ ἀρσενικοῦ, μαραίνεται τὸ ἄνθος, τὸ ὁποῖον ἦτο ἐνδεδυμένον ἕως τότε μὲ τὰ χαριέστατα χρώματα διὰ τὴν ἡμέραν τοῦ γάμου, καὶ ἀποθνήσκει σχεδὸν διὰ παντὸς, ἢ τοὐλάχιστον ἐπὶ ἓξ μῆνας τὸ φυτὸν, ὡς ἂν ἦτο περιττὴ πλέον ἡ ὕπαρξις αὐτοῦ εἰς τὸ ἑξῆς· διότι ἄλλο ἄτομον μέλλει νὰ τὸ διαδεχθῇ, ὁ καρπὸς δηλ. ἢ ὁ σπόρος τοῦ φυτοῦ, ὅστις πολλαπλασιάζει τὸ εἶδος. Οὕτως ἡ φύσις ἀποβλέπει μόνον εἰς τὴν συντήρησιν τοῦ ὅλου, ἀδιαφορεῖ δὲ περὶ τῶν ἀτόμων.

Τὰ ἐπέτεια φυτὰ ἀποθνήσκουσι κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος, ὅτε καὶ ἀνθοῦσι· τὰ δὲ διετῆ κατὰ τὸ δεύτερον ἔτος· μόνον δὲ τὰ ξυλώδη καρποφοροῦντα περὶ τὸ 6, 9, 12 γηράσκουσι· ὅσον δὲ βραδύτερον τοῦτο συμβαίνει, τόσον καὶ ἡ ζωὴ αὐτῶν παρατείνεται.

Ἂν ἀπαιτῆται τοσοῦτος χρόνος, ἕως οὗ τὸ φυτὸν ἐπανέλθῃ πάλιν εἰς τὴν πρώτην αὐτοῦ δύναμιν, καὶ παρασκευασθῇ εἰς νέον γάμον, ἆρά γε τὰ ζῶα, καὶ μάλιστα τούτων ὁ ἄνθρωπος, δύνανται ἄνευ κινδύνου τῆς ἰδίας αὐτῶν ὑπάρξεως νὰ πολλαπλασιάζωνται ἀκαταπαύστως;

Ἐπὶ δὲ τῶν ζώων αὐτῶν παρατηροῦμεν ὅτι τὰ ἁπλούστερα κατὰ τὴν διοργάνωσιν, ἔχουσιν ἀσφαλεστέραν καὶ τὴν ζωήν. Ὑπάρχουσιν ὅμως πολλαὶ διαφοραὶ ἀπὸ τοῦ ἐφημέρου λεγομένου, τὸ ὁποῖον ζῇ μίαν ἡμέραν, διότι μετὰ 20 ὥρας γηράσκον περιστοιχεῖται ὑπὸ πλήθους ἐκγόνων, μέχρι τοῦ ἐλέφαντος, ὅστις παρατείνει τὴν ὕπαρξιν ἕως τῶν 200 ἐτῶν.

Ἀμέσως οἱ σκώληκες πλεονεκτοῦσι πάντων τῶν ἄλλων καθότι καὶ ἂν ἀπολέσωσι μέρος τι τοῦ σώματος, δὲν κινδυνεύει ἡ ζωὴ αὐτῶν· ἐπειδὴ τὸ ὄργανον, τὸ ὁποῖον ἔλλειψεν, ἀναπληροῦται πάλιν εὐκόλως, καθὼς βλαστάνουσιν οἱ ἀποκοπέντες κλῶνές τινος φυτοῦ.

Τινὰ μάλιστα ἐκ τῶν κατωτέρων τούτων ζώων τοιοῦτον ὑπάρχουσι προστετηκότα εἰς τὴν ζωὴν, ὥστε καὶ ἀφ' οὗ ἐκτεθῶσιν εἰς καυστικώτατον ἥλιον, ἢ καὶ εἰς κλίβανον ἤδη πεπυρακτωμένον, ἀναλαμβάνουσι καὶ μετὰ 6 μῆνας τὴν ζωτικὴν αὐτῶν δύναμιν, ἂν βυθισθῶσι μόνον εἰς χλιαρὸν ὕδωρ.

Τοιουτοτρόπως διατηροῦνται εἰς πάμπολλα ἔτη καὶ τὰ σπέρματα τῶν φυτῶν, πρὸς τὰ ὁποῖα ἀναλογοῦσι πολὺ τὰ κατώτερα ζῶα ὡς στοιχεῖα, οὕτως εἰπεῖν, τῆς ζωῆς.

Ἀλλὰ τὸ ἔντομον κείμενον ἀνώτερον τοῦ σκώληκος δὲν ἀναγεννᾶται, καθὼς αὐτός· ἀλλ' ἀφ' οὗ διέλθῃ τρεῖς τάξεις, ἀπὸ κάμπης δηλ. (ζώσης τρία, ἢ τέσσαρα ἔτη πολλάκις) γίνεται χρυσαλίς, καὶ ἀπὸ χρυσαλίδος πτερωτὸν, ὡς ἡ ψυχὴ, δηλ. ἡ μηλολόνθη, ἡ ἀκρὶς κτλ. τότε δὲ ὠοτοκεῖ καὶ ἔπειτα, ὡς ἂν ἐξεπλήρωσε τὸν ὡρισμένον τῆς φύσεως σκοπὸν, ἀποθνήσκει.

Ὁποία παράδοξος μεταβολὴ ἐκτελεῖται εἰς τὰ ζῶα ταῦτα! Ἡ κάμπη δυσειδὴς κατὰ τὸ ἐξωτερικὸν μόλις κινεῖται, καὶ μόνον διὰ νὰ φάγῃ ὅσον δυσκόλως πιστεύομεν· διότι τινὲς κατατρώγουσιν ἐντὸς ὀλίγων ὡρῶν ὁλόκληρα δένδρα. Ἐπειδὴ λοιπὸν λαμβάνει πάντοτε ἔξωθεν ὕλην καὶ οὐδὲν σχεδὸν δαπανᾷ, ἢ ἀποβάλλει εἰς τὰ ἔξω, ἡ ζωὴ αὐτῆς παρατείνεται εἰς πολὺν χρόνον, καθὼς συμβαίνει καὶ εἰς τὴν χρυσαλίδα· ἀφ' οὗ ὅμως πτερωθῇ, φροντίζει μόνον περὶ τοῦ γάμου, διότι μετ' αὐτὸν πέπρωται νὰ ἀποθάνῃ.

Τὰ ἑρπετὰ ἔχουσι μακρὰν τὴν ζωήν. Τινὲς χελῶναι διατηροῦνται καὶ ἄνευ κεφαλῆς, ἀντέχουσι δὲ εἰς πεῖναν καὶ ἓξ μηνῶν καὶ ζῶσιν ἐπέκεινα τῶν 100 ἐτῶν. (1) Βάτραχοι ἐπήδησαν εἰς τὸ ὕδωρ, καὶ ἀφ' οὗ ἀπεσπάσθη ἡ καρδία των· φρύνοι δὲ εὑρέθησαν ζῶντες ἐντὸς τῆς πέτρας καὶ τοῦ μαρμάρου! Πολλὰ ἐκ τῶν ζώων τούτων ἀλλάσσουσι τὸ δέρμα κατ' ἔτος, καθὼς πτεροφυοῦσι τὰ πτηνὰ, ἢ μεταβάλλουσι τὴν τρίχα τινὰ μαστοφόρα καὶ τοῦτο φαίνεται ὅτι ἀνακαινίζει τὰς δυνάμεις καὶ τὴν ζωήν των.

Τινὲς ἰχθεῖς ζῶσι καὶ αὐτοὶ πάμπολλα ἔτη, 60 π. χ. καὶ ἐπέκεινα· ἀλλ' ὁ ἀνθίας καὶ κυπρῖνος καταντῶσι μέχρις 160. Ὑπάρχει γνωστὸν πόσον οἱ Ῥωμαῖοι περιεποιοῦντό τινα αὐτῶν εἴδη εἰς ζωγρεῖα. Ὁ Κράσσος, ὅστις ὀλίγον ἴσως ἐλυπεῖτο τοὺς ἀνθρώπους πάσχοντας, ἔκλαυσε πικρῶς, ὡς λέγουσι, διὰ τὸν θάνατον σμύρνας, τὴν ὁποίαν ἔτρεφεν εἰς τὸ ἰχθυοτροφεῖον!

Τοιοῦτοι ὑπάρχουσιν οἱ δεσπόται καὶ οἱ τύραννοι. Ἐνίοτε τὸ πάθος τοῦ κυνὸς, τοῦ ἵππου, τῆς ἐλάφου συγκινεῖ πλειότερον τὴν καρδίαν αὐτῶν, παρὰ τὰς πληγὰς καὶ τὰ δάκρυα τῶν ὁμογενῶν ἀνθρώπων, τῶν ἀδυνάτων γυναικῶν, τῶν ἀνηλίκων παιδίων καὶ τῶν δυστυχῶν γερόντων. Διότι θεωροῦσι καὶ τοὺς ἀνθρώπους προωρισμένους νὰ γίνωνται δορὰ οἱ ἀδύνατοι τῶν δυνατῶν, καθὼς οἱ μικροὶ ἰχθεῖς τῶν μεγάλων, εἰς τῶν ὁποίων τὸν στόμαχον καὶ διαλύονται.

Ζῶσι δὲ καὶ τὰ πτηνὰ ζωὴν μακρὰν 1) ὡς παντάχόθεν ἄριστα κεκαλυμμένα, καὶ ἀκολούθως μὴ ὑποκείμενα εἰς τῆς ἀτμοσφαίρας τὰς ἐπηρείας· 2) ὡς κατ' ἔτος ἀνανεούμενα διὰ τῆς πτεροφυΐας· 3) ὡς ἀναπνέοντα τὸν καθαρώτατον ἀέρα, ὅστις διαχωρεῖ μέχρι καὶ αὐτῶν τῶν ὀστέων· 4) ὡς ἀκαταπαύστως κινούμενα· 5) ὡς ἀποκρίνοντα διὰ τῶν οὔρων τὰ γαιώδη στοιχεῖα, τὰ ὁποῖα κατασκελετεύουσι τὸ ζῶον καὶ ἐπιταχύνουσι τὸ γῆρας, δι' αὐτοῦ δὲ τὸν θάνατον.

Οὕτως ὁ ἀετὸς καὶ ὁ ἱέραξ ζῶσιν ἐπέκεινα τοῦ αἰῶνος πολλάκις· ὁμοίως δὲ καὶ ὁ κόραξ· ὅθεν κορακοζώντων λέγει ἡ κοινὴ γλῶσσα τὸν μακρόβιον.

Εἰς τὸν αὐτὸν νόμον τῆς φύσεως ὑπάγεται καὶ ὁ ψιττακὸς, καὶ ὁ τῶς καὶ πλῆθος ἄλλων. Μόνον δὲ ἴσως ὁ πετεινὸς καὶ ἡ περιστερὰ ὡς ἀκόλαστα ἔχουσι σύντομον τὴν ζωήν.

Ἐκ δὲ τῶν θηλαστικῶν λεγομένων ζώων, ὁ ἐλέφας ἀναφέρεται ὡς μακροβιώτατος πάντων, διὰ τοῦτο καὶ βραδέως αὐξάνει, καθὼς καὶ τὰ διαρκέστατα δένδρα, ἡ ἐλαία, ἡ δρῦς κτλ.

Ὁ λέων εὑρέθη πολλάκις νωδὸς διὰ τὸ μακρὸν γῆρας· τοὐναντίον δὲ ἡ δυσκίνητος ἄρκτος ζῇ ὀλίγα ἔτη· τοῦτο διδάσκει ὅτι ἡ ὀκνηρία ὀλίγον συντελεῖ εἰς τὴν παράτασιν τῆς ζωῆς.

Τοὐναντίον δὲ ἡ φιλόπονος καὶ ἰσχνὴ καὶ πάντοτε ὁδοιπόρος, ἢ φορτηγὸς κάμηλος παρατείνει τὴν ὕπαρξίν της μέχρι καὶ τῶν 100 ἐτῶν ἐνίοτε.

---

(1) *Τὸ δυσκίνητον καὶ φλεγματικὸν τοῦτο ζῶον μεγαλύνει τοσοῦτον βραδέως, ὥστε ἐτεὸς 20 ἐτῶν αὐξάνει μόλις δύο δακτύλους.*

Ὁ δὲ κροκόδειλος, ἄλκιμον καὶ τερατῶδες καὶ παμβορώτατον ἑρπετὸν, ζῇ ὡς 200 ἔτη κατά τινας· αὐξάνει δὲ καθ' ὅλον τοῦτο τὸ μακρὸν διάστημα.

Παρετήρησαν ὅμως οἱ ζωολόγοι ὅτι καὶ τὰ φέροντα πυκνὸν καὶ στερεὸν δέρμα, ὡς ὁ ῥινόκερως, ὁ κροκόδειλος, ὁ ἐλέφας ζῶσι μακροβιώτερα.

Ἀπόδειξις πόσον κινδυνεύει ἡ ζωὴ ἐκ τῶν ἀτμοσφαιρικῶν περιστάσεων.

Διὰ τοῦτο κατὰ δυστυχίαν ὁ ἵππος ὡς ἀραιότροχος μόλις καταντᾷ εἰς τὰ 40 ἢ 50 ἔτη· ἡ δὲ ἰσχυρογνώμων καὶ δυσπειθὴς ἡμίονος ὑπερβαίνει τὸν φιλοκάματον ὄνον κατὰ τὴν μακροβιότητα.

Ἡ ἔλαφος καὶ ὁ ταῦρος μόλις φθάνουσιν εἰς τὰ 30 ἔτη, τὰ δὲ μικρότερα τετράποδα, κριοὶ καὶ τράγοι καὶ λαγωοὶ καὶ ἀλώπεκες σπανίως ὑπερβαίνουσι τὰ 8 ἢ 10.

Καθόλου δὲ εἰπεῖν, ὅσῳ ὀλιγότερον χρόνον κυοφορεῖται (ἢ μένει ἐντὸς τῆς μητρικῆς κοιλίας, ἢ τοῦ ᾠοῦ) τὸ ζῶον, τόσῳ καὶ ταχύτερον ἀποθνήσκει. Διὰ τοῦτο ὁ ἐλέφας κυοφορούμενος εἴκοσι μῆνας ὑπάρχει πάντων τῶν ἄλλων ὁμογενῶν ζώων μακροβιώτατος· τοὐναντίον δὲ ὁ ταῦρος, ὁ κύων, ἡ ἔλαφος κυοφοροῦνται ἐπὶ τρεῖς ὡς ἓξ μῆνας, ὅθεν ζῶσι καὶ ἀναλόγως. Τοῦτο συμφωνεῖ μετὰ τοῦ γενικοῦ νόμου τὸν ὁποῖον ἐκφράζει ἡ κατ' ἀρχὰς τοῦ ἄρθρου τούτου σημειωθεῖσα λατινικὴ παροιμία. Ὅ,τι γίνεται ταχέως, φθείρεται καὶ ταχέως.

Ἐκτὸς τῶν εἰρημένων, ἂν τὸ ζῶον φθάσῃ ταχέως εἰς τὴν ἐφηβον ἡλικίαν, ἀποθνήσκει ταχέως. Διότι κατὰ τὴν νεότητα ἐξαντλεῖται ὅλη ἡ ζωοποιὸς δύναμις, ὥστε δυνάμεθα νὰ μετρήσωμεν ὡς ἔγγιστα τὴν ζωὴν τῶν ζώων πολλαπλασιάζοντες διὰ τοῦ ἓξ ἢ ἑπτὰ τὴν ἡλικίαν τῆς νεότητος, τὸν καιρὸν δηλ. ὅτε παύει αὐξάνον τὸ φυτὸν ἢ τὸ ζῶον. Οὕτω π. χ. ὁ ἵππος, ὁ ὄνος, ὁ ταῦρος ἐφηβῶσι περὶ τὰ 3 ἢ 4 ἔτη, ζῶσι δὲ συνήθως ὡς 20. Ἡ ἀμνὰς ἡβάσκει περὶ τὰ 2 ἔτη, ὅθεν ζῇ 8, ἢ 10 ἴσως δὲ καὶ 12.

Ἀλλὰ τὰ μελανόσαρκα ζῶα, ὡς οἱ λαγωοὶ καὶ πολλὰ ἀγρίμαῖα παρκτείνουσιν ἐν γένει μακρότερον τὴν ζωήν.

Τέλος ἡ ὕπαρξις καταναλίσκεται ταχύτερον κατὰ λόγον τῆς σωματικῆς καὶ διανοητικῆς δραστηριότητος καὶ τῆς ἐνεργείας, καθὼς τὸ πῦρ σβέννυται πρωϊμότερον, ὅταν καίῃ μέγα καὶ λαμπρόν.

Οὕτως ὅσοι σκέπτονται καὶ συλλογίζονται πολὺ, μάλιστα δὲ ὅσοι ταράττονται ὑπὸ τῶν παθῶν, καθὼς οἱ πολιτικοὶ, αὐτοὶ καὶ φθείρονται ταχύτερον.

Τὰ ἔνυδρα ζῶσι πλειότερον παρὰ τὰ χερσαῖα καὶ τὰ ἐναέρια· ἴσως διότι λείπει σχεδὸν εἰς τὰ πρῶτα ἡ διαφόρησις.

Ὁ ἄνθρωπος δὲ αὐτὸς, τὸν ὁποῖον ἔχομεν πάντοτε σκοπὸν, πόσον ἆρά γε ὑπάρχει προωρισμένος ἐκ φύσεως νὰ ζῇ; Ἢ τό ποτε μακροβιώτερος, ἢ ὅ,τι σήμερον γνωρίζομεν; Πῶς δύναται νὰ παρατείνῃ τὴν ὕπαρξίν του;

Ἂν ὁ μέσος ὅρος, τὸν ὁποῖον ἐξεφράσαμεν ἀνωτέρω, στηρίζηται εἰς βεβαίας ἀρχὰς καὶ ἀκριβῆ φαινόμενα, ἡ συνήθης ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου δὲν ὑπερβαίνει τὰ 140 ἢ 150 ἔτη· καθότι ὁ ἄνθρωπος περὶ τὰ 20 παύει αὐξάνων, ὁ δὲ ἀριθμὸς αὐτὸς διὰ τῶν 7 πολλασιαζόμενος ἀποδίδει τὴν εἰρημένην ἡλικίαν. Ἀλλὰ τὴν μακροβιότητα ταύτην μόνον εἰς τοὺς ἀρχαίους αἰῶνας, καὶ τοὺς ἀρχαιοπρεπεῖς καὶ ἁπλοϊκοὺς τόπους εὑρί-

σκομεν, δηλ εἰς τὰ ὄρη, εἰς τοὺς ἀγροὺς, καὶ εἰς τὰ ἀτλούστατα ἔθνη.

Εἴπαμεν ὅτι ἡ καλλιέργεια ἐν γένει βραχύνει τὴν ὕπαρξιν τῶν φυτῶν· ἀλλὰ τὸ αὐτὸ ἀποτελεῖ ὁ πολιτισμὸς οὐ μόνον ὡς πρὸς τὸν ἄνθρωπον, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ σύνοικα αὐτοῦ, ἢ κατοικίδια ζῶα.

Διὰ τοῦτο οἱ πλεῖστοι τῶν περιηγητῶν εὗρῆκαν τοὺς ἀγρίους μακροβιωτέρους· ἀρκεῖ ἐξ αὐτῶν νὰ ὀνομάσωμεν ἐνταῦθα τοὺς διασημοτάτους. οἷον τὸν Φραγκλῖνον, τὸν Crevecoeur (voyage dans la Haute Pensylvanie) τὸν Wald (Voyage au Canada) τὸν Malouet (voyage à la Guyane) τὸν Acerbi (voyage au Nord) τὸν Turnbul, Périn, Dulac κτλ.

Κατὰ τὴν ἱστορίαν τῶν Ἑβραίων ὁ Ἀδὰμ ἔζησε χίλια ἔτη, ὁ Μαθουθάλας ἐννεακόσια, ἄλλοι δὲ πατριάρχαι τετρακόσια, ἢ τριακόσια καὶ καθεξῆς· ἀλλὰ κατὰ τοὺς χρονολόγους τὰ ἔτη ταῦτα συνέκειντο ἴσως ἐκ τριῶν, ἢ τεσσάρων μόνον μηνῶν. (Hufland)

Ἐπὶ δὲ τῶν ἱστορικῶν κυρίως λεγομένων χρόνων ὁ Ἀβραὰμ ἔζησεν 175, ὁ Ἰσαὰκ 180, ὁ Ἰακὼβ 147, ὁ Ἰσμαὴλ 137, ἡ Σάῤῥα 127, ὁ Ἰωσὴφ 110, ὁ Μωϋσῆς 120, καὶ ὅμως παρεπονεῖτο ὅτι ἡ ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου μόλις διαρκεῖ κοινῶς 70, ἢ 80 ἔτη, καθὼς καὶ ὁ Δαβίδ.

Ἔχομεν δὲ καὶ ἐκ τῆς ἐθνικῆς ἱστορίας πολλὰ μακροβιότητος παραδείγματα. Οἱ Σῆρες ἐνομίζοντο μακρόβιοι κατὰ τὸν Λουκιανὸν· διότι ἔπινον, ὡς λέγει πολὺ ὕδωρ, ἴσως τὸ τὲ ἔκπαλαι. Ἀλλὰ παραλείποντες ταῦτα ὡς ἀβέβαια, ἢ ἀμφισβητούμενα εὑρίσκομεν ὅτι ἐκ μὲν τῶν Ἑλλήνων ὁ Ἐπιμενίδης ἔζησεν ἔτη 157, ὁ Ἱπποκράτης 109 καθὼς καὶ ὁ Δημόκριτος, ὁ Γοργίας 108, ὁ Ζήνων 100, ὁ Ἰσοκράτης καὶ ὁ Σιμωνίδης 98, ὁ Πρωταγόρας, Διογένης καὶ Σοφοκλῆς 90, ὁ Πλάτων καὶ Θουκυδίδης 80, ὁ Εὐριπίδης καὶ Γαληνὸς 79.

Ἐκ δὲ τῶν Ῥωμαίων ὁ ἀνδρεῖος Valerins Corvinus ἐπέκεινα τῶν 100, ὁ ἀτάραχος Φάβιος καὶ ὁ λιτοδίαιτος, ἐχθρὸς δὲ τῶν ἰατρῶν Κάτων 90. Ἡ σύζυγος τοῦ Κικέρωνος Τερεντία 103, ὁ Ἰουβενάλιος 80, ὁ Ὀβίδιος καὶ Ὡράτιος 57, ὁ Σενέκας (Ἱσπανὸς) 71.

Κατὰ τὸν Πλίνιον ἐπὶ Οὐεσπεσιανοῦ εὑρέθησαν εἰς τὴν Ἰταλίαν 124 ἄνθρωποι ἔχοντες 100 ἐτῶν καὶ ἐπέκεινα ἡλικίαν, δηλ. 54 ἑκατὸν, 57 ἑκατὸν δέκα, 2 ἑκατὸν εἴκοσι πέντε, 4 ἑκατὸν τριάκοντα πέντε, 3 δὲ ἑκατὸν τεσσαράκοντα κτλ. αὐτὸς δὲ ὁ Πλίνιος ἔζησε μόνον πεντήκοντα.

(ἀκολουθεῖ)

ΑΝΑΣΚΑΦΗ ΤΗΣ ΠΟΜΠΗΙΑΣ

ΜΟΥΣΕΙΑ ΝΕΑΠΟΛΕΩΣ ΚΑΙ ΡΩΜΗΣ·

Ἐπιστολὴ τοῦ Raoul Rochette

Πρὸς τὸν Κύριον Σαλβάνδυ, παλαιὸν ὑπουργὸν τῆς δημοσίου παιδείας.

—o—

(Συνέχεια καὶ τέλος· ἰδὲ Τεῦχ. ΛΔ'.)

Αἱ γυναῖκες κατακεκλιμέναι ἀναιδῶς μετὰ τῶν ἀνδρῶν φέρουσιν ἐπὶ κεφαλῆς τὸν νυκτερινὸν πίλον ἐκεῖνον, τὸν ὁποῖον ὁ Ἰουβενάλιος ἀποδίδει εἰς τὴν Μεσσαλίναν (Σατ.VI.) ἔχουσι δὲ τοὺς μαστοὺς ἀνασηκωμένους διὰ στροφίου, εἴτε ταινίας τινὸς ἐρυθρᾶς, κομβουμένης ἐπάνω τῶν ὤμων. Πολλαὶ ἐκ τῶν γραφῶν τούτων εἶχον κατ' ἀρχὰς λατινικὰς ἐπιγραφὰς, αἱ ὁποῖαι ἐξηλείφθησαν, ἐμαρτύρουν δὲ βεβαίως τὸν ἔσχατον βαθμὸν τῆς διαφθορᾶς.

Ἐπειδὴ δὲ τὸ καπηλεῖον κοινωνεῖ διὰ θύρας μετὰ τῆς προσεχοῦς οἰκίας, φαίνεται ὅτι καὶ αὐτὸ καὶ τὸ χαμαιτυπεῖον ἦσαν οἱονεὶ αὐτῆς παραρτήματα, ἀνῆκον δὲ εἰς ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν πολίτην, πλούσιόν τινα τῆς Πομπηΐας. Περιεῖχε καὶ ἡ οἰκία αὕτη πλῆθος ἡρωϊκῶν γραφῶν τεχνικωτάτων, οἷον τὸν Περσέα καὶ τὴν Ἀνδρομέδαν, τὸν Ὀδυσσέα καὶ τὴν Πηνελόπην, τὸν Πάριν καὶ τὴν Ἑλένην, τὸν Οἰδίποδα καὶ τὴν Πυθίαν· τέλος ἐφαίνετο καὶ ἡ Ἑλένη ἀναγγέλλουσα εἰς τὸν Αἰνείαν ἔμπροσθεν τοῦ γέροντος Πριάμου καὶ τοῦ νέου Ἀσκανίου τὴν ἐν τῷ Γ. Βιβλίῳ τῆς Ἀινειάδος προφητείαν στιχ. 370.

Εἰς τὰ ὀπίσω τοῦ χαμαιτυπείου καὶ πέραν αὐτοῦ ἀνεσκάφη ἡ πλουσιωτάτη πασῶν τῶν τῆς Πομπηΐας οἰκία, ἡ τοῦ ταμίου, λεγομένη δὲ σήμερον τῶν Διοσκούρων, παρὰ τὴν εἰκονα τῶν ἡμιθέων τούτων ἐζωγραφημένων ἔνθεν καὶ ἔνθεν τῆς εἰσόδου. Αὐτόθι κατὰ πρῶτον εὑρέθησαν δύο κιβώτια ξύλινα ἐπὶ τοίχου στερεωμένα καὶ ἔξωθεν μὲν ἐπεστρωμένα διὰ πετάλων ὀρειχάλκου, ἔσωθεν δὲ πεποικιλμένα δὶ ἐλασμάτων καὶ ἥλων τοῦ αὐτοῦ μετάλλου καὶ σιδήρου. Ἦσαν δὲ προωρισμένα ὡς ταμεῖον πολυτίμων σκευῶν, ἢ γαζοφυλάκιον· ὅθεν τὸ μὲν περιεῖχε 45 νομίσματα χρυσᾶ αὐτοκρατόρων, καὶ 5 ἀργυρᾶ· ἀλλὰ φαίνεται ὅτι ὀλίγῳ μετὰ τὴν καταστροφὴν τῆς Πομπηΐας ὁ θησαυρὸς οὗτος ἐσυλήθη παρ' ἀνθρώπων, οἵτινες τὸν ἐγνώριζον, μὴ δυνηθέντες ὅμως νὰ ἕλθωσιν ἐκ τῶν ἐμπροσθεν ἐτρύπησαν τὸν ὄπισθεν αὐτοῦ τοῖχον· εἰς δὲ τὸ ἕτερον εὑρέθησαν ἀνάγλυφα καὶ προτομαὶ θεότητός τινος, ἐξ ὀρειχάλκου ἀμφότερα.

Καταλαμβάνομεν καὶ ἐκ τούτου πόσον τεχνικὴ φιλοκαλία καὶ κομψότης ἐκόσμει τὰ πάντα εἰς τὰς οἰκίας καὶ τὰ καταστήματα τῶν ἀρχαίων. Ἀμφιβάλλω ἂν καὶ τοῦ πλουσιωτάτου τραπεζίτου τῆς ἡμετέρας ἐποχῆς το γαζοφυλάκιον δύναται νὰ συγκριθῇ πρὸς τὰ εἰρημένα.

Παρετηρήθη δὲ προσέτι ὅτι εἰς τὰς οἰκίας μάλιστα τῶν πλουσίων καὶ εὐγενῶν ἔπληθον αἱ ἀσεμνότατα ζωγραφίαι, οἷον Σάτυροι ἁρπάζοντες τὰς Νύμφας καὶ Μαινάδας, καὶ ἔρωτες θεῶν κατὰ πᾶν σχῆμα, οἷον ὁ Ζεὺς καὶ ἡ Λήδα, ἡ μοιχεία τοῦ Ἄρεως καὶ τῆς Ἀφροδίτης. . . . Εἰς δὲ τὴν οἰκίαν τοῦ τραγικοῦ ποιητοῦ φαίνεται σύμπλεγμα Ἑρμοῦ καὶ γυναικός τινος, τὸ ὁποῖον δὲν δύναται τις νὰ ἐνατενίσῃ ἀνερυθριάστως, πολὺ δὲ μᾶλλον νὰ διαγράψῃ. Εἰς τὴν οἰκίαν τῶν Διοσκούρων ὁ Ἀπόλλων διάζων τὴν Δάφνην ὑπερβαίνει πᾶσαν ἔννοιαν ἀκολασίας. Ὁλόκληρος ἡ ἐπιφάνειὰ τῶν τοίχων, καθὼς εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Ἀδώνιδος, καλύπτεται ἐνίοτε ὑπὸ τοιούτων εἰκόνων.

Ἐκ τούτων μάλιστα ἐννοοῦμεν καὶ πιστεύομεν ὡς ἀληθῆ ὅσα περὶ τῆς ἀκολασίας τῶν ἐθνικῶν ἠθῶν ἔγραψαν οἱ πρῶτοι πατέρες τῆς ἐκκλησίας. Ἦτο ἀνάγκη νὰ ἀνευρεθῇ ζῶσα, οὕτως εἰπεῖν, παλαιά τις κοινωνία παθὼς εἰς τὴν Πομπηΐαν, πρὸς τελείαν ἀναίρεσιν πάσης ἀμφισβητήσεως κατὰ τοῦτο· διότι αὐτόθι κατα φωρᾶται γενικῶς ἡ ἐπικρατοῦσα τότε διαφθορὰ καὶ ἀσέλγεια, τὴν ὁποίαν ἐξεικόνισε τοσοῦτον εὐφραδῶς Κλήμης ὁ Ἀλεξανδρεύς.

Παρὰ τὴν οἰκίαν τῶν Διοσκούρων θαυμάζεται κατὰ τὸ μεγαλεῖον καὶ τὴν κολλονὴν τῆς τε ἀρχιτεκτονικῆς καὶ τῆς ζωγραφίας ἡ τοῦ Μελεάγρου λεγομένη διὰ τὴν μετὰ τὰ πρόθυρα εἰκόνα τοῦ ἥρωος. Ἡ οἰκία αὕτη διακρίνεται τῶν λοιπῶν καθότι περιέχει τετράγωνον αὐλὴν, ἔχουσαν κατὰ μέσον δεξαμενὴν, ἢ κολυμβήθραν καὶ κρήνην ἐπ' αὐτῆς· ἔπειτα ἀκολουθεῖ στοὰ, εἴτε περιστύλιον ἐξ 8 μὲν κατὰ πλάτος, 6 δὲ κατὰ τὰ πλάγια κιόνων, δὶ αὐτοῦ δὲ εἰσερχόμεθα εἰς μεγάλην αἴθουσαν ὡς τὴν Κυζικηνὴν λεγομένην παρὰ τοῦ Βιτρουβίου, ἔχουσαν καὶ ταύτην τρεῖς στηλῶν σειρὰς καθ' ἑκάστην πλευρὰν καὶ εἰς ἀπόστασιν δύο ποδῶν ἐκ τῶν τοίχων· Ἡ αἴθουσα αὕτη ἦτο χρωματισμένη πανταχοῦ χρυσοειδὴς, ἀπομίμησις τῆς χρυσοπάστου ἐπιφανείας τῶν ἀνακτόρων τοῦ Νέρωνος.

Ἐκτὸς τούτου εἰς τὴν αὐτὴν οἰκίαν εὑρίσκομεν ἐνταῦτῷ καὶ γραφὰς καὶ τορεύματα, ἢ ἀνάγλυφα πρόσωπα διὰ γύψου, ἢ ἄλλης ὕλης, καθὼς εἰς τὰ λουτρὰ τοῦ Τίτου· προσέτι δὲ καὶ πίνακας ἐκ τῶν τοίχων ἀπηρτημένους, ἔχοντας δὲ τὴν περιφέρειαν φαιὰν μετὰ γραμμῆς τινος λευκῆς.

Ἄξιον δὲ σημειώσεως κρίνω καὶ τοῦτο, ὅτι τῆς Κυζικηνῆς οἱ κίονες ἐβάσταζον τόξον, ἢ καμαραν, ἐπ' αὐτῶν δὲ ἦτό τις κατοικία. Ἄρα ἡ χρῆσις τῆς στοᾶς ἦτο ἀρχαιοτέρα, ἢ ὅ,τι κοινῶς νομίζεται.

Ἐνάμιλλος τῆς τοῦ Ἑρμοῦ ἡ ὁδὸς τῆς Τύχης ἐκαλλωπίζετο ὑπὸ μεγαλοπρεπῶν καὶ πλουσίων οἰκοδομῶν· Ἡ ὀνομασθεῖσα τῶν ζωγραφητῶν ἐπιστυλίων οἰκία παριστάνει διαφερόντως τὸ σχέδιον καὶ τὴν διαίρεσιν τῶν Ῥωμαϊκῶν οἰκιῶν, ὁποῖα εὑρίσκονται εἰς τὸν Βιτρούβιον. δηλ. ὁ πρόδομος περιελάμβανε τὰς εἰκόνας τῶν προγόνων καλυπτομένας διὰ θυριδώματος. Αἱ ζωγραφίαι ἦσαν τὸ πάλαι σπάνιαι καὶ σεμνότεραι ἀξίως τῆς πρώτης ἐποχῆς τῶν ῥωμαϊκῶν ἠθῶν· εἰς δὲ τὸν μυχὸν τοῦ οἰκοπέδου ἐφαίνετο τὸ περιστύλιον ἐκ τριῶν στίχων Ἰωνικῆς τάξεως κιόνων καὶ τετάρτου ἐξ ἡμισείας εἰς τὸν τοῖχον· ἔπειτα τὸ ἱερὸν (ὁ ἱερὸς σηκὸς) τῶν ἑφεστίων θεῶν. Εὑρέθη δὲ καὶ αὐτόθι κατὰ τὸν πρόδομον τὸ γαζοφυλάκιον.

Οὐδὲν χαριέστερον καὶ κομψότερον παρὰ τὰς γραφὰς ἄλλης τινὸς οἰκίας ἐπὶ μέλανος ἐδάφους τῶν τοίχων.

Καὶ τὸ ἐργαστήριον αὐτὸ ἁπλοῦ πεμματοποιοῦ, ἀγλαίζεται ὑπὸ γραφῶν, τῶν τριῶν Χαρίτων, τοῦ Περσέως καὶ τῆς Ἀνδρομέδας, τῆς Ἀρτέμιδος καὶ τοῦ Ἐνδυμίωνος.

Ἐπίτρεψόν μοι, παρακαλῶ, Κύριε, νὰ διαγράψω ἐνταῦθα μίαν ἐκ τῶν τῆς δευτέρας τάξεως ἰδιωτικὴν οἰκίαν, τῆς ὁποίας ἡ δίαθεσις εὐαρεστεῖ, καθότι περιλαμβάνει πολλὰ οἰκονομίας καὶ χάριτος καὶ ὠφελείας ἐνταυτῷ πλεοκεκτήματα.

Εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Δαιδάλου, ἢ τοῦ κυνηγίου λεγομένην. εἰσερχόμεθα διὰ προδόμου βεβαμμένου ἐρυθροῦ, εἰς τὰ κάτω δὲ μέλανος, φέροντος ὡς εἰκόνα τὸν αἰγίποδα Πᾶνα εἰς χρῶμα ξανθόν. Ἐκεῖθεν δὲ προχωροῦμεν εἰς τὸ μέσαυλον συγκείμενον ἐκτετραγώνου ἐμβαδοῦ, ἔχοντος κατὰ μέσον δεξαμενὴν, εἰς δὲ τὸ ἄκρον φρέαρ ἐν εἴδει ῥαβδωτοῦ θωμοῦ στρογγύλου· ἔνθεν δὲ καὶ ἔνθεν τοῦ ὑπαίθρου τόπου τούτου εὑρίσκονται ἓξ θάλαμοι πρὸς ἀλλήλους ἀκοινώνητοι, ἔχοντες τὴν ἔξοδον εἰς τὸ μέσαυλον, χωριζόμενοι δὲ διὰ διαστημάτων ἐρυθρῶν, ὅπου εἰκονίζονται καθαρῶς ἐκ μὲν δεξιῶν γυνὴ περιβεβλημένη λεπτοϋφῆ ἐσθῆτα καὶ κρατοῦσα χρυσῆν ὑδροχόην, τὸ πᾶν ἐξαισίως ἐξειργασμένον· εἰς δὲ ἑκτῶν θαλάμων ἔχων τὴν μὲν ἄλλην ἐπιφάνειαν λευκὴν, τὰ δὲ κάτω ἐρυθρὰ φέρει κατὰ πάσας τὰς πλευρὰς πίνακα μέγαν καὶ μικροτέρους ἄλλους ἀναλόγως καὶ πρόσωπα εὐφυῶς καὶ χαριέντως γεγραμμένα καθ' ὅλον τὸ ἔδαφος· ἐξ ἀριστερῶν δὲ βλέπομεν τὴν Λήδαν βαστάζουσαν εἰς τὰς ἀγκάλας τὸν θεῖον κύκνον· ἔπειτα τὴν Δανάην ὀρθίαν καὶ ἡμίγυμνον δεχομένην εἰς τὰς στολίδας τοῦ ἱματίου της τὸν χρυσὸν, τὸν ὁποῖον χύνει ἐπ' αὐτῆς πτερωτός τις Ἔρως· ἐπὶ δὲ τοῦ ἐδάφους κεραυνὸν εἰκονίζοντα τὸν Δία· ὑπομνήσεις τῆς μοιχείας τοῦ πατρὸς τῶν θεῶν καὶ τῶν ἀνθρώπων ἠδεῖαι εἰς τοὺς Πομπηϊανούς. Ἡ Λήδα καὶ ἡ Δανάη ἠυτρέπιζον πιθανῶς τὸν κοιτῶνα. Ἄλλος δὲ πίναξ παρίστανε ἁλιεύουσαν τὴν Ἀφροδίτην· Ὁ τρίτος θάλαμος εὐρυχωρότερος τῶν ἄλλων ἔχων τὴν ἔξοδον εἰς τὸ μέσαυλον ἐχρησίμευεν ἴσως ὡς τρίκλινον, ἢ ἐστιατόριον· ὑπῆρχε δὲ λαμπρῶς ἐζωγραφημένος, καὶ τὸ μὲν ἔδαφος ἦτο χρυσοειδὲς, ἡ δὲ βάσις ἐρυθρὰ, ἡ δὲ γραφὴ παρίστανε σκηνὴν θεάτρου μετὰ τοῦ προσκηνίου, ὅπου ἐδιδάσκετο ὁ Ἀχιλλεὺς ἐν Σκύρῳ ἐνδεδυμένος ὡς γυνὴ, καὶ ἀναπηδήσας ὑπὸ τοῦ ἐνθουσιασμοῦ, ὅτε ἔδραξεν εἰς τὰς χεῖρας τὰ ὅπλα.

Οἱ τρεῖς δὲ ἕτεροι ἐξ ἀριστερῶν θάλαμοι ὀλίγου λόγου μοὶ ἐφάνησαν ἄξιοι διὰ τὴν ἁπλότητα καὶ τὸ μικρὸν ἔδαφος.

Ἐνταῦθα μανθάνομεν τὸ σύστημα τοῦ οἰκιακοῦ βίου

τῶν ἀρχαίων· διότι εἰσήρχοντο εἰς τὸν θάλαμον μόνον πρὸς ὕπνον, τὸν δὲ λοιπὸν χρόνον διῆγον ὑπαίθροι εἰς τε τὴν οἰκίαν καὶ τὴν ἀγορὰν καὶ τὸ θέατρον ἐργαζόμενοι δηλ. ἢ εὐθυμοῦντες.

Ὁ πρόδομος (πρόστῳον) ἀνεῳγμένος καθ' ὅλον αὐτοῦ τὸ πλάτος εἰς τὸ μέσαυλον φερει γραφὰς χαριεστάτας ἐπὶ τῶν δύο ἐπιφανειῶν εἰς ἔδαφος κυανοῦν, διὰ μέσου τοῦ ὁποίου ἀνατρέχουσι κιόνια λευκὰ ἔχοντα ἐρυθρὸν τὸ βάθρον. Καὶ ἡ μὲν βάσις τῶν τοίχων ὑπάρχει μαρμαρόχρους, ἡ δὲ ζωγραφία λευκὴ φέρει κορωνίδα γυψίνην· Ἐκτὸς τῆς περιγεγραμμένης γραφῆς εὑρίσκονται σποράδην καὶ ἄλλα διάφορα πρόσωπα. Τὰ ὑποκείμενα φαίνενται ζωγραφημένα ἐπὶ λευκοῦ ἐδάφους περιγεγραμένου ὑπ' ἐρυθροῦ, ἢ ὑπαίθου χρώματος· τοῦτο δὲ ὑπεμφαίνει τὸ ἀρχαῖον ἔθος νὰ προσαρτῶνται εἰς τὸν τοῖχον, ἢ νὰ ἐκτίθωνται πίνακες ἐκ ξύλου, ὅπου μάλιστα ἐφιλοτιμεῖτο καὶ διέπρεπε τῶν ἀρχαίων ἡ τέχνη. Τοῦ ἀριστεροῦ τοίχου ὀπίναξ εἶχε τὴν Θέτιν γυμνὴν δεχομένην παρὰ τῆς Ἀριάδνης τὸν μίτον, ὁ δὲ τοῦ δεξιοῦ τὴν Πασιφάην ἐπὶ ἐλεφαντίνου καθημένην θρόνου καὶ σκῆπτρον κρατοῦσαν, ἐνώπιον δὲ αὐτῆς τὸν Δαίδαλον ὄρθιον, φαλακρὸν τὴν κεφαλὴν καὶ ἔχοντα ἀνὰ χεῖρας τεκτονικὰ ἐργαλεῖα, δεικνύοντα δὲ εἰς τὴν βασίλισσαν τῆς Κρήτης τὴν λευκὴν βοῦν, ἥτις ἔμελλε νὰ κορέσῃ τὴν ἐπιθυμίαν της.

Ἐκ τοῦ προστῴου μεταβαίνομεν εἰς τὸ περιστύλιον, τὸ ἐνδότερον τῆς κατοικίας. Καὶ ἐκ δεξιῶν μὲν αὐτοῦ ὑπάρχει ἐπιμήκης θάλαμος ἔχων τὴν ἔξοδον εἰς τὸ μέσαυλον, ζωγραφημένος δὲ κατὰ τετράγωνα ἀλληλοδιαδόχως ἐρυθρὰ καὶ κίτρινα, φέροντα ὁμίλους Βάκχων ἁρπάζοντας ἡμιγύμνους νύμφας· ἐξ ἀριστερῶν δὲ ἐκτείνεται ὁ ξυστὸς, ἢ διάδρομος (πάροδος) φέρων ἐκ τοῦ μεσαύλου εἰς τὸ περιζύλιον. Ὁ ξυστὸς οὗτος ζωγραφημένος δὲ ἀμαυρῶν χρωμάτων κοινωνεῖ μετὰ κοιτῶνος λευκοῦ. Εἰς τὸ μέσον τοῦ περιστυλίου κεῖται στρογγύλη δεξαμενὴ μαρμαρόστρωτος· ἐπὶ δὲ τοῦ κατὰ βάθος τοίχου φαίνεται θήρα λεόντων, κάπρων καὶ πανθήρων Ἡ ἄλλη ἐπιφάνεια φέρει γραφὰς ἱστορικὰς κτλ. Ἐξ ἀριστερῶν τοῦ περιστυλίου ὑπάρχουσι δύο θάλαμοι ἀκοινώνητοι, ἐξ ὧν ὁ μὲν (τρίκλινον) φέρει γραφὰς κατὰ τετράγωνα, ἀλλ' οἱ πίνακες ἔμειναν λευκοί, ἴσως δὶ ἔλλειψιν χρωμάτων, ἢ καιροῦ· ὁ δὲ ἕτερος θάλαμος ἐχρησίμευεν ὡς κοιτὼν.... φέρει δὲ πίνακας (ἐκτύπους) ἑξήκοντας. Τὰ ἄκρα αὐτῶν ἦσαν κίτρινα ἐπὶ μέλανος ἐδάφους, καὶ τὸ μὲν τῆς ἀριστερᾶς ἐπιφανείας τετράγωνον ἔφερεν ὡς πίνακα τὴν Ἄρτεμιν καταληφθεῖσαν γυμνὴν ἐντὸς τοῦ λουτροῦ ὑπὸ τοῦ Ἀκταίωνος, εἶχε δὲ τὸ τόξον καὶ τὴν φαρέτραν πλησίον καὶ κύνα παρακαθήμενον· τὸ δὲ τῆς ἀντικρυνῆς πλευρᾶς τετράγωνον ἔφερε Φαῦνον γυμνὸν κρατοῦντα εἰς τὰς ἀγκάλας γυμνὴν νύμφην, χαριέστατα κατά τε τὴν φαντασίαν καὶ τὴν ἐξεργασίαν συμπλέγματα· τέλος ὁ πίναξ τοῦ μυχοῦ εἰκονίζει γυμνὸν τὸν Ἀπόλλωνα κρατοῦντα τὴν λύραν, ἔμπροσθεν δ' αὐτοῦ τὸν Ἄργον φυλάττοντα τὴν Ἰῶ. . . . .

Οὕτως ἄρα ἡ κοινωνία ἐκείνη μόνον εἰς τὴν ἡδονὴν ἐπίστευεν, εἶχε δὲ θεοὺς μόνον διὰ νὰ λαμβάνῃ παρ' αὐτῶν παραδείγματα τῶν παρεκτροπῶν της, καὶ ἡ ἀκολασία τοῦ ἐπικρατοῦντος τότε πολιτισμοῦ εὑρίσκεται εἰς τὰ ἔργα καὶ τὰ παίγνια τῆς τέχνης. Δυνάμεθα δὲ προσέτι νὰ εἰκάσωμεν ὁποῖα ἐφρόνουν καὶ ἔπραττον ἄνδρες διαμένοντες ἐν μέσῳ τοιούτων εἰκόνων. Οἱ τεχνῖται ἀπαλλάττουσιν ἡμᾶς νὰ ἐξετάζωμεν τοὺς ἱστορικοὺς αὐτῶν, ἢ νὰ πιστεύωμεν τοὺς φιλοσόφους.

Εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Φαύνου εὑρέθησαν δύο ἀξιοθέατα καὶ μοναδικὰ ἀριστουργήματα, δηλαδὴ εἰδώλιον Φαύνου ἐκ τοῦ ἀρίστου ὀρειχάλκου, καὶ ψηφοθέτημα παριστάνον τὴν ἐν Ἰσσῷ, ἢ ἐν Ἀρβήλοις μάχην τοῦ Ἀλεξάνδρου, ἀντίτυπον ἴσως τοῦ περιφήμου πίνακος τοῦ Φιλοξένου, τὸν ὁποῖον ἀναφέρει ὁ Πλίνιος (βιβ 35).

Ἡ οἰκία αὕτη ὑπάρχει διπλῆ, διῃρημένη δηλ. εἰς δύο, ἡ μὲν εἰς τὰς ὑποθέσεις τοῦ ἐμπορίου, ἡ δὲ εἰς τὰς ἀπολαύσεις καὶ ἡδονὰς εὔθετος. Τοῦτο ἀποδεικνύει τοῦ κυρίου τὸν πλοῦτον. Οὐδαμοῦ μέχρι τοῦδε εὑρέθησαν ἀθρόα τοσαῦτα ψηφοθετήματα ἐκ σκληρᾶς πέτρας ἀξιοθαύμαστα, οὔτε τόσαι ζωγραφίαι καὶ τοσοῦτοι ἀμφορεῖς. . . . .

Ὄπισθεν τῆς τοῦ Φαύνου κεῖται καὶ ἡ ὀνομασθεῖσα τοῦ Λαβυρίνθου οἰκία διὰ τὸ ὡραῖον καὶ αὐτῆς ψηφίδωμα, τὸ παριστάνον τὴν πάλην τοῦ Θησέως καὶ τοῦ Μινωταύρου. Ἦτο καὶ αὕτη ἀξία τῆς προηγουμένης ὡς ἔχουσα δύο μεσαύλους, τὸν μὲν ὑπὲρ τῶν ὑποθέσεων καὶ τῶν ξένων, τὸν δὲ εἰς τοὺς φίλους καὶ τὴν οἰκογένειαν ὡρισμένον.

Πλῆθος ἐργαλείων τεχνικῶν ἀνευρέθησαν καὶ ὁσημέραι ἀνασκάπτονται εἰς τὰ ἐργαστήρια . . . .

Αἱ ἀνασκαφαὶ τῆς Ἡρακλείας ὑπάρχουσιν οὐχ ἧττονος λόγου ἄξιαι· ἀλλὰ μοὶ λείπεται ὁ ἀναγκαῖος καιρὸς νὰ σὲ ὁδηγήσω αὐτόθι, ὅπου ἡ οἰκία τοῦ Ἄργου καὶ τὸ μέγα ξενοδοχεῖον μάλιστα περιέχουσι πλῆθος ἀξιοθεάτων ὑποκειμένων, καθὼς καὶ αἱ Βαῖαι, ὅπου ἀνεκαλύφθησαν μεγαλοπρεπέστατα λουτρά, προσέτι δὲ καὶ οἱ Ποτοίλοι, τῶν ὁποίων τὸ ἀμφιθέατρον ἐκαθαρίσθη ἤδη διὰ τῆς ἐλευθεριότητος τοῦ βασιλέως.

Ἡ πόλις τῶν Καισάρων, κύριε, προνομιοῦχος πρὸς τὰς ἄλλας ἐλκύει τὸ σέβας τοῦ χριστιανοῦ καὶ τοῦ φιλοσόφου, ὡς μητρόπολις τῆς ἀληθοῦς θρησκείας καθὼς τὴν μελέτην τοῦ ἀρχαιολόγου καὶ τοῦ τεχνίτου διὰ τὰ παράδοξα αὐτῆς μνημεῖα καὶ τὰ παντοῖα ἀριστουργήματα, ἐξ ὧν πλήθει . . . .

Κατ' ἀρχὰς Ἐτρουρική, ἔπειτα δὲ Λατινική, καὶ τελευταῖον πρωτεύουσα τοῦ Ῥωμαϊκοῦ κράτους· καλλωπισθεῖσα δὲ καὶ διὰ τῶν ἔργων τῆς Ἑλληνικῆς εὐφυΐας ἔμελλεν αὕτη ἀξίως νὰ καταστῇ κέντρον τῶν καθολικῶν. Ἡ κοιτὶς τῆς ἐκκλησίας κεῖται πλησίον τοῦ Καπιτωλίου . . . . Ἀλλ' ἀφ' οὗ εἶδον κατὰ τὸ 1827 πάντα τὰ ἀγλαΐσματά της, δὲν ἤλπιζον ὅτι ἄπειρος θησαυρὸς ἄλλος ἀρχαιοτήτων ἦτο εἱμαρμένον νὰ ἀνορυχθῇ ἐκ τοῦ ἐδάφους της

Ἀγρονόμος τοῦ πρίγγιπος τοῦ Κανίνο γεωργῶν τὴν γῆν, ἤνοιξε κατὰ τύχην τάφον, ὅστις παρ' ἐλπίδα πᾶσαν περιεῖχε πολλὰ ἀγγεῖα ἐκ τῶν ἀτόπως λεγομένων Ἐτρουρικῶν. Γλαφυρότατον ποτήριον πωληθὲν κρυφίως εἰς Γερμανὸν περιῆλθεν εἰς χεῖρας ἀρχαιολόγου Γερμανοῦ τοῦ K. Dorow.

Ἰδὼν καὶ ἐγὼ τὸ ποτήριον τοῦτο ἐθαύμασα ὅτι

Ἑλληνικὰ ἔργα εὑρίσκοντο ἐπὶ Ἐτρουρικῆς χώρας πλησίον τῆς Ῥώμης· ἀλλ' οὐδεὶς ἐφαντάζετο ὅτι ἐκεῖνο ἔμελλε νὰ ἐκφέρῃ τὴν ἀνεύρεσιν πλήθους ἀπείρου ἄλλων ἀρχαιοτήτων. Ἐν τούτοις ἀνασκαφῶν γενομένων ἀνεκαλύφθησαν ἀλληλοδιαδόχως ὁλόκληροι νεκροπόλεις κρύπτουσαι μυριάδας ἀγγείων ἀξιοθεάτων διά τε τὰς μυθολογικὰς γραφὰς καὶ τὴν ἄλλην τέχνην, συμπεριλαμβανομένων καὶ πολλῶν σκευῶν ἀρχαίων καὶ εἰδωλίων ποικίλων καὶ κομψοτάτων ἐκ παντοίας ὕλης· Εὑρέθη δὲ προσέτι καὶ χρυσὸς εἰς λεπτότατα φύλλα καὶ ἐλάσματα καὶ σύρμα κατεσκευασμένον εἰς κοσμήματα· κοινωνία ἔθνους διατηρήσαντος καὶ εἰς τοὺς κόλπους τοῦ θανάτου τὴν εἰκόνα τῶν ἀγώνων, τῶν ἀσχολιῶν καὶ ἀπολαύσεών της, ὡς ἂν ὑπῆρχε πραγματικῶς ἐντὸς τοῦ τάφου.

Γνωρίζεις, κύριε, ὅτι προχωρούσης ἔκτοτε τῆς ἐρεύνης ἀπὸ τῆς Ῥώμης μέχρι τῆς θαλάσσης, εἶδον τὸ φῶς τῆς ἡμέρας πολλαὶ ἀρχαῖαι πόλεις καὶ ἀνέλαβον τὴν τάξιν των εἰς τὴν ἱστορίαν. Ἐπεκεῖνα τῶν δεκαχισχιλίων ἀγγείων, τῶν πλείστων ἔργων Ἑλληνικῶν, τινῶν δὲ καὶ Τυῤῥηνικῶν, ἐξῆλθον ἐκ τῶν τάφων τοῦ πλῆθος ἀμύθητον σκευῶν χρυσῶν καὶ ὀρειχαλκίνων πάσης χρείας, ἀληθὴς θησαυρὸς, ὁποῖον οὐδέποτε ἀπέκτησεν ἡ ἐπιστήμη, ἀφ' ὅτου ἀνεγεννήθησαν τὰ γράμματα. Ἔκτοτε τὰ μουσεῖα πάντα, μαλιστα δὲ τὰ τοῦ Λονδίνου, Βερολίνου καὶ Μονάχου κατεπλουτίσθησαν ἐκ ζωγραφητῶν ἀγγείων· ἀλλὰ καὶ ἰδιῶται φιλόκαλοι, οἷον ὁ Δουράνδ (Γάλλος) πολλὰ ἐπορίσθησαν πρὸς σύστασιν συλλογῶν.

Ἐπειδὴ δὲ καὶ ἡ Ῥώμη αὐτὴ ἐκινδύνευε νὰ γυμνωθῇ οὕτω λαφυραγωγουμένη, καλῶς ποιοῦσα ἡ Κυβέρνησις τοῦ δεκάτου ἕκτου Γρηγορίου (Πάπα) ἀπεφάσισε νὰ συγκροτήσῃ αὐτόθι Τυῤῥηνικὸν μουσεῖον ἐπονομασθὲν Museo Gregoriano. Ὅθεν καὶ ἡ νεόδμητος πτέρυξ τοῦ Βατικάνου ἀπεδόθη εἰς τὴν χρῆσιν ταύτην, καὶ πολῖται πολλοὶ ἐναμιλλώμενοι ἔσπευσαν νὰ συνεισφέρωσιν ἕκαστος ὅ,τι ἠδύνατο πρὸς πλουτισμὸν τοῦ νέου ταμείου τούτου τῆς ἐπιστήμης.

Οὕτως ἡ Ῥώμη προεξάρχει τῆς ἐπιστημονικῆς κινήσεως διὰ τῶν ἱεραρχῶν αὐτῆς καὶ ἡ σοφία κατασκηνοῖ εἰς αὐτὰ τῶν παπῶν τὰ ὑψόροφα ἐνδιαιτήματα, καθὼς καὶ πρότερον πολλάκις.

Ἀδύνατον νὰ διαγράψω τὸ νέον τοῦτο τῆς ἐπιστήμης κατάστημα, περιορίζομαι δὲ εἰς συνοπτικήν τινα αὐτοῦ ἐποπτείαν.

Εἷς ἐκ τῶν ξυστῶν παρὰ πολλὰ ἄλλα περιλαμβάνει τρία εἰδώλια ἐξ ὀπτῆς γῆς, δηλ. μίαν γυναῖκα καὶ δύο ἄνδρας κατακεκλιμένους ἐπὶ τοῦ ἐπιπώματος ἐνταφίου κάλπης, ἐνδεδυμένους δὲ πολυτελῶς, καθὼς συνειθίζετο ἐπὶ τῶν κηδειῶν καὶ αὐτῶν τῶν ἐνταφιαζομένων νεκρῶν. Ἄλλος ξυστὸς περιέχει μεγάλην συλλογὴν ποικίλων καλπῶν ἐξ ἀλαβάστρου τῆς Βολτέρας περιεργοτάτων διὰ τὰ ἐπ' αὐτῶν μυθολογικὰ τορεύματα ἐρανισμένα τὰ πλεῖστα ἐξ Ἑλληνικῶν τραγῳδιῶν παριστανομένων εἰς τὸ θέατρον τῆς Τυῤῥηνίας καὶ τῆς Ῥώμης, ὥστε δὶ αὐτῶν καὶ μόνον δύναταί τις νὰ διδάξῃ ὁλόκληρον μυθολογίαν. Εἰς τὴν αἴθουσαν κεῖται εὐπρεπεστάτη λάρναξ ἐκ πέτρας ἐγχωρίου φέρουσα ἐγγεγλυμένας τὰς Τυῤῥηνικὰς ἱεροτελεστίας, καὶ κάλπαι μικραὶ εἰς σχῆμα ἀχυροσκεποῦς καλύβης, ἔργα τέχνης ἀρχαιότατα πάντων, τῶν σωζομένων κατὰ τὴν Ἰταλίαν.

Μετὰ ταῦτα εἰσερχόμεθα εἰς αἴθουσαν λεγομένην τοῦ Ἑρμοῦ διὰ μέγα ἄγαλμα τοῦ θεοῦ τούτου ἀνευρεθὲν εἰς Τύβουρα. Ἐκεῖ φαίνεται πλῆθος ἄλλων ἀγγείων κατὰ τὸν Ἑλληνικόν, Τυῤῥηνικόν, ἢ Ῥωμαϊκὸν χαρακτῆρα. Πολλὰ ἐξ αὐτῶν συνελέγησαν ὑπὸ τοῦ περιφήμου ἡμῶν συμπατριώτου Agincourt, ἄλλα δὲ ἐκληροδοτήθησαν παρ αὐτοῦ τοῦ Κανώβα.

Ἀλλὰ κυρίως ἡ ἀκόλουθος αἴθουσα ἐκληρώθη τὰ πολυτιμότατα καὶ χαριέστατα τῶν ζωγραφητῶν ἀγγείων· περιλαμβάνονται δὲ εἰς μακρὰν σειρὰν διῃρημένην κατὰ δωμάτια καὶ ὑπάρχουσι κατατεταγμένα χρονολογικῶς καὶ κατ' εἶδος, δηλ. ἀμφορεῖς κίτρινοι φέροντες μέλανα σχήματα ἐκ τῶν ἡρωϊκῶν χρόνων, οἷον ὁ Θησεὺς καταγωνιζόμενος τὸν Μινώταυρον, ἀποθέωσις Ἡρακλέους, ὁ Ἀχιλλεὺς κατακείμενος νεκρὸς, παρ αὐτὸν δὲ ὀλοφυρομένη καὶ τίλλουσα τὰς τρίχας ἡ Θέτις, εἰς τὰ ὀπίσω δὲ τοῦ ἥρωος ἡ Βρισηὶς ἀπαγομένη ὑπὸ πολεμιστοῦ, ἠδαὐτὸς Ἀχιλλεὺς νεκρὸς κατωμαδὸν φερόμενος ὑπὸ τοῦ Αἴαντος, καὶ πάλιν ὁ Ἀχιλλεύς, ὁ Φοίνιξ καὶ ὁ Πάτροκλος, ὥστε ἐκ τούτου συμπεραίνομεν πόσον ἐτιμᾶτο καὶ ἐθαυμάζετο ὁ ἥρως τῆς Φθίας εἰς τὴν Τυῤῥηνίαν. Ἀλλὰ πάντων τῶν τεχνικωτάτων ἀργιλλοπλασμάτων τούτων ἐξέχει ὁμολογουμένως κατ' ἐμὲ ἀγγεῖόν τι δίωτον κομψότατα ἐξεργασθὲν, ὅπου ἐπὶ μέλανος ἐδάφους καὶ διὰ χρυσοειδοῦς χρώματος παριστάνεται ὁ αὐτὸς τῆς Ἰλιάδος πρωταγωνιστὴς ὄρθιος, ἐνδεδυμένος τὴν πανοπλίαν καὶ τὴν λόγχην εἰς τὰς χεῖρας κραδαίνων, ἔχων δὲ τὴν μὲν κεφαλὴν γυμνὴν, τὰς δὲ τρίχας αὐτῆς συνουλωμένας, ἐξαίσιον τῷ ὄντι τῆς φύσεως ἀπεικόνισμα διὰ τὴν ἀκριβεστάτην μάλιστα τῶν χαρακτήρων τοῦ προσώπου ἀπομίμησιν.

Ἄλλη αἴθουσα τοῦ Ἀπόλλωνος λεγομένη περιέχει ὑδρίας παντοίας κατασκευῆς καὶ παντοίου εἴδους. Μεταξὺ δ' αὐτῶν διαπρέπει μία ἐκ λαμπροῦ λευκοπρασίνου μαρμάρου, ἡ τελειοτάτη κατὰ τὴν σύνθεσιν τῆς γραφῆς καὶ τὴν ἐξεργασίαν φέρουσα τὸν Ἀπόλλωνα χρησμοδοτοῦντα ἐπὶ τρίποδος, κρούοντα δὲ καὶ τὴν λύραν συγχρόνως. Ἐθαύμασα προσέτι αὐτόθι καὶ κάλλην χαριεστάτην διά τε τὴν τέχνην τοῦ σχεδίου καὶ τὴν λαμπρότητα τοῦ ἐπιχρίσματος, ἀληθὲς ἀριστούργημα τῆς Ἑλληνικῆς κεραμογραφίας· παριστάνει δὲ αὕτη τὸν Μενέλαον ἀσπιδοφόρον καὶ ξίφος φέροντα, ἀλλ' αὐτὸ ἔπεσεν ἐκ τῆς χειρὸς, ὅτε ἡτοιμάζετο ἤδη νὰ πληγώσῃ τὴν Ἑλένην, ἥτις κατέφυγεν εἰς τὸ ἄγαλμα τῆς Ἀθηνᾶς. Μεταξὺ δὲ τῶν δύο αὐτῶν παρεμβαίνει ἡ Ἀφροδίτη παρακολουθουμένη ὑπό τε τῆς Πειθοῦς καὶ πτερωτοῦ Ἔρωτος πετομένου πρὸς τὸν Μενέλαον. Καθὼς δὲ ἐπὶ τοῦ ἀνωτέρω εἰρημένου ἀνεγινώσκετο τοῦ Ἀχιλλέως τὸ ὄνομα, εὑρίσκονται καὶ ἐνταῦθα τὰ ὀνόματα τῶν προσώπων πάντων. Διέκρινα προσέτι καὶ δύο ἑτέρας ὑδρίας ὡς προελθούσας ἐκ τοῦ κεραμοποιείου τοῦ Νικοσθένους· ἐξ αὐτῶν δὲ ἡ μὲν ἔφερε γραφὰς γυμναστῶν, ἡ δὲ λιτανείαν, ἡ πομπὴν Βακ-

χικὴν μετὰ τῆς τερατώδους καὶ φοβερᾶς κεφαλῆς τῆς Μεδούσης. Ἀλλὰ τὸ πολυτιμότατον ἴσως πάντων τῶν ἀγγείων τοῦ μουσείου τούτου (Γρηγοριανοῦ) ἢ καὶ περικαλλέστατον τῶν ἐν πᾶσι τοῖς ἄλλοις ἀποτεθησαυρισμένων ἔχει σχῆμα κανθάρου (εἶδος ποτηρίου) καὶ δύο λαβὰς κατὰ γαστέρα· ἐπὶ δὲ χρώματος λευκοῦ φαίνονται πρόσωπα διὰ γραφίδος ἐσχεδιασμένα καὶ μετὰ χρωμάτων οὕτω πως συντεθειμένων, ὥστε διακρίνονται τὰ φωτεινὰ καὶ σκιώδη μέρη. Τοῦτο γνωρίζω ὡς πάντη μοναδικὸν παράδειγμα τοιαύτης κατασκευῆς ἐκ πολλῶν χιλιάδων ζωγραφητῶν ἀγγείων διαφόρου σχήματος καὶ ἐποχῆς καὶ ἐργασίας· ἀλλὰ τὸ πρετέρημα τῆς σπανιότητος αὐξάνει καὶ ἡ ἐντέλεια τῆς συνθέσεως. (1) Ὑποκείμενον δὲ τῆς γραφῆς ὑπάρχει ὁ Διόνυσος, παιδίον ἔτι, παραδιδόμενος εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ γέροντος Σιληνοῦ, παρακειμένων καὶ τριῶν νυμφῶν, αἵτινες ἐθήλαζον τὸν νέον θεόν. Ἄλλο ἀγγεῖον ὑποδεέστερον μὲν κατὰ τὴν σύνθεσιν καὶ τὴν τέχνην, διακρίνεται ὅμως κατ' ἄλλον λόγον· ἐπειδὴ νέος τεχνίτης στηριζόμενος ὄρθιος ἐπὶ στηλίδος ἐπάνω τινῶν βαθμίδων κειμένης σχεδιάζει διὰ γραφίδος φοινικόφυλλα (κόσμημα γλυπτικῆς), ἀπὸ δὲ τῶν κάτω ἐπαναλαμβάνει τὸ ἔργον ἕως τῶν ἄνω. Καὶ τὸ μὲν ἔδαφος τῆς εἰκόνος ὑπάρχει λευκόν, τὸ δὲ γραφόμενον ἔχει χρυσοῦν χρῶμα. Τοιχογράφος ἄρα ὑπῆρχε πιθανότατα ὁ ἀνήρ. Νομίζω δὲ ὅτι εἰς οὐδεμίαν συλλογὴν εὑρίσκεται ἕτερον παράδειγμα τοιούτου σχεδιάσματος, ἀκριβοῦς μάλιστα κατὰ τὴν χάριν τῆς ἐκτελέσεως.

Ἀλλὰ κυρίως εἰς τὴν παστάδα, ὅπου εἰσερχόμεθα συνήθως ἐκ τῆς αἰθούσης τῶν ὀρειχαλκίνων ἐξερχόμενοι, εὑρίσκονται αἱ πλεῖσαι φιάλαι ἐπὶ ἀβάκων κατατεταγμέναι μετὰ καὶ ἄλλων διαφόρων κατά τε τὴν τέχνην καὶ τὴν καταγωγὴν δοχείων. Αὗται, ὡς γνωρίζεις, Κύριε, ἐξέχουσι κατὰ τὴν λεπτότητα τῆς ὕλης καὶ τὴν λαμπρότητα τῆς βαφῆς, καθὼς κατὰ τὸ σχῆμα τοῦ ὅλου σώματος καὶ τὴν καλλονὴν τῆς γραφῆς. Ἀλλὰ τὸ Γρηγοριανὸν μουσεῖον ἐξέχει καὶ ἐπὶ τούτου τοῦ κλάδου· ἐπειδὴ αὐτόθι φαίνεται ἡ τέχνη κατὰ διαφόρους βαθμοὺς ἀπὸ τῶν Φοινικικῶν αὐτῶν χρόνων μέχρι τῶν Ἑλληνικῶν. Πῶς νὰ ἐκλέξω ἐνταῦθα ὡς ἀκροθίνιά τινα ἐκ τοσούτου θησαυροῦ ἐπαφροδίτων τῆς Ἑλληνικῆς κεραμογραφίας ἔργων; Διότι πάντα ἐναμιλλῶνται πρὸς ἄλληλα καὶ εἰς τὸν αὐτὸν κατατάττονται στίχον. Καὶ ὅμως ἀνάγκη πᾶσα νὰ ἀναφέρω τὴν ὡραίαν τῶν φιαλῶν σειρὰν, ἥτις φέρει πᾶσαν τὴν γραφὴν ἐκ τῆς Ἀργοναυτικῆς ἱστορίας· εὑρέθη δὲ εἰς τὴν ἀρχαίαν Καίρην (ἡ Κεραίαν) καιμένη καθ' ἑαυτὴν ἀποτελεῖ τάξιν μνημείων ἀνεκτιμήτων διὰ τὸ ἀρχαιότυπον τῆς εἰκονογραφίας. Πλεονεκτοῦσιν ὅμως αἱ φιάλαι αὗται καὶ κατὰ τοῦτο ὅ,τι ἐρανίζονται ἐξ ἀγνώστων εἰς ἡμᾶς πηγῶν τῆς μυθολογικῆς ἱστορίας. Οὕτως ὁ Ἰάσων καταποθεὶς παρὰ τοῦ δράκοντος ἐξήχθη ἐκ τοῦ φάρυγγος τοῦ θηρίου ὑπὸ τῆς Ἀθηνᾶς. Ἄλλη δὲ πάλιν φιάλη παριστάνει τὴν Μήδειαν ἐκδικουμένην διὰ τῆς ἐπικουρίας τῶν τριῶν αὐτῆς θυγατέρων, τὸν φόνον τοῦ Αἴσωνος· καὶ θαυμάζεται διά τε τὴν σύνθεσιν καὶ τὴν ἐκτέλεσιν τῆς γραφῆς. Ἀλλαχοῦ φαίνεται ὁ Σίσυφος κεκυφὼς ὑπὸ τὸ βάρος τοῦ κινουμένου εἰς τὰ ἄνω, καὶ καταπίπτοντος πάλιν εἰς τὰ κάτω λίθου· πλησίον δὲ αὐτοῦ κεῖται ὁ Τιτυὸς εἰς στύλον προσδεδεμένος, γύψ δὲ εἰσδύων τὸ ῥάμφος εἰς τὴν κοιλίαν κατασπαράττει αὐτοῦ τὰ σπλάγχνα, ἢ ὁ Μίδας ἐπὶ θρόνου πλαγίως καθήμενος, ἔχων δὲ προκύπτον τὸ ὄνειον οὖς ὑπεράνω τοῦ πίλου, ἐνώπιον δ' αὐτοῦ χωρικὸς ἐκ Φρυγίας φέρων ἐπὶ κεφαλῆς μίτραν, εἰς δὲ τὸ σῶμα βραχὺν χιτῶνα καὶ κρατῶν εἰς χεῖρας ἐργαλεῖον κουρέως. Ὁ μύθος οὗτος ἀναφερόμενος ὑπὸ νεωτέρων μόνον συγγραφέων, κοινὸς δὲ κατὰ τοὺς ἀρχαιοτάτους χρόνους, οὐδαμοῦ φαίνεται ἐπὶ τῶν ἄλλων λειψάνων τῆς ἀρχαιότητος· ὥστε παραδόξως εὑρίσκομεν αὐτὸν ζωγραφούμενον ἐπί τινος τῶν τῆς καλῆς ἐποχῆς ἀγγείων.

Ἀλλὰ καταχρῶμαι ἴσως τῆς ὑπομονῆς σου, Κύριε, λεπτολογῶν τὰ περὶ τούτων ὡς ἀρχαιολόγος· ὅθεν ἐπ' ὀλίγον μόνον ἔτι ἐπικαλοῦμαι τὴν προσοχήν σου πρὶν παύσω τὸν περὶ φιαλῶν λόγον.

Πλησίον φιάλης, ὅπου φαίνεται ὁ Οἰδίπους καθήμενος σύννους ἔμπροσθεν τῆς Σφιγγὸς, ὑποκείμενον γραφῆς πλῆρες χάριτος καὶ συμπαθείας, βλέπομεν ἄλλην παριστάνουσαν τὰ αὐτὰ ὑποκείμενα κωμικώτερον· διότι ὁ αὐτὸς Οἰδίπους ἔχων τερατῶδες τὸ πρόσωπον ἐπὶ σώματος μικροῦ καὶ δυσμόρφου κεῖται κατέναντι πιθήκου τὴν σφίγγα εἰκονίζοντος, γελοιογραφία ἀρχαία τεχνηέντως ἐξειργασμένη. (1).

Εἴχομεν μέχρι τοῦδε πολλὰ ἀγγεῖα ἀστεῖα σκηνὰς παριστάνοντα, τὰ ὁποῖα ἐμακρύνθησαν ὡς οἷόν τε ἐκ τοῦ Γρηγοριανοῦ μουσείου· ἀλλὰ βακχικῶν ἔργων καὶ πράξεων κραιπάλης καὶ παροινίας παραδείγματα ὀλίγα ἐγνωρίζομεν ἐπὶ ζωγραφητῶν ἀγγείων. Εὑρίσκονται δὲ δύο τοιαῦτα αὐτόθι. Καὶ ἐπὶ μὲν τοῦ πρώτου φαίνεται ἄνθρωπος γηραιὸς ἐπὶ κλίνης κατακεκλιμένος, ἔχων δὲ τὴν κεφαλὴν εἰς τὰ κάτω νεύουσαν ὡς ἐπὶ ἐμέτου, ἐν ᾧ γυνὴ ἱσταμένη πλησίον κρατεῖ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ δι' ἀμφοτέρων τῶν χειρῶν· ἐπὶ δὲ τοῦ δευτέρου βλέπομεν κατὰ πρόσωπον ἄνθρωπον, ὅστις ἐνοκλαδὸν καθήμενος πρὸς τὴν γῆν ἀποκρίνει ἐξ ἀμφοτέρων τῶν ἄκρων τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἀκρασίας του. Ἰδοὺ δύο παραδείγματα ῥυπαρογραφίας ἐξίσου νέα καὶ περίεργα, ὅπου καὶ ὁ σχεδιασμὸς καὶ ἡ ἐκτέλεσις ὁμοίως ἐπέτυχον τοῦ σκοποῦ, ἐκτὸς τῆς ἄλλης κατασκευῆς καὶ τοῦ σχήματος.

Ἡ τέχνη ἄρα τῶν ἀρχαίων ἐξησκεῖτο ἐλευθέρως

(1) *Εἰς τὴν συλλογὴν ἰδιώτου τινὸς ἐκ Φλωρεντίας τοῦ δόκτωρος* Pizzati, *ὑπάρχει φιαλοειδὲς ἀγγεῖον ἐκ τοῦ Καιήρου καὶ αὐτὸ προερχόμενον· φέρει δὲ τὸν Ἐνδυμίωνα, οὐχὶ ὅμως ἐπὶ λευκοῦ ἐδάφους γεγραμμένον· ὥστε ἀμφότερα τὰ δοχεῖα ταῦτα ἀναλογοῦσι.*

(1) *Ἐπὶ ἀγγείου τινὸς τοῦ ἐν Νεαπόλει μουσείου φαίνεται καὶ ἄλλη τοιαύτη γελοιογραφία τοῦ αὐτοῦ Οἰδίποδος· διότι ἔχων μορφὴν Σιληνοῦ προσφέρει χῆνα εἰς τὴν Σφίγγα καθημένην ἐπὶ στήλης.*

ἐπὶ παντὸς ὑποκειμένου κατὰ τὰς διαφόρους αὐτῆς ἢ καὶ ἀθλητικῶν στεφάνων ἐκ κισσοῦ καὶ μύρτου καὶ ἐπιπνοίας, ὥστε καὶ ὁ Παῤῥάσιος αὐτὸς, ὁ ζωγράφος δάφνης, διαπρεπουσιν ἐξαιρέτως τὰ ἐκ χρυσοῦ καὶ ἀρτῶν θεῶν καὶ ἡρώων, ἀνεκουφίζετό ποτε ἐκ τῶν σπουργύρου σκεύη ἐξορυχθέντα ἐξ ἑνὸς τάφου τῶν Καιρεῶν· δαίων καὶ ἐμβριθῶν ἔργων δὶ εἰκόνων ἀξίων τοῦ Τιβεδιότι ἐξεπλήξαν μὲν πάντα ταῦτα ἅμα ἀνεφάνησαν, ἀποτελοῦσι δὲ εἰσέτι τὸ αἴνιγμα τῆς ἐπιστήμης. Ὁ χρυσὸς ἦτο τοσοῦτον ἄφθονος ὥστε ἐπληρώθησαν πολλὰ κάνιστρα ἐκ μόνων τῶν ἀπείρων τεμαχίων τοῦ μετάλλου, τὰ ὁποῖα ἀπέβαλον τὸ εἶδός των, ἀφ' οὗ ἔπεσεν ἐπ' αὐτῶν ὁ κρημνισθεὶς θόλος. Τὰ πλεῖστα τῶν χρυσῶν τούτων φύλλων ἦσαν, ἢ ἀπετέλουν ἴσως χρυσοῦ ἐνδύματος ὕφασμα τὸ ὁποῖον περιεβλήθη ὁ ἀποθανὼν· ἀλλὰ καὶ ἡ ἄλλη ἐντὸς τοῦ τάφου ἐκ δοχείων σκευὴ ἦτο ἀνάλογος πρὸς τὴν τοιαύτην μεγαλοπρέπειαν σκοπεύουσαν, οὕτως εἰπεῖν, νὰ ἀποθεώσῃ τὸν νεκρὸν· ἐπειδὴ διὰ τῆς μεταλλικῆς πολυτελείας κατὰ τὴν ἀρχὴν τῶν κοινωνιῶν παρεστάνετο ἠθική τις ἰδέα, ὥστε ἡ θεία μεγαλειότης καὶ δύναμις εἶχε προχειρότατον ἔμβλημα τοῦ πλούτου τὴν λαμπρότητα. Τοιαῦτα δὲ ἦσαν μεταξὺ τῶν ἄλλων ἐκ σύρματος λεπτοῦ δίσκος ὡς τὸ ἐπίστερνον τῶν ἱερέων τῆς Αἰγύπτου, πόρπη ἐκ δύο δίσκων ἀνισων μετὰ τῆς συνδεούσης αὐτοὺς ἐπὶ τοῦ στήθους βελόνης, φιλοτέχνημα πλῆρες ζωδίων καὶ κομψῶς κατεσκευασμένον. Παρατρέχω δὲ τὰ κοινὰ καὶ συνήθη, οἷον δακτυλίους, καὶ ψέλλια, καὶ ἁλύσους καὶ ἄλλα πολλὰ τῆς ἐνδουχίας τοῦ νεκροῦ, τὰ ὁποῖα ἐνθυμίζουσιν ἡμᾶς τοὺς θησαυροὺς τοῦ Κύρου, (Ἀρριαν. βιβ. VV.) ἐπειδὴ προτιμῶ νὰ ἀναφέρω ὀλίγα τινὰ περὶ τῶν ἀργυρῶν σκευῶν· καθότι ταῦτα ὑπερβαίνουσι τὰ ὑπάρχοντα μέχρι τοῦδε κατὰ τὴν τοῦ μετάλλου καθαρότητα καὶ τὴν τέχνην. Τούτων πρῶτον κατέχει τόπον κύλιξ φέρουσα πολλὰ τορεύματα καὶ ἥρωά τινα πρὸς διάφορα μαχόμενον ἄγρια ζῶα. Ἡ ἐργασία τῶν προστύπων μετέχει τῆς τέχνης τῆς μὲν Αἰγύπτου κατὰ τὸν τύπον, τῆς δὲ Χαλδαίας καὶ τῆς Περσίας κατὰ τὸ ὑποκείμενον τοῦ συμπλέγματος πολλάκις ἐπαναλαμβανόμενον, τῆς δὲ Ἑλλάδος διὰ τοῦ μύθου τοῦ Ἡρακλέους . . . Ἀλλὰ τὸ σκεῦος διακρίνεται μάλιστα κατὰ τὴν ἰδέαν τῶν ζώων καὶ προσώπων, ὥστε εἰκάζομεν ὅτι ὑπῆρχέ τις κοινωνία τῆς Ἐτρουρίας καὶ τῆς Αἰγύπτου. Ἀλλὰ καὶ ἄλλη κύλιξ φέρει ἀνάλογα σχήματα. . . . Ἀμφότεραι δὲ μετὰ καὶ κολλῶν παμποικίλων ἀγγείων ἦσαν ἐξηρτημέναι ἐκ τῶν τοίχων τοῦ νεκρικοῦ θαλάμου δι' ὀρειχαλκίνων ἥλων.

Ὁποῖος ἆρά γε ἦτο ὁ βίος τῶν λαῶν τούτων κατὰ τὰς ἐσχατιὰς ἐκείνας τοῦ χρόνου, ὅπου μόλις φθάνουσιν αἱ ἱστορικαὶ παραδόσεις καὶ ὅθεν ἄρχεται ἴσως ὁ πολιτισμὸς τῆς Εὐρώπης, ἂν ὁ θάνατος εἰς τὸ ἀπαραβίαστον αὐτοῦ ἄσυλον περιεστοιχεῖτο ὑπὸ τοσούτων ἀντικειμένων πολυτελείας, τέχνης καὶ φιλοκαλίας;

Ἐξίσταται ἐκ τῆς αἰθούσης τῶν ὀρειχαλκίνων, ὅπου εὑρίσκει τοσαύτην πραγματικὴν ἀξίαν τῆς μελέτης αὐτοῦ ὅ,τε ὁ φιλόσοφος καὶ ἀρχαιολόγος ἐρχόμενος διὰ ξυστοῦ πλήρους Τυῤῥηνικῶν ἐπιγραφῶν εἰς ὑπερμεγέθη ἄλλην αἴθουσαν, ὅπου κατετέθησαν ἀντίγραφα τῶν ζωγραφημάτων εὑρεθέντα εἰς τάφους τινὰς τοῦ Corneto καὶ τοῦ vulci καὶ ἤδη βαθμηδὸν διαφθείρονται. Κατὰ τὴν ἄκραν τῆς αἰθούσης κατεσκευάσθη καὶ τάφος Τυῤῥηνικὸς, ἀκριβὴς ἀπομίμησις

τῶν ἀνευρεθέντων. Δύο λέοντες ἐγγεγραμμένοι φυλάττουσι τὴν εἴσοδον, καθὼς τοῦτο ἦτο καὶ εἰς τινας τῶν τάφων τοῦ vulci. Ἐπὶ εὑρίσκεται διατεθειμένη κλίνη, ὅπου ἔκειντο οἱ νεκροὶ ἔχοντες παρακείμενα τὰ πολυπληθῆ σκεύη ἐπὶ τῆς γῆς, ἢ κρεμάμενα ἐκ τῶν τοίχων. Τόσον ὁ ἄνθρωπος ἔφερεν ἐκπαλαι παντοῦ ἐμφυτον τὴν παρήγορον ἰδέαν, ὅτι καὶ ἀποθνήσκων κατὰ τὸ φαινόμενον, οὐδαμῶς παύει πραγματικῶς ὑπάρχων.

Ἀσθενῶς ἰχνογράφησα τὸ Γρηγοριανοῦτο μουσεῖον, ἀλλὰ καὶ ἐξ αὐτοῦ τοῦ ἀμυδροῦ σχεδίου καταφαίνεται πόσον ὁ XVI Γρηγόριος ηὔξησε τὴν λαμπρότητα τοῦ Βατικάνου διὰ τοῦ νέου τούτου ταμείου τῆς ἐπιστήμης. Ἡ προσθήκη αὕτη τιμᾷ τὸν πάπαν, ὅστις πάντοτε μετεχειρίσθη καὶ τὴν παιδείαν ὡς μέσον τῆς ἐπιῤῥοῆς. Τοῦτο ἀποδεικνύεται καὶ ἐξ ἑτέρου μουσείου τοῦ Αἰγυπτιακοῦ ἐπικληθέντος, τὸ ὁποῖον μόλις ἀπεπερατώθη κατὰ τὸ 1839. Σύγκειται δὲ αὐτὸ ἐκ τεσσάρων αἰθουσῶν ἐντὸς ξυστοῦ τινος ἡμικυκλοειδοῦς καὶ τῶν παρακειμένων θαλάμων πάντων κατεσκευασμένων κομψότατα κατὰ τὴν Αἰγυπτιακὴν ἀρχιτεκτονικὴν ὑπὸ τοῦ ἱππότου J. Fabris. Εἰς τὴν Ῥώμην πρώτην ἐτιμήθησαν καὶ αἱ ἀνακαλύψεις τοῦ συμπολίτου ἡμῶν Champollion. Ἐκεῖ ὁ σοφὸς οὗτος εὑρῆκε μαθητὰς ἀρχιερεῖς καὶ ἱεροφάντας μέχρι καὶ αὐτῶν τῶν καρδιναλίων, ἐν ᾧ εἰς τὴν ἰδίαν αὐτοῦ πατρίδα εἶχε τοσούτους τοὺς ἀντιζήλους καὶ ἀντιπράττοντας, ἀρκεῖ δὲ ἐκ τῶν ὑπερασπιζῶν αὐτοῦ νὰ ὀνομάσω καὶ μόνον τὸν περικλεῆ Ἄγγελον Μάην, ὅστις ἐτίμησε τόσον τὴν ἐπιστήμην διὰ τῶν περὶ τὴν Ἑλληνικὴν γραμματολογίαν ἀνακαλύψεων, καθὼς ἐδόξασεν αὐτὴν ὕστερον διὰ τῆς καρδιναλικῆς πορφύρας.

Ἦτο ἄρα ἄξιον τοῦ δεκάτου ἕκτου Γρηγορίου νὰ ἀνεγείρῃ εἰς τὸ Βατικάνον καὶ βωμὸν τῆς Αἰγυπτιακῆς ἀρχαιολογίας, ἥτις ἀντίκειται μὲν ἴσως εἰς τὴν ἱερὰν βίβλον, ἀλλ' ἐθεωρήθη παρ' αὐτοῦ ὡς ὠφέλιμος σύμμαχος τῆς ἱστορικῆς ἀληθείας, καὶ ἀκολούθως τῆς χριστιανικῆς πίστεως. Οὐδὲν ἴσως ἄλλο ἀποδεικνύει μᾶλλον πόσον ἡ Ῥώμη ὑπάρχει ἀνωτέρα τῶν κοινῶν προλήψεων, εἰς τὰς ὁποίας ὑπόκεινται ἀλλαχοῦ καὶ φιλόσοφοί τινες λεγόμενοι νόες. Ἂν δὲ εἰς ταύτην προστεθῇ ὅτι ὁ καρδινάλης Λαμπρουσκίνης, ὑπουργὸς τοῦ Κράτους, ζηλωτὴς τῆς ἐπιστήμης, ἐπεστάτησεν ὅλου τοῦ ἔργου τῆς προκειμένης συστάσεως, ὡς πολιτικοῦ τινος συμφέροντος, γίνεται πρόδηλον ὅτι ὁ διέπων τὸν (δυτικὸν) χριστιανισμὸν νοῦς γνωρίζει ἐξίσου τὰ καθήκοντα τῆς θρησκείας καὶ τῆς ἐπιστήμης.

Ἐκ τῶν περιεχομένων ἐντὸς τοῦ νέου τούτου μουσείου ἀρκεῖ νὰ ἀναφέρω μόνον ἐπέκεινα τῶν32εἰδῶν παπύρου φέροντος ἱερογλυφικά, ἱερατικὰ καὶ δημοτικὰ γράμματα· τὴν καλὴν συλλογὴν τῶν ζωγραφητῶν θηκῶν περιλαμβανουσῶν σκελετοὺς καὶ ἐκλογὴν στηλῶν κεκοσμημένων ὑπὸ ζωγραφημάτων, ὅπου φαίνονται ὅσον ἔνεστιν ἐντελῶς τὰ ἔργα τῆς γραφῆς, ἥτις ἦτο συνδεδεμένη εἰς τὴν Αἴγυπτον μετὰ τῆς ζωγραφίας· τὴν οἴθουσαν τῶν λεόντων, ὅπου ἐταμιεύθησαν πολλὰ ἀριστουργήματα τῆς γλυπτικῆς τῶν Αἰγυπτίων, ὁποῖον ὁ κολοσσὸς τῆς βασιλίσσης Τούφα, μητρὸς τοῦ Σεσώστριος, τὸ ἄγαλμα τοῦ Mencphah A. συζύγου της, μεγαλοπρεπές τι τεμάχιον τοῦ θρόνου τοῦ Ῥαμσῆ III. (Σεσώστριος) καὶ ὡραῖον κορμὸν τοῦ Νεκτεναβὼ τοῦ τελευταίου τῶν Φαραώνων, ὅπου διαλάμπει ἡ τέχνη, καθὼς καὶ δύο λέοντας τεθειμένους εἰς τὴν πηγὴν τῶν Τερμόνων κτλ. Ἡ σειρὰ τῶν ἱστορικῶν μνημείων, τὰ ὁποῖα ἀπεθησαυρίθησαν εἰς τὸ μουσεῖον τοῦτο τοῦ Βατικάνου, περιλαμβάνει εἴκοσι τοὐλάχιστον αἰῶνας, καὶ εἰκοσιοκτὼ βασιλεῖς, τῶν ὁποίων ὁ πρῶτος ἐχρημάτισε σύγχρονος αὐτοῦ τοῦ Ἀβραάμ, ὁ δὲ τελευταῖος Πτολεμαῖος ὁ Φιλάδελφος, ἤκμαζε κατὰ τὸ 219 προ Χριστοῦ. Εἰς τὸ μακρὸν διάστημα τοῦτο εὑρίσκονται πλῆθος μνημείων, ἀγαλμάτων, εἰδώλων, παπύρων στηλῶν, θηκῶν νεκροφόρων, κανθάρων καὶ ἐγγεγλυμμένων λίθων, καὶ σκεύη καὶ ἀγγεῖα ἁρμόδια εἰς ὅλας τὰς χρείας τοῦ βίου καὶ τῆς θρησκείας, ὅπου ἐξασκεῖται ὠφελίμως ἡ ἀρχαιολογικὴ ἔρευνα.

Εἰς ταῦτα προσετέθη καὶ ἰδιαιτέραβαῖθουσα, ὅπου εὑρίσκονται πάντα τὰ κατὰ μίμησιν τῆς Αἰγυπτιακῆς τέχνης ἀγάλματα, ὅσα ἐκαλλώπιζόν ποτε τὸ Κάνωπον τῆς ἐπαύλεως τοῦ Ἀδριανοῦ εἰς τὰ Τίβουρα (Τίβυριν) ἦσαν δὲ μέχρις ἐσχάτων διεσκορπισμένα εἰς τὸ μουσεῖον τοῦ Καπιτωλίου· εὐφυὴς ἰδέα νὰ προσεγγίσωσι τὰ ἀντίτυπα εἰς τὰ πρωτότυπα, ὥστε νὰ καταφαίνηται ἡ διαφορὰ, ἢ ὁ βαθμὸς τῆς μιμήσεως. Διότι παντοῦ ἐκεῖνα μόνον τὰ μαθήματα διαφερόντως ὠφελοῦσι, ὅσα διὰ τῆς παραβολῆς διευκρινίζουσι τὸ ζητούμενον. Ἐνταῦθα δὲ βλέπομεν ὅτι καὶ ἡ Ἑλληνικὴ αὐτὴ τέχνη οὐδὲν προσέθηκεν εἰς τὴν ἐμβρίθειαν τῆς Αἰγυπτιακῆς, αὕτη δὲ ἀπέβαλε τὴν ἰδίαν αὐτῆς ἀξίαν, ἀφ' οὗ μετ' ἐκείνης ἀνεμίχθη· ἐπειδὴ ἐπὶ παντὸς πράγματος ἡ τελειότης ἀπαιτεῖ προϋπάρχουσαν καὶ ὁμολογουμένην ἀρχήν τινα δογμάτων, πίστιν, ἢ ἀφοσίωσιν εἰς αὐτὴν καὶ συνείδησιν (εἴτε ἱκανότητα) περὶ τὴν ἐκτέλεσιν.

Ἀλλὰ κατὰ δυστυχίαν καὶ εἰς τὰ δύο ταῦτα μουσεῖα μόλις ἐπιτρέπεται εἰς τὸν θεατὴν, τὸν ἀρχαιολόγον, καὶ τὸν τεχνίτην νὰ παρατηρήσῃ μετ' ἐπιστασίας, νὰ σχεδιάσῃ, καὶ νὰ ἐρευνήσῃ. Κατ' αὐτὸν δὲ τὸν τρόπον ματαιοῦται σχεδὸν ὅλος ὁ σκοπὸς τῆς γενικῆς πράξεως. Ἡ ἀποκλειστικὴ αὕτη αὐστηρότης ἐντὸς τοῦ Βατικάνου, τοῦ παλατίου τούτου πάντων τῶν ἐθνῶν, ὑπάρχει φανερὰ ἀντίφασις βλάπτουσα τὴν φήμην τοῦ θεμελιωτοῦ· Περικυκλούμενος ὑπὸ τῆς δόξης τοσοῦτον ὑψηλοῦ βαθμοῦ, καὶ ὅλος ἔκδοτος εἰς τὴν μελέτην τῶν ἐκκλησιαστικῶν καθηκόντων, ὁ σεβάσμιος καὶ ἐπιεικὴς Γρηγόριος ΙΣΤ. ἀγνοεῖ ἴσως ὅτι οἱ συλλεχθέντες τοσοῦτον πολυδαπάνως παρ' αὐτοῦ θυσαυροὶ τῆς ἐπιστήμης μόλις γίνεται προσιτοί. Διὸ ὁ ταπεινὸς καὶ εὐτελὴς ἀρχαιολόγος ἐγὼ, ἀλλὰ πιστὸν τῆς ἐκκλησίας τέκνον, τολμῶ νὰ ἐκφράσω ἐνταῦθα εὐχὴν μᾶλλον, ἢ μεμψιμοιρίαν, ἥτις ἴσως φθάσῃ ποτὲ μέχρις αὐτοῦ τοῦ ἁγίου πατρὸς διὰ τοῦ ἐξόχου ἀνδρὸς εἰς τὸν ὁποῖον τὴν ἐμπιστεύομαι.

Πότε ἡ Κυβέρνησις τοῦ πάπα ἐφάνη γενναιοτέρα καὶ ἀληθῶς φιλελεύθερος; Δὲν ἐπέτρεψεν αὐτὴ νὰ ἀνεγερθῇ ἀνδριὰς τοῦ Ἐννίου Κουϊρινοῦ Βισκόντη ἀπέναντι τῆς Ῥώμης εἰς τὸν περίπατον ὁλόκληρον τοῦ. . . Παρέβλεψεν ἄρα τὰ παραπτώματα τοῦ ὑπάτου τῆς Ῥωμαϊκῆς δημοκρατίας, ἐνθυμήθη δὲ μάλιστα τὰ προτερήματα τοῦ ἡγεμόνος τῶν ἀρχαιολόγων. Βαρύτατα πολιτικὰ σφάλματα ἐξηλείφθησαν διὰ τὰ μεγάλα ἐπιστημονικὰ ἔργα, τὸ δὲ ἄγαλμα τοῦ Βισκόντη ὑπάρχει μνημεῖον ἀμνηστίας ἑαυτῷ καὶ δόξης, τὸ ὁποῖον θέλει τιμήσει ἐν γενεαῖς γενεῶν τὴν ἀρχιερατείαν τοῦ δεκάτου ἕκτου Γρηγορίου· ἀλλ' ἡ ἐπιστήμη τὴν ὁποίαν τοσοῦτον γενναίως οὗτος ἐθεράπευε ἐπὶ τοῦ προσώπου τοῦ Βισκόντη δὲν πρέπει ν' ἀποκλείηται ἀπὸ τὸ Γρηγοριανὸν μουσεῖον.

Ἡ θρησκεία καὶ ἡ ἐπιστήμη πρέπει νὰ θεωρῶνται κοινὰ ἐντὸς τοῦ Βατικάνου.

Ι. Ν. Λεβαδεύς.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΡΑΒ.

(*Συνέχεια καὶ τέλος, ἰδὲ Τευχ. ΛΑ.*)

ΚΕΦ. ΤΕΤΑΡΤΟΝ.

Ἐν Λονδίνῳ.

Ἐνῷ ἡ οἰκία τοῦ φαρμακοποιοῦ ἐπένθει διὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ Κράβ καὶ ὅλα τῆς οἰκογενείας τὰ μέλη ᾐσθάνοντο τὸ ἐκ ταύτης ἐπικύψαν κενὸν, ἡ Σάρα κατείχετο ὑπὸ αἰσθημάτων ὅλως διαφόρων. Τὸ πρὸς τὸν νεανίαν σέβας αὐτῆς, ἡ πίστις καὶ ἡ ἀγάπη της προσεκτῶντο χαρακτῆρα ζωηρότερον καὶ σπουδαιότερον. Ὁ Ῥαμβράνδος ἔλεγεν, ὅτι αἱ εἰκόνες δὲν καλλιτεχνοῦνται διὰ νὰ ὁρῶνται ἐκ τοῦ πλησίον. Ἴσως, φεῦ! τοῦτ' αὐτὸ συμβαίνει καὶ διὰ τὰ προσφιλῆ ἡμῖν πρόσωπα! Ἡ ἀρ' ἡμῶν ἀπουσία των ἐξαλείφει ἐν ἡμῖν τὴν παρατήρησιν μικρῶν τινῶν ἀνισοτήτων ὧν ἀπτόμεθα διὰ τῶν δακτύλων καὶ ἃς βλέπομεν διὰ τῶν βλεμμάτων. Ἡ φαντασία μας τότε ἐξυμνεῖ αὐτὰς διὰ τῆς ποιήσεως καὶ περιβάλλει διὰ χρυσῆς στεφάνης. Ἐνόσῳ ὁ Γεώργιος εὑρίσκετο πλησίον τῆς Σάρας, οὐδὲν ἄλλο ἦτο δι' αὐτὴν ἢ ἁπλῶς νεανίας οὕτινος ἀνεζωπύρει τὴν δύναμιν, καὶ ὃν ἐνίσχυε καὶ ἐπροστάτευε· ἀλλ' ἅπαξ μακρὰν αὐτῆς, ἐθεωρεῖτο ὑπὸ τῆς νεανίδος ὡς ἥρως τολμηρὸς καὶ ἰσχυρὸς, βαδίζων δραστηρίως πρὸς τύχην καὶ δόξαν βεβαίαν. Ἡ Σάρα ὑπὸ μιᾶς καὶ μόνης ἰδέας ἀπησχολεῖτο, καὶ τὸ ἀντικείμενον τῆς ἰδέας ταύτης ἦτο ὁ Κράβ. Τὰς ἡμέρας διῆγεν ἡ κόρη εἰς μακροὺς ῥεμβασμοὺς, καθ' οὓς ἀνεκάλει εἰς τὴν μνήμην της τὰς ἐλαχίστας τοῦ βίου του λεπτομερείας, καὶ ταύτας καθωραΐζε διὰ τοῦ ἔρωτός της. Ἀνενθυμεῖτο τὰ μέρη ὅπου ὁ Γεώργιος τῇ ἐδιηγήθη τὰς λεπτομερείας ταύτας, καὶ τὸν ἦχον τῆς φωνῆς μεθ' ἧς τὰς ἐπρόφερε, καὶ τὴν στάσιν αὐτὴν τοῦ σώματός του. Ἐψάλλεν ἀδιακόπως ἆσμά τι ἐκ τῆς ἐποποιΐας ἐκείνης ἧς ὁ ἥρως, ἡμέρᾳ τῇ ἡμέρᾳ καὶ βαθμηδὸν μετέβαινε πρὸς τὴν ἀποθέωσιν· λαλοῦσα δὲ καθ' ἑαυτὴν ἔλεγε, τίς μᾶλλον εἶναι ἄξιος τῆς θρησκευτικῆς ἀγάπης μιᾶς νεανίδος ἢ ὁ δυστυχὴς τοῦ ὁποίου οὐδέποτε μειδίαμα μητρὸς ἐπαρηγόρησε τὴν πολυτλήμονα νηπιότητα; Ὁ Γεώργιος γεννηθεὶς ἐξ οἰκογενείας ἁλιέων, ἐντὸς πενιχρᾶς καλύβης, παρὰ τὴν παραλίαν κειμένης, ἐγνώρισε τὸν κίνδυνον, τὴν ἐργασίαν καὶ τὸν κόπον εἰς ἡλικίαν καθ' ἣν τὰ λοιπὰ παιδία οὐδὲν εἰσέτι οὔτε ἐγνώρισαν, οὔτε ὑπέφεραν ἐκ τοῦ πρακτικοῦ βίου. Ὁ πατήρ του πληγωθεὶς, κατά τινα ναυμαχίαν, ἠναγκάσθη νὰ ἐγκαταλείψῃ τὰ δίκτυα ὅπως μετελθῇ τὸ διδασκαλικὸν ἐπάγγελμα· ἐδίδασκεν ὁ ἄθλιος ὅ,τι οὐδ' αὐτὸς ἐγίνωσκε! Εἶτα λαβὼν μέρος εἰς τὰς πολιτικὰς ταραχὰς ἐνόμισεν ἑαυτὸν μέγαν, καὶ ἀντὶ τῆς διδασκαλικῆς ἕδρας ἠσπάσθη τὸ καπηλεῖον, ἔνθα νυχθημερὸν διέτριβε. Ἐνῷ αὐτὸς ἐμέθυε καὶ ἐστασίαζεν, ἡ πρωτότοκός του θυγάτηρ ἠγωνίζετο νὰ προμηθεύῃ ἄρτον εἰς πέντε τέκνα νεαρωτάτης ἡλικίας, τῶν ὁποίων αὐτὴ εἰς τὸ ἑξῆς ἦτο μήτηρ. Ἐξ αὐτῶν τὰ τρία τὰ νεώτερα ἀπέθανον, ἡ δὲ πρωτότοκος ἀδελφή, ἡ προστᾶτις τῶν ὑπολειπομένων δύο τεκνων, ἀπέπτη, ἐσπέραν τινὰ, εἰς τοὺς οὐρανοὺς δεομένη τοῦ Πλάστου νὰ μὴ ἐγκαταλείψῃ τὰ δύο ὀρφανά.

Τότε ὁ πατὴρ ἀναγκασθεὶς νὰ λάβῃ πρόνοιαν ὑπὲρ τῶν τέκνων του, ἀνέλαβε τὸ ἐπάγγελμα τοῦ ἁλιέως καὶ παρέλαβε μεθ' ἑαυτοῦ τὰ δύο παιδία ἐντὸς τοῦ πλοιαρίου του, ἵν' ἀναπληρῶσι καθήκοντα ὑπηρέτου.

Ὁ Γεώργιος, ὅτε δὲν παρελαμβάνετο ὑπὸ τοῦ πατρός του εἰς τὴν ἁλιείαν, διῆγε τὰς ἡμέρας παρά τινι γειτονι γραΐᾳ, ἥτις λαβοῦσα συμπάθειαν πρὸς αὐτὸν, τὸν ἐδίδασκεν ἀνάγνωσιν, τῷ ἐδιηγεῖτο συχνάκις ἱστορίας ἐκπληκτικὰς καὶ μύθους μοιρῶν, καὶ τὸν ἠγάπα περιπαθέστατα· Καὶ ἡ γραῖα καὶ τὸ παιδίον ἐξελάμβανον ὡς σπουδαῖα καὶ ἐπίστευον, ὡς ἂν ἦσαν πραγματικὰ, τὰ ὀνειροπολήματα τῶν δημωδῶν παραδόσεων. Ὁ Κράβ ἀνυπομόνως ἀνέμενεν, ὥρᾳ τῇ ὥρᾳ, νὰ ἴδῃ μοῖράν τινα κρατοῦσαν χρυσῆν ῥάβδον καὶ πορευομένην πρὸς αὐτὸν ὅπως προστατεύσῃ καὶ καταστήσῃ αὐτὸν εὐδαίμονα. Ἀλλ' φεῦ! ἡ μόνη μοῖρα ἡ ἐπαγρυπνοῦσα ἐπ' αὐτὸν, ἡ ἀγαθὴ γραῖα ἀπεβίωσε καταλιποῦσα εἰς τὸν μαθητήν της τὰ εὐτελῆ τῆς οἰκίας της σκεύη καὶ ἔπιπλα, ὅπως τὰ ἀπαλλοτριώσῃ καὶ, διὰ τοῦ ἐξαχθησομένου χρηματικοῦ ποσοῦ, ὑπάγῃ νὰ σπουδάσῃ εἰς τὴν πλησιόχωρον πόλιν. Ἐνῷ τὸ παιδίον μετὰ ζήλου ἀφοσιοῦτο νυχθημερὸν εἰς τὰς σπουδάς του, ὁ πατὴρ κατεσπαταλεν τὸ μικρὸν κληρονόμημα τοῦ υἱοῦ· διὸ καὶ ἀπεπέμφθη ὁ Γεώργιος τοῦ παιδαγωγείου μὴ πληρονομένων πλέον τῶν διδάκτρων. Ἠναγκάσθη λοιπὸν νὰ ἐγκαταλείψῃ τὰς σπουδάς του καὶ νὰ ἐπανέλθῃ εἰς Ἀλδεμβούργην ἵν' ἀναλάβῃ χειρονακτικὰ ἔργα· τὰ δὲ ἔργα ταῦτα δὲν ἦσαν πλέον αἱ τυχηραὶ καὶ ἐπίμοχθοι ἐπὶ τῆς θαλάσσης ἐκδρομαί. Ὁ πατήρ του τὸν ἐπεμψεν εἰς τὰ παρὰ τὴν ἀκτὴν τῆς Σλεγδένης ἐργαστήρια, ὅπου νέος κατεσκεύαζε βούτυρον καὶ τυρόν. Ἀλλ' ἐν τῷ μεταξὺ ἠσθένησε, καὶ οὐδεὶς παρεδέχετο αὐτὸν εἰς τὸ ἐργαστήριόν του, διότι οἱ βραχίονές του δὲν εἶχον πλέον τὴν ἀπαιτουμένην ῥώμην εἰς κατασκευὴν τῶν

σιτίων, καὶ τότε ἀγρονόμος τις, εὐσπλαγχνισθεὶς αὐ τὸν ἐφρόντισε νὰ τὸν συστήσῃ ὡς μαθητὴν παρὰ τῷ φαρμακείῳ τοῦ Ἑλμῆ.

Τηλικαύτη δὲ ἦτο ἡ ἐκ τοῦ ἔρωτος τῆς Σάρας ἐπιῤῥοὴ ἐπὶ τῆς νεανικῆς αὐτῆς ψυχῆς, ὥστε ἀνενθυμεῖτο μεθ' ἡδονῆς ἀμετρήτου τὴν εἰς τὸ φαρμακεῖον ἔλευσιν τοῦ Κράβ. Δὲν ἀνεπόλει πλέον εἰς τὴν μνήμην της οὔτε τὸ εὐρὺ ἔνδυμα ὅπερ ἔπιπτε περὶ τὸ ἰσχνὸν σῶμα τοῦ Κράβ ὡς ἀναπεπταμένον ἱστίον περὶ τὸν ἱστόν, οὔτε τὴν φενάκην, οὔτε τὴν φαλακρὰν του κεφαλὴν ἥτις ἀκράτητον τῇ ἐπροξένησε γέλωτα. Ἔβλεπεν ἤδη ἐν τῷ Κράβ νεανίαν ὠχρὸν, πάσχοντα, ἐγκαταλελειμμένον καὶ καρτεροῦντα ἡρωϊκῶς πρὸς τὰς συμφορὰς τῆς πενίας! Ἀκολούθως ἠσπάζετο μυρίους χρυσοῦς ὀνείρους ἐπὶ τοῦ μέλλοντός του, καὶ οὐδεμία ἀμφιβολία ἐγείρετο ἐν τῇ τρυφερᾷ αὐτῆς ψυχῇ ἐπὶ τῆς ἐπιτυχίας τοῦ μνηστοῦ της ἐν Λονδίνῳ· τὸν ἔβλεπεν ἤδη ποιητὴν, ζηλωτὸν, ἐξυμνούμενον ὑπὸ πάντων καὶ μεθυσκόμενον ἐκ τῆς δόξης καὶ τῶν ἐπαίνων. . . . Ἔφθασε φεῦ! καὶ ἐπιστολὴ τοῦ Κράβ, ἐπιστολὴ τοσοῦτον περιπαθῶς καὶ ἀνυπομόνως ἀναμενομένη· ἀλλ' ἡ ἐπιστολὴ αὕτη ἀπευθύνετο πρὸς ὁλόκληρον τὴν οἰκογένειαν Ἑλμῆ, διότι οἱ ἄγγοι καὶ ἄπεροι μνηστοὶ δὲν ἔλαβον προηγουμένως τὰ ἀναγκαῖα μέτρα ὅπως γράφωσιν πρὸς ἀλλήλους ἀπ' εὐθείας καὶ ἐν τῷ κρυπτῷ. Ἡ ἐπιστολὴ ἀνήγγειλεν, ὅτι ὁ ποιητὴς, μὴ εὑρὼν τυπογράφον νὰ τῷ τυπώσῃ ποίημά τι ὅπερ εἶχε συνθέσει, ἤνοιξε φαρμακευτικὸν κατάστημα ἔν τινι χωριδίῳ. Ἀλλὰ τὸ μέσον τοῦτο οὐδόλως ἦγε πρὸς εὐδαιμονίαν, οὐδ' ἦτο κατάλληλον εἰς κτῆσιν μεγάλου ὀνόματος. Ὁ Κράβ συνῃσθάνθη τοῦτο πάραυτα, καὶ γραμμαί τινες τοῦ ἡμερολογίου του, ὅπερ ἔγραφεν ἑκάστην ἑσπέραν, δύνανται νὰ δώσωσιν εἰς ἡμᾶς ἰδέαν τῆς πνευματικῆς καταστάσεώς του καὶ τῶν βασάνων ὑφ' ὧν κατετρύχετο.

« Ὁλόκληρον ἔτος πλῆρες θλίψεων καὶ φροντίδων,
» δυστυχημάτων, συμφορῶν καὶ ἀπατηλῶν ἐλπίδων,
» παρῆλθεν ἤδη καὶ ἀπέρχεται ἵνα ἐξαφανισθῇ εἰς τοὺς
» κόλπους τῆς αἰωνιότητος! — Ὦ Θεέ μου, μνήσθητι τῶν δεήσεών μου καὶ τῶν δακρύων μου! συγχώρησόν μοι τ' ἁμαρτήματα καὶ τὰς πλάνας μου!
» Ὦ σὺ, πηγὴ πάσης ἀληθοῦς εὐδαιμονίας! ἐμπνευσόν μοι πλείονα πρὸς τὰ βουλεύματά σου ὑποταγήν· δίδαξόν μοι ν' ἀποφεύγω τὰς ἀποπλανούσας με ἐλπίδας, καὶ νὰ ὑπομένω τὴν δυστυχίαν γενναίως!
» Εὐδόκησον, ὦ Θεέ μου, νὰ μὴ θεωρῶ ὡς βάσανον τὸ λῆξαν ἔτος, καὶ ποίησον ὥστε τὸ ἐρχόμενον νὰ μὴ ἦναι ἐπαγωγὸν νέων συμφορῶν! Γενηθήτω τὸ θέλημά σου! »

Κατὰ τὰς ἡμέρας ταύτας τῆς ἀμηχανίας καὶ συμφορᾶς περιπλανᾶτο συνήθως εἰς τὰς πεδιάδας, φέρων μεθ' ἑαυτοῦ ὁτὲ μικρὰν τινὰ ἔκδοσιν τοῦ Ὀβιδίου ἢ τοῦ Τιβούλλου, ὁτὲ τὸν Κάτυλλον ἢ τὸν Ὁράτιον· τὸ δὲ μέρος τοῦ συνήθους του περιπάτου ἦτο τὸ δάσος τοῦ Hornesey· Αὐτόθι, ὡς ὁ φιλόσοφος τῆς Γενεύης, (1) ἀνεζήτει φυτὰ καὶ ἔντομα. Ἡμέραν τινὰ μετὰ μεσημέριαν ὑπῆγεν ἀπώ ερον τοῦ συνήθους καὶ ἠσθάνθη ἑαυτὸν τοσοῦτον κεκοπιακότα, ὥστε δὲν εἶχε δυνάμεις νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν πόλιν· καὶ τὸ χείριστον, δὲν εἶχεν οὐδὲ ἓν σελίνιον (1) εἰς τὸ βαλάντιόν του. Μὴ δυνηθεὶς λοιπὸν νὰ προμηθευθῇ μήτε κατάλυμα διὰ τὴν νύκτα, μήτε δεῖπνον, τοῦ ὁποίου εἶχε μεγίστην ἀνάγκην, ἐξηπλώθη ἐπὶ θημῶνος χόρτου, διῆλθε τὰς τελευταίας τῆς ἡμέρας στιγμὰς ἀναγινώσκων τὸν Τίβουλον, καὶ ἐπελθούσης τῆς νυκτὸς, ἀπεκοιμήθη μέχρι τῆς ἐπαύριον πρωΐας

Ἰδοὺ ἀποσπάσματά τινα τοῦ περὶ τὴν αὐτὴν σχεδὸν ἐποχὴν ἡμερολογίου του.

25 *Ἀπριλίου.* *Ὁ σημερινὸς Τηλέγραφος* ζητεῖ γραμματέα· ἡ διεύθυνσις πρὸς τὸν Κύριον Βρούκ· θέλω ὑπάγει αὔριον νὰ παρουσιασθῶ.

27 *Ἀπριλίου.* Ἀποτυχία· ὁ Κύριος Βρούκ μὲ εἰδοποίησε διὰ τῆς ὑπηρετρίας του ὅτι ἡ θέσις κατελήφθη ἀπὸ τῆς προηγουμένης ἡμέρας Εἰς τοῦτο δὲν σφάλλω.

1 *Μαΐου.* Τὸ χρηματικόν μου συνίσταται εἰς πέντε σελίνια καὶ 6 πένας (2), Κύριος οἶδε τί θελω ἔχει εἰς τὸ τέλος τοῦ μηνός

16 *Μαΐου.* Ἀπερίσκεπτος ἀπόπειρα ἐπέφερε μεγίστην ἐλάττωσιν εἰς τὴν περιουσίαν μου· ἐσυμφώνησα τὰ ἅπαντα τοῦ Dryden, τρεῖς τομ. εἰς 8ον· Μοὶ ἐζήτησαν πέντε σελίνια, ἐγὼ προσέφερα τρία, μοὶ διέφυγεν ἡ λέξις καὶ ἐπιάσθην· ἡ προσφορά μου ἔγινε δεκτὴ, καὶ ἡ ἀγορὰ ἐτελέσθη. Εἶμαι ἤδη πτωχότερος κατὰ τρία σελίνια.

Τῆς αὐτῆς ἡμέρας. Τί κακὸν πρᾶγμα νὰ μὴ ἔχῃ τις παρὰ ἓν φόρεμα! Δ αβαίνων πλησίον ἐργαστηρίου ἐξέσχισα τὸ ἰδικόν μου εἰς τὸν ἀγκῶνα. Ἐπανελθὼν εἰς τὸ δωμάτιόν μου κατέφυγον εἰς τὸν οἰκοδεσπότην μου παρὰ τοῦ ὁποίου ἐζήτησα βελόνην, κλωστὴν καὶ τέσσαρα φύλλα χάρτου ὑπολεύκου διὰ τοῦ ὁποίου κατεσκεύασα ἀγκῶνα ἀρκετὰ μέτριον.

18 *Μαρτίου.* Ὑπῆγα χάριν περιπάτου εἰς τὰς ὄχθας ρυακίου τινός. Ἐν τῷ μέσῳ τῆς λίμνης ἐκείνης κεκαλυμμένης ὑπὸ ὄρεων καὶ ὑδροβίων φυτῶν, ὑπῆρχε ὑδρόφιλον ἔντομον, τὸ ὁποῖον ἔνηθεν ἐπὶ φύλλου ἐκ καλάμου τὸν κέλυφον (κουκοῦλι) ἐν ᾧ ἔμελλε νὰ ἐναποθέσῃ τὴν φωλεάν του. Ἰδὼν τὰς μυρίας ἀκτῖνας αἵτινες διὰ τῶν πρισματικῶν αὐτῶν χρωμάτων ἐχρωμάτιζον τὰς πτέρυγας τοῦ κανθάρου, ἠσθάνθην τὴν καρδίαν μου πληρουμένην ἐλπίδος. « Ὁ Θεὸς, εἶπον κατ' ἐμαυτὸν, ὅστις προστατεύει τὸ ἔντομον τοῦτο, δὲν θέλει βεβαίως ἐγκαταλείψει ὀρφανὸν ἀκολουθοῦντα τὰς ἐντολάς του

Ἠγέρθην τότε αἰσθανθεὶς ἀσυνήθη ψυχικὴν γαλήνην, καὶ προσηυχήθην πάραυτα

20 *Ἰουνίου.* Ὦ φιλτάτη Σάρα! ἔλαβον τὴν ἐπιστολήν σου . . . . . τὴν πρώτην ἐπιστολὴν ἣν γράφεις πρὸς ἐκεῖνον τὸν ὀπίσω, μετὰ τοσαύτας συμφορὰς, ἀποκαλεῖς εἰσέτι μνηστόν σου . . . Πόσον μὲ λυπεῖς!

---

(1) *Ὁ Ρουσσώ.*

(1) *Νόμισμα Ἀγγλικὸν ἰσοδυναμοῦν μὲ* 130 *λεπτά.*

(2) *Νόμισμα ἰσοδυναμοῦν μὲ* 11 *περίπου λεπτά.*

Ζητεῖς νὰ μάθῃς τὴν ἀξιοδάκρυτόν μου κατάστασιν! ἀνάγκη ὅμως νὰ σοὶ κρύψω τι· δὲν δύναμαι νὰ σοὶ ἀποκαλύψω τόσας βασάνους . . . Θέλεις νὰ σοὶ εἴπω ὅτι δὲν ἔχω πλέον τίποτε; ὅτι ἐπώλησα τὰ φορέματά μου; ὅτι ἐνεχυρίασα τὸ ὡρολόγιόν μου, τὰ βιβλία μου καὶ τὰ χειρουργικά μου ἐργαλεῖα; . . . . ὅτι χρεωστῶ εἰς τὸν ξενοδόχον μου, τέλος ὅτι δὲν ἠξεύρω πῶς θέλω συντηρηθῇ τὴν προσεχῆ ἑβδομάδα; Ὦ! ὄχι, φιλτάτη Σάρα, μὴ ζητῇς τοιαῦτα ἀπόκρυφα . . . ἀδυνατῶ νὰ σοὶ τὰ ἀποκαλύψω . . . Ἀλλὰ τὸ χείριστον πάντων εἶναι ὅτι δὲν ἔχω φόρεμα καθαρόν . . . . Ὑπομονή! Μία δεκαπενθημερὶς πλείστας δύναται νὰ ἐπιφέρῃ μεταβολάς!

Θεέ μου! ἐν σοὶ μόνον ἐλπίζω . . . Τὰ δεινά μου αὐξάνουσι . . . . θὰ μ' ἐγκαταλείψῃς ἄρά γε ἐν τῇ δυστυχίᾳ μου; Ὦ! ὄχι βεβαίως, διότι σὺ εἶσαι Σωτήρ μου . . .

Ὁ Κράβ ἀπευθύνθη ἀλληλοδιαδόχως εἰς διάφορα ὑψηλὰ πρόσωπα. Ἐν ἑκάστῃ δ' ἐπιστολῇ ἐτώκλειε ἐμμετρον ποιημάτιον ἐκ τῶν ἔργων του, ἐλπίζων δι' αὐτοῦ τοῦ μέσου νὰ καταστῇ γνωστὸς καὶ νὰ λάβῃ βοήθειάν τινα χρηματικήν. Ἀλλ' ὁ δυστυχὴς . . . . ἦτο ἄτιμος, καὶ οὐδεὶς ἔδιδε τὴν ἐλαχίστην προσοχήν! τὰ δὲ ἀποτελέσματα τῶν ἐπιστολῶν του ἦσαν ἡ σιωπὴ ἢ ἄρνησις περιφρονητική . . . Εὐτυχὴς ἐμπνευσις τὸν παρεκίνησε τέλος νὰ κρούσῃ τὴν θύραν τοῦ περιδόξου Βούρκ, καὶ ἤδη οἱ κατανυκτικοὶ κλαυθμοί του δὲν ἀπωθήθησαν ὑπὸ τῆς εὐγενοῦς καρδίας. Ἡ ἐπιστολὴ ἣν τῷ ἀπεύθυνε ἐπεραιοῦτο διὰ τῶν ἀκολούθων φράσεων.

« Οἱ ἄνθρωποι μεταξὺ τῶν ὁποίων ζῶ ἐκπλήττον-
» τονται ἐνταυτῷ καὶ λυποῦνται βλέποντές με εἰς τὴν
» ἐσχάτην ταύτην ἔνδειαν, ἐστερημένον ὑποστηρίγματος
» καὶ προσασίας. Πρὸ δέκα ἡμερῶν ἠναγκάσθην νὰ ὑπο-
» γράψω συναλλαγματικὴν ἐπὶ τοῦ ἡμίσεος τοῦ ποσοῦ
» ὅπερ ὀφείλω, διὰ νὰ μὴ ὑποστῶ προσωπικὴν κράτη-
» σιν. Ἔγραψα πάραυτα εἰς τοὺς φίλους μου ζητῶν
» παρ' αὐτῶν συνδρομὴν, ἀλλ' ὅλοι εἶναι ἐπίσης πτωχοί
» ὡς ἐγώ. Χθὲς ἔκαμα χρῆσιν ὅλων τῶν δυνατῶν καὶ
» ἐντίμων μέσων διὰ νὰ προμηθευθῶ χρήματα, ἀλλὰ
» κατὰ πάντα ἀπέτυχον. Διὰ πολλῶν παρακλήσεων
» ἀπήλαυσα παρὰ τοῦ δανειστοῦ μου ὀκτὼ ἡμερῶν
» ἀναβολὴν τῆς ἀποτίσεως· ἀλλὰ μετὰ τὴν προθεσμίαν
» ταύτην οὐδεμία χάρις, ἡ φυλακὴ μὲ περιμένει.

« Συγχωρήσατέ μοι, Κύριε, τὴν ὁποίαν δίδω εἰς
» ὑμᾶς ἐνόχλησιν διὰ τῶν λεπτομερειῶν τούτων· ἀ
» πευθύνομαι πρὸς ὑμᾶς ὡς πρὸς ἄνθρωπον συμπαθη-
» τικὸν, ἢ μᾶλλον, ἐπιτρέψατέ μοι νὰ εἴπω, πρὸς μέγαν
» ἄνδρα· οὐδὲν ἄλλο ἐπὶ τῆς γενναιότητος ὑμῶν ἔχω
» δικαίωμα ἢ τὴν δυστυχίαν.

« Θέλετε δείγματα τῆς ἀληθείας τῶν λόγων μου;
» εἶμαι ἕτοιμος, κύριε, νὰ σᾶς δώσω. Πολλάκις αὐ-
» τὸς ἐμαυτὸν ἠπάτησα, ἀλλ' οὐδέποτε ἠπάτησα ἄλ-
» λον· εἴθε ἡ ἀναφορά μου νὰ κινήσῃ ὑμᾶς εἰς οἶκτον!
» Γινώσκω κάλλιστα ὅτι τὰ ἐν τῷ κόσμῳ, διὰ τοῦ
» πλούτου καὶ τοῦ βαθμοῦ, ὑψηλὴν κατέχοντα θέσιν
» πρόσωπα ἐνοχλοῦνται ἀείποτε ὑπὸ ἀναφορῶν ὀχλη-
» ρῶν, καὶ ὡς ἐκ τούτου ἀναγκάζονται ν' ἀπαντῶσι
» συνήθως ἀρνητικῶς· διὸ ὀλίγην ἔχω ἐλπίδα εὐμενε
» στέρας τῶν ἄλλων ὑποδοχῆς. Ἀλλ' ἂν μοὶ ἀρνη-
» θῆτε, κύριε, τὴν ἀῤῥωγήν σας, χορηγήσατέ μοι τοὐ-
» λάχιστον τὴν εὐνοιάν σας, καὶ εἰπέτε μοι ὅτι ἡ αἰ-
» τησίς μου οὐδόλως σᾶς ἠνόχλησε.

Ὁ Κύριος Βούρκ τῷ ἔδωκε πέντε λίρας· ἀλλὰ τὸ ποσὸν τοῦτο δὲν ἐβράδυνε νὰ ἐξαντληθῇ. Τὰ χρέη ἤρξαντο ἐκ νέου, καὶ ἀπεφάσισε ν' ἀποτανθῇ πρὸς τὸν Κ. Δυβλέην Νῶρθ, πρὸς τὸν ὁποῖον ὁ πατήρ του εἶχεν ἀποδώσει δούλευσίν τινα ἐπὶ τῶν ἐκλογῶν. Ὁ Κ. Δυβλέης ἦτο ἀνὴρ εὐαίσθητος καὶ γενναῖος, καὶ ἱκανὸς νὰ κρίνῃ περὶ τοῦ πνεύματος τοῦ Κράβ. Ὅθεν τὸν ἐνεθάῤῥυνε, τὸν ἐσυμβούλευσε νὰ ὑπάγῃ εἰς Λονδῖνον, καὶ τῷ ἔδωκεν ἐπὶ τούτῳ δέκα λίρας. Ὁ νεανίας, ἰδὼν ἑαυτὸν κάτοχον 125 φράγκων, ἐνόμισεν ὅτι ἐπλούτησεν ἤδη διὰ παντὸς, καὶ ἐπεβιβάσθη ἐντὸς πλοίου ἐμπορικοῦ. Ἀποβιβασθεὶς εἰς τὸν πύργον Βάρφ, δὲν κατεῖχεν ἐντὸς τοῦ βαλαντίου του πλέον τῶν ἑβδομήκοντα πέντε φράγκων, δαπανηθέντων τῶν λοιπῶν κατὰ τὴν ὁδοιπορίαν. Αὐτόθι ἀνέμενε τὸν νεανίαν παρηγορία ἥτις τῷ ἀπέδωκεν ὅλην α τοῦ τὴν δραστηριότητα. Δευτέρα ἐπιστολὴ τῆς Σάρας τῷ ἐνεχειρίσθη. Ἐν ταύτῃ ἡ νεᾶνις ἔγραφε τὰ ἀκόλουθα.

« Φίλτατέ μοι Γεώργιε, ἔμαθον τὰς δεινοπαθείας καὶ συμφορὰς σου· τὰς συμμερίζομαι ἁπάσας, καὶ δὲν ἀπελπίζομαι παντελῶς. Τὰς ἐλπίδας μου ὅλας ἐναπέθεσα εἰς τὸν Θεὸν, καὶ ἀναμένω μετ' ἐνθέρμου πίστεως τὸ τέρμα τῶν δυστυχιῶν αἵτινες τυχὸν σοι ἐναπολείπονται εἰσέτι ».

Περὶ τὰ τέλη τῆς ἐπιστολῆς τῷ ἐσύσταινε νὰ ἐπισκεφθῇ ἔμπορόν τινα ἐριούχων εἰς Cornhill· ἡ γυνὴ τοῦ ἐμπόρου τούτου, ἥτις ὑπῆρξε φίλη στενὴ τῆς μητρὸς τῆς Σάρας, ὑπεδέχθη κάλλιστα τὸν Γεώργιον. Ὁ σύζυγός της τῷ ἔδωκεν ὠφελίμους συμβουλὰς, τῷ ἐχορήγησε χρηματικὴν βοήθειαν, καὶ τῷ παρεχώρησε μάλιστα καὶ κατάλυμα εἰς τὴν οἰκίαν του. Ὁ Κράβ ὅμως εὐχαριστήσας αὐτὸν διὰ τὴν καλοκἀγαθίαν του, δὲν παρεδέχθη μὲν τὴν προσφοράν, τῷ ὑπεσχέθη ὅμως νὰ γευματίζῃ μετ' αὐτοῦ καὶ τῆς οἰκογενείας του κατὰ κυριακήν. Ἐνοικίασε διὰ κατάλυμα ἀνώγεόν τι δωμάτιον ἐντὸς οἰκίας κουρέως, ἤρξατο αὐτόθι νὰ γράφῃ μετὰ πολλοῦ ζήλου, καὶ τέλος εὗρε, μετὰ πολλὰς προσπαθείας, βιβλιοπώλην τινὰ ὅστις συνεκατένευσε νὰ τῷ δημοσιεύσῃ τὸ ποίημα *Ὁ Ὑποψήφιος* (Candidat) Ὁ βιβλιοπώλης αὐτὸς, ὀνόματι Παῖνος, ἐξεπλάγη ἰδὼν τὴν μεγάλην ἐπιτυχίαν τοῦ βιβλιαρίου· ἐζήτησε παρὰ τοῦ συγγραφέως καὶ δεύτερον ἔργον, ὑποσχεθεὶς αὐτῷ ἤδη καὶ ἀμοιβήν. Ἀλλὰ φεῦ! ὁ Παῖνος ἐπτώχευσε πρὶν περαιώσῃ τὴν ἐκτύπωσιν τοῦ ποιήματος *Τὸ Χωρίον*· διὸ ἐστερήθη ὁ δυστυχὴς Κράβ καὶ τῆς μικρᾶς ταύτης παραμυθίας.

Ὁ Κ. Βούρκ ἔδραμε πάλιν εἰς βοήθειαν τοῦ ποιητοῦ· τῷ παρέσχε κατάλυμα ἐν τῷ οἴκῳ του εἰς Beaconsfield καὶ τῷ ἐχορήγησε τὰ ἀναγκαῖα νεφάλαια εἰς σύστασιν βιβλιοθήκης ὑπὸ τὸ ὄνομα *Βιβλιοθήκη τοῦ Χωρίου.* Ἅμα ἡ ἐπιτυχία ἐδικαίωσε τὴν ἰδέαν τοῦ συγγράμματος τούτου, περίδοξοι συγγραφεῖς ἔλαβον μέρος ὡς συνεργάται καὶ συνέδεσαν στενωτάτην φιλίαν μετὰ τοῦ νέου συγγραφέως. Μεταξὺ τῶν ἄλλων ἦτο

καὶ ὁ Ῥεϊνόλδος, ὁ Σαμσυὴλ Ἰώνσων καὶ ὁ Φὼξ. Οὗτοι παρεκίνησαν τὸν Κράβ νὰ γίνῃ κληρικὸς, καὶ τὴν συμβουλὴν ταύτην, ἥτις συνεβιβάζετο καὶ μὲ τὰς θρησκευτικὰς αὐτοῦ ἰδέας, ἠκολούθησε πάραυτα ὁ Κράβ. Διὰ τῆς φιλολογικῆς του ὑπολήψεως καὶ τῶν συστάσεων τῶν φίλων του ἐτυχε τοῦ τίτλου *ἐφημέριος* τοῦ δουκὸς Rutland. Ὑπὸ τὸν τίτλον δὲ τοῦτον κατῴκησε τὸ μέγαρον Ταϋμοὺθ.

Ἡ θέσις αὕτη ἦτο μὲν ἔντιμος διὰ τὸν Κράβ, ἀλλὰ δὲν καθίστα εἰσέτι δυνατὴν τὴν μετὰ τῆς Σάρας σύζευξίν του. Ἡμέραν τινὰ ὁ σφραγιδοφύλαξ Λὸρδ Θυρλὼρ, ὅστις τὸν ἠγάπα τὰ μέγιστα, ἐπληροφορήθη τὸ αἴτιον τῆς θλίψεως τοῦ νέου λειτουργοῦ. Ὁ Γεώργιος τῷ ὡμολόγησε τοὺς ἔρωτάς του, καὶ τῷ ἐξεφράσθη πόσον ἤθελε νομισθῇ εὐδαίμων ἐὰν ἡ κατάστασίς του, καλλιτερεύουσά ποτε, τῷ ἐπέτρεπε νὰ νυμφευθῇ τὴν μνηστήν του. Ὁ Λόρδος Θυρλὼρ ὑπεκρίθη ψυχρότητα πρὸς τὴν ἐξομολόγησιν τοῦ νέου.

Μετὰ παρέλευσιν ἡμερῶν τινῶν, ὁ λόρδος Θυρλὼρ ἐπρότεινεν εἰς τὸν Κράβ νὰ τὸν συνοδεύσῃ εἰς ὁδοιπορίαν ἣν τὰ καθήκοντα τῆς θέσεώς του τὸν ἠνάγκαζον νὰ κάμῃ εἰς Στραθέρνην ἐν Δορσετσθίρῃ. Ὁ Κράβ παρεδέχθη ἀσμένως τὴν πρότασιν, καὶ ἀνεχώρησαν ἀμφότεροι.

ΚΕΦΑΛ. ΠΕΜΠΤΟΝ.

Ἐπίσκεψις φίλου.

Δέκα ἔτη μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ Κράβ καὶ τοῦ σφραγιδοφύλακος Θυρλὼρ διὰ Στραθέρνην, ὁ Βάλτερ Σκὼτ, νέος εἰσέτι ἀλλὰ περιώνυμος ἤδη διὰ τοῦ ποιητικοῦ του πονήματος Marmion, διήρχετο ἐντὸς ταχυδρομικῆς ἁμάξης τὴν ὁδὸν τῆς μικρᾶς πόλεως Δορσετσθίρης. Ἡ ἅμαξα ἐσταμάτησεν ἐνώπιον θελκτικωτάτης οἰκίας, ἧς ἡ λευκὴ πρόσοψις ἀνυψοῦτο μεταξὺ πυκνώματος δένδρων, καὶ ἐνώπιον τῆς ὁποίας ἐπεξετείνετο εὐρυχωρότατος κῆπος. Καθόσον ὁ νέος ποιητὴς ἐπροχώρει πρὸς τὴν οἰκίαν, κατὰ τοσοῦτον ἐθαύμαζε τὰς μυρίας ἀγχίνους διαθέσεις, αἵτινες ἐπηύξανον ἐπὶ μᾶλλον τὰ φυσικὰ θέλγητρα τῶν γραφικῶν ἐκείνων τόπων. Ἐντὸς τεχνητῆς λίμνης ἀνεπήδων ἰχθῦς· μικρὰ βάλτος παρεῖχεν εἰς ὑδρόβια ἔντομα τὴν εὐκολίαν τοῦ παραδίδεσθαι εἰς τὰ ἤθη των, ἅτινα δι' αὐτοῦ τοῦ μέσου καθίσταντο ἐρικτὰ πρὸς τὴν ἐπ' αὐτῶν μελέτην· πρὸς τούτοις ὑπῆρχον ὡραῖαι ὀρνιθοτροφεῖαι διὰ τὰ πτηνὰ καὶ σταῦλοι διὰ τὰ ζῶα, πλησίον μεγαλοπρεποῦς ὀπισθαυλίου. Τέσσαρα παιδία, ὧν τὸ πρεσβύτερον ἦτο ἐννεαετὲς περίπου, ἔπαιζον ἐπὶ τῆς χλόης μετ' αἰγὸς καὶ εὐσάρκου κυνὸς, ἐνῷ ἡ μήτηρ των ἐθεώρει αὐτὰ φιλοστόργως ἀπὸ τοῦ παραθύρου, ὁ δὲ πατὴρ ἐπεσκέπτετο ἀνθοβολῶνα πλήρη ἐξωτικῶν φυτῶν. Ἅμα ἰδὼν τὸν Βάλτερ Σκὼτ, ἐξῆλθε βιαίως τοῦ ἀρωματούχου ἐκείνου περιβόλου καὶ ἔδραμε νὰ ῥιφθῇ εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ φίλου του.

— Φίλτατε Βάλτερ Σκώτ!

— Φίλτατε Κράβ!

Καὶ ἀμφότεροι ἐπροχώρησαν πρὸς τὴν μητέρα τῶν παιδίων, ἥτις κατέβαινε τὴν κλίμακα καὶ ἤρχετο εἰς προϋπάντησιν τοῦ ξένου.

— Ἀδελφέ μου, ἰδοὺ ἡ σύζυγός μου, ἡ προσφιλής μου Σάρα! Σάρα, ἰδοὺ ὁ φίλος μου Βάλτερ Σκώτ... Ἄφησε τὸ ἀγαπητόν του Ἐδιμβοῦργον διὰ νὰ διέλθῃ μαζί μας μίαν ἑβδομάδα ὁλόκληρον.

Ἂν καὶ ἡ Κυρία Κράβ εἶχε διέλθῃ τὴν πρώτην νεότητα καὶ ὑπελόγιζεν ἤδη τριάκοντα τῆς ἡλικίας αὐτῆς ἔτη, ἦτο ὅμως ἐξαισίας καλλονῆς. Ὑπεδέχθη τὸν Βάλτερ Σκὼτ μετὰ μειδιάματος ἀπεριγράπτου γλυκύτητος. Τὰ παιδία ἔδραμον καὶ αὐτὰ, καὶ βοηθείᾳ τοῦ ἐνστίκτου αὐτῶν, ὅπερ οὐδέποτε τὰ ἀπατᾷ, ἠνόησαν ὅτι φίλος τις τοῖς εἶχεν ἔλθει εἰς τὴν οἰκίαν. Τὰ ἄρρενα κατέλαβον πάραυτα ἓν βιβλίον ὅπερ ὁ ξένος ἐκράτει εἰς χεῖρας, καὶ ἔσπευσαν νὰ τὸ ἐναποθέσωσιν εἰς τὸν διὰ τοῦτον ὡρισμένον θάλαμον. Τὰ κοράσια, μᾶλλον συνεσταλμένα, ἠτένισαν ἐπ' αὐτοῦ τοὺς μεγάλους αὐτῶν γαλανοὺς ὀφθαλμοὺς, καὶ τῷ ἀπεύθυνον χαριέστατον χαιρετισμόν. Ὁ Βάλτερ Σκὼτ ἐκάθησεν ἐπί τινας στιγμὰς ἐντὸς τῆς αἰθούσης τῆς ὁποίας ἐθαύμαζε τὴν πλήρη ἐπιδεξιότητος καὶ φιλοκαλίας διάθεσιν. Κάτοπτρον ἄνευ κασσιτερώματος, ἀνοιγόμενον πρὸς τὸν ἀνθοβολῶνα, παρουσίαζεν εἰς τὴν θέαν τοὺς ἀνεκτιμήτους τῆς φύσεως θησαυρούς· ἀπὸ δὲ τοῦ παραθύρου ἀπεκαλύπτετο γραφικωτάτη θέσις· τέλος, τὰ ἐπιπλα, καίτοι ἁπλουστάτης κατασκευῆς καὶ περιβεβλημένα ὑπὸ ὑφάσματος μικρᾶς ἀξίας, κατεδείκνυον, ἕνεκα τῆς ἐπιτηδείας αὐτῶν διαθέσεως, κομψότητα καὶ πολυτέλειαν. Ἡ βιβλιοθήκη καὶ τὸ ἑστιατόριον ἐπαρουσίαζον τὰ αὐτὰ πλεονεκτήματα, οἱ δὲ κοιτῶνες περιεβάλλοντο ὑπὸ γαλήνης καὶ ἐκτάκτου καθαριότητος, συντελούσας τὰ μέγιστα εἰς τὸ εὐεργετικὸν τοῦ ὕπνου καὶ τῆς ἀναπαύσεως.

— Ἐννοῶ τώρα, φίλτατε Κράβ, διατὶ δὲν ἔρχεσαι εἰς Λονδῖνον, εἶπεν ὁ Βάλτερ Σκώτ. Ἀλλὰ διατὶ δὲν δημοσιεύεις, τοὐλάχιστον, οὔτε ποίημα, οὔτε βιβλίον, σὺ ὁ περιδοξότερος τῶν ποιητῶν μας καὶ ὁ δημωδέστερος τῶν συγγραφέων μας;

— Δὲν ἔχω καιρὸν νὰ γράψω, ἀπήντησεν ἀφελῶς ὁ Κράβ. Ἀπέναντι τῆς ποιήσεως τῆς φύσεως, ἡ ἔγγραφος ποίησις ὠχριᾷ. Δὲν τολμῶ νὰ παραθέσω τὰ ἀνθρώπινα ἔργα μου παρὰ τὰ θεῖα ἔργα τοῦ Θεοῦ. Ἐκτὸς τούτου ἡ φροντὶς τοῦ πρεσβυτερίου μου καὶ τοῦ ποιμνίου μου, αἱ οἰκογενειακαί μου ἀπολαύσεις καὶ αἱ σπουδαὶ τῆς φυσικῆς ἱστορίας δὲν μοὶ δίδουσι παντάπασι καιρόν. Κατὰ τὰς ὥρας τῆς ἀναψυχῆς μου κάθημαι παρὰ τὰ γόνατα τῆς ἀγαπητῆς μου Σάρας, λαμβάνω ἐπὶ τῶν ἰδικῶν μου ἓν τῶν τέκνων μας, καὶ διατελῶ οὕτω βεβυθισμένος εἰς ψυχικὰς ἐκστάσεις ἐνώπιον θαύματός τινος τῆς φύσεως. Ὁτὲ μὲν βλέπω κακτοειδὲς φυτὸν ἀναπτύσσον βραδέως τὸν ἐπίχρυσον, ἀδαμάντινον ἢ πορφυροῦν κάλυκά του, ὁτὲ δὲ παρατηρῶ τὰς μάχας καὶ τοὺς ἔρωτας τῶν ὑδροβίων ἐκείνων ἐντόμων, ἅτινα ζῶσιν ἐντὸς τῶν μεγάλων βαυκαλίων μου, ὡς ἤθελον ζήσει καὶ ἐντὸς τῆς βάλτου ἐν ᾗ ἐγεννήθησαν. Ἰδοὺ λαμπυρίδες τὰς ὁποίας πρὸ δύω ἐτῶν συντηρῶ ἐντὸς ὑελίνων ἀγγείων, ὅπου τοῖς ἐφύτευσα μικρὰν τεχνητὴν κοιλάδα. Μοὶ τὰς ἔστειλε φίλος τις ἐξ Ἰταλίας, καὶ

οὐδὲν εἰσέτι ἐσκότισε τὸν φωτεινὸν ἀστέρα τὸν ὁποῖον φέρουσι πανταχοῦ μεθ' ἑαυτῶν.

Πρόσθες τώρα καὶ τὰ βιβλία μου, τὸν ἀνθοβολῶνά μου καὶ τὴν προπαρασκευὴν τῶν διδαχῶν μου. Μόλις μοὶ μένει καιρὸς νὰ γράφω ἐνίοτε πρὸς φίλους στενοὺς, τοὺς ὁποίους ἀγαπῶ περιπαθῶς ὡς σέ, φίλτατε Βάλτερ Σκώτ.

— Αὐτὴ εἶναι λοιπὸν ἡ ἀγνὴ καὶ ἀθόλωτος εὐδαιμονία τῆς ὁποίας πρὸ δέκα ἐτῶν ἀπολαύεις!

— Ναὶ, φίλε μου, ὁ Θεὸς μοὶ δωρεῖται τὴν εὐδαιμονίαν ταύτην ἀφ' ἧς ἡμέρας ὁ εὐεργέτης μου λόρδος Θυρλὼρ μὲ ὡδήγησεν εἰς τὴν κατοικίαν ταύτην, ἥτις ἦτο διευθετημένη ὡς ἤδη τὴν βλέπεις. Πρὶν ἔτι καταβῶ τῆς ἁμαξης εἶδον γυνοῖκα, ἢ μᾶλλον ἄγγελον προσφιλῆ, τὸν ὁποῖον πρὸ πολλῶν ἐτῶν δὲν εἶχον εἰδῆ, τὴν Σάραν μου, τρέχουσαν εἰς συνάντησίν μου.

— Γεώργιε, μοὶ εἶπεν ὁ λόρδος, ἰδοὺ ἡ σύζυγός σου, καὶ χωρὶς κἂν νὰ μοὶ δώσῃ καιρὸν νὰ τὴν ἀσπασθῶ, μὲ ὡδήγησεν εἰς τὸν ναόν, ὅπου ὁ ἱερεὺς τοῦ Βελβοὰρ, ὅστις μᾶς ἀνέμενεν αὐτόθι ἐτέλεσε τοὺς γάμους μας καὶ μὲ ἀπεκατέστησεν ἀκολούθως ποιμένα τοῦ τόπου. Ἔκτοτε ὁ Θεὸς μοὶ χορηγεῖ τὰς χάριτάς του μὲ κατέστησε πατέρα, ἐπλήρωσε τὴν καρδίαν μου ὑπὸ ἀγαθῶν ἅτινα πολλαπλασιάζονται ὁσημέραι διὰ χριστιανὸν συζευχθέντα κατὰ τὸν Θεὸν καὶ τὴν καρδίαν του, διὰ πατέρα ὅστις βλέπει αὐξάνοντα περὶ ἑαυτὸν τέσσαρα προσφιλῆ τέκνα. Ναὶ μὲν κατὰ καιροὺς ὑπέστημεν καὶ δυστυχίας καὶ θλίψεις, ἀλλὰ ταύτας ὑπεφέραμεν μετὰ καρτερίας· ἐκτὸς δὲ τούτου ἦσαν αὗται πολλὰ σπάνιαι.

Ἐν τῷ μεταξὺ τῆς ἑβδομάδος ἣν ὁ Βάλτερ Σκὼτ διῆλθε μετὰ τοῦ φίλου του, ἐθαύμαζε τὴν ἐμβρίθειαν τῶν γνώσεων τοῦ Κράβ καὶ τὰς τεραστίους σπουδὰς ἃς εἶχε κάμει. Ὅτε κατέλιπε τὸ Λονδῖνον δὲν ἐγίνωσκεν οὐδὲ λέξιν ἐκ τῆς Γαλλικῆς καὶ Ἰταλικῆς, καὶ ἤδη ἐλάλει ἀμφοτέρας τὰς γλώσσας μετὰ μεγίστης εὐκολίας. Διετήρει ἀλληλογραφίαν περὶ ζωολογικῶν ἀντικειμένων μετὰ τοῦ Κυβιέρου, καὶ οἱ περιφημότεροι ἐντομολόγοι τοῦ αἰῶνος τὸν συνεβουλεύοντο ἐπὶ τῆς ἱστορίας τῶν ἐντόμων, ὧν τὰ ἤθη οὐδεὶς ὡς αὐτὸς εἶχε σπουδάσει βαθύτερον, πρὸς δὲ τούτοις καὶ ὡς βοτανικὸς ηὐτύχησε ν' ἀνακαλύψῃ πολλὰ εἴδη τῆς Ἀγγλικῆς Χλωρίδος.

Μετὰ ὁλόκληρον Ἑβδομάδα, ὁ Βάλτερ Σκὼτ περίλυπος ἀπεχωρίσθη τοῦ φίλου του, τῆς χαριεστάτης συζύγου καὶ τῶν τέκνων του.

— Σὲ ἠγάπων καὶ πρότερον πολὺ, φίλτατε Κράβ, εἶπεν ὁ ποιητὴς ἀναχωρῶν, ἀλλ' ἤδη σὲ ἀγαπῶ περισσότερον· διότι ἀγαπῶ καὶ σὲ καὶ τὴν οἰκογένειάν σου.

ΚΕΦ. ΕΚΤΟΝ.

Ἐπίλογος.

Ἡ εὐδαιμονία τοῦ Κράβ διήρκεσεν ἐπὶ ὀκτὼ ἔτη ἀκόμη, μετὰ παρέλευσιν τῶν ὁποίων αἱ συμφοραὶ αἵτινες προσέβαλον τὰς ἀρχὰς τοῦ σταδίου του ἐπέπεσον πάλιν κατ' αὐτοῦ.

Ἡ ὑγεία τῆς συζύγου του προσεβλήθη, καὶ ὁ Κράβ συνέλαβε ἀνησύχους ὑπονοίας· ἐξήρχετο τότε σπανιώτατα καὶ ἐπεσκέπτετο τοὺς στενωτέρους του φίλους, μεταξὺ τῶν ὁποίων διεκρίνοντο οἱ ἀδελφοὶ Δύδλεϋ καὶ ὁ αἰδέσιμος Ῥιχάρδος Τύρνερ, ἀνὴρ ἀξιέραστος καὶ κριτικὸς ἔμφρων. Συνανεστρέφετο ἐνίοτε εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Κ. Νὼρθ καὶ τοὺς ἐξοχωτέρους τῆς ἐποχῆς. Αὐτόθι ὁ Φὼξ, ὅστις ἐπὶ μακρὸν χρόνον δὲν τὸν εἶχεν εἴδῃ, τὸν ἀνεγνώρισεν ἡμέραν τινα καθ' ἣν στιγμὴν ἔμελλον νὰ καθήσωσιν εἰς τὴν τράπεζαν, καὶ μετὰ φιλοφρονεστάτην ὑποδοχὴν, τῷ εἶπε μετ' οἰκείου ὕφους, ὅτε μετέβαινον ἀπὸ τῆς αἰθούσης εἰς τὸ ἑστιατόριον. Αἴ! Κύριε Κράβ, ἐὰν δικαιοσύνη σᾶς ἀπεδίδετο, ἠθέλατε εἶσθε ὅλων ἡμῶν ὑπέρτερος. Τὸ ἑσπέρας ἐν τῇ συναναστροφῇ, τῷ προσέφερε ν' ἀναγνώσῃ πρὸς χάριν του τὰ χειρόγραφα ἅτινα ἔμελλε νὰ δημοσιεύσῃ.

Ἡ Κυρία Κράβ ἀπεβίωσε περὶ τὸ τέλη τοῦ 1812· ἂν καὶ ἡ μακροχρόνιος τῆς Σάρας ἀσθένεια ὑπῆρξε διὰ τὸν Κράβ λίαν ἐπίπονος, τοσοῦτον βαθεῖαν ἠσθάνθη λύπην διὰ τὴν ἀπώλειαν ταύτην, ὥστε ἡ ὑγεία του προσεβλήθη διὰ μιᾶς. Μετ' οὐ πολὺ ἠσθένησε, καὶ ἐν τῷ μεταξὺ τῆς ἀσθενείας του ἐζήτει νὰ μένῃ ἀνοικτὸς ὁ τάφος τῆς προσφιλοῦς του Σάρας διὰ νὰ τὸν ὑποδεχθῇ ὅσον ὅπου. Αἱ σύντονοι περιποιήσεις τῆς οἰκογενείας του τῷ ἀπέδωκαν βαθμηδὸν δυνάμεις καὶ γενναιότητα· ἀλλὰ δὲν παρεδόθη πλέον εἰς τὰς συνήθεις αὐτοῦ ἐνασχολήσεις· ὁ κῆπος του, ὃν τοσοῦτον περιπαθῶς ἠγάπα πρότερον, οὐδόλως πλέον τὸν ἔθελγε, καὶ ἀπερίγραπτος μεταβολὴ ἐπέστη ἐφ' ὅλην αὐτοῦ τὴν ὕπαρξιν. Περὶ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἡ ἐνορία τοῦ Trowbridge ἐκενώθη, ὁ δὲ υἱὸς τοῦ δουκὸς Ῥυτλάνδου, ὅστις παρὰ τοῦ πατρός του εἶχε κληρονομήσει μεγίστην κλίσιν καὶ ἀγάπην πρὸς τὸν ποιητὴν, γινώσκων πόσον ὀδυνηρὰ ἦσαν διὰ τὸν ἀτυχῆ Κράβ τὰ μέρη ἐκεῖνα εἰς ἃ ὑπῆρξέ ποτε εὐτυχὴς, τῷ προσέφερε τὴν θέσιν ταύτην, ἣν ὁ Κράβ εὐχαρίστως παρεδέχθη.

Ὁ Κράβ ἠσθάνετο, ὅτι ἡ πρὸ χρόνων κλονιζομένη ὑγεία του ἐξησθένη ἡμέραν τῇ ἡμέρᾳ. Αἱ προσβολαὶ τοῦ σπάσματος ὑφ' ὧν προσεβάλλετο ἀπὸ τοῦ θανάτου τῆς συζύγου του, κατέστησαν συνεχέστεραι ἀπὸ τοῦ 1822 μέχρι τοῦ 1831. Τὴν ἑβδόμην Ἰανουαρίου τοῦ τελευταίου τούτου ἔτους ἔγραψε πρὸς τὸν υἱόν του τὴν ἀκόλουθον ἐπιστολήν.

« Αἰσθάνομαι μεγίστην ἀδυναμίαν καὶ ἀδράνειαν,
» εἰς ἣν δυσκόλως ἀντέχω. Ὁμολογῶ ὅτι τοῦτο εἶναι
» ἀποτέλεσμα τῆς ἡλικίας· τὸ γῆρας κάμνει εἰς ἐμὲ
» ἀκατανόητους προόδους, τὰς ὁποίας ματαίως προ-
» σπαθῶ νὰ ἐμποδίσω. Τὸ σκληρὸν γῆρας! ἐπέπεσε
» πρὸ πάντων κατὰ τοῦ μνημονικοῦ μου! . . . . Εὐ-
» χαριστῶ τὸν θεὸν διότι δὲν πάσχω χείρονα . . . . .
» Αἰσθάνομαι εἰς τὸν λάρυγγα πόνους οἵτινες μ' ἐμ-
» ποδίζουσι πρὸ τοῦ γεύματος νὰ ἀναγνώσω τὰς
» προσευχάς μου γεγωνυίᾳ τῇ φωνῇ· ἀλλὰ μετὰ τὸ
» πρόγευμα εἶμαι καλλίτερον μέχρις ἑσπέρας. Μὴ
» ἐκλάβῃς ὅμως τὴν ἐξασθένησιν ταύτην τῶν δυάμεών
» μου ὡς νόσον . . . . δὲν εἶμαι ἀσθενής! . . . Εἶμαι
» ὡς βασιλεὺς ὁ Lear, δυστυχὲς γεροντίον μεμωμένον
» μὲ τὴν διαφορὰν ὅτι δὲν ἔχω θυγατέρα νὰ μὲ βασα-

» νίζῃ· διότι σεῖς, τέκνα μου, προσφέρεσθε καλοκἀγάθως
» πρὸς ἐμέ. »

Ματαίως ὁ Κράβ ἐπροσπάθει νὰ ἐνισχύσῃ ἑαυτόν. Δραστήριος κυνάγχη ἐκλόνισε τὸν ὑπὸ τῆς ἡλικίας καὶ τῶν δυστυχιῶν ἐξησθενημένον διοργανισμόν του. Ἑβδομάδας τινὰς μετὰ τὴν προεκτεθεῖσαν ἐπιστολὴν, παρέδωκε τὸ πνεῦμα ἐν ταῖς ἀγκάλαις τῶν τέκνων του.

Ἀγγελθέντος τοῦ θανάτου του, τὰ ἐργαστήρια τῆς πόλεως ἐκλείσθησαν, ὁ δὲ πολυάριθμος πληθυσμὸς τοῦ Trowbridge παρέσχε δημοσίᾳ δείγματα ζωηροτάτης λύπης. Ἐννενήκοντα ἐκ τῶν ἐπισημοτέρων τῆς πόλεως παρευρέθησαν εἰς τὴν κηδείαν του καὶ ἠκολούθησαν τὸν νεκρὸν μέχρι τοῦ τόπου τῆς ταφῆς· ἡ ἐφ' ὅλα τὰ πρόσωπα ἀπεικονισμένη θλῖψις, οἱ ὑπὸ μεγάλης πληθύος κατοίκων ἐκφερόμενοι θρῆνοι, τὸ σοβαρὸν τῆς ἐπικηδείου πομπῆς ὁδηγουμένης ὑπὸ τῶν ἐπισημοτέρων τῆς πόλεως προσώπων, πάντα ταῦτα συνετέλουν τὰ μέγιστα εἰς ἀπόδοσιν τελευταίου σεβασμοῦ οὐχὶ κοινοῦ πρὸς τὸν ἀγαθὸν ἐντουτῷ καὶ μεγαλοφυῆ τῆς ἐποχῆς ἄνδρα.

Ὅπως δώσωμεν δὲ πέρας τῶν ἐπὶ τοῦ μεγάλου τούτου τῆς Ἀγγλίας ἀνδρὸς σημειώσεών μας, ἐκρίναμεν ἄξιον νὰ ἐκθέσωμεν τὴν εἰκόνα ἣν περὶ τοῦ ποιητοῦ ἔγραψεν ὁ Βύρων, ὅτε ὑπῆγε μετὰ τοῦ Θωμᾶ Μὼρ, συγγραφέως τοῦ ποιήματος *οἱ Ἔρωτες τῶν Ἀγγέλων*.

« Τὸ πρῶτον εἶδον τὸν Κράβ, εἰς Hollande Housse
» ὅπου αὐτὸς, ὁ Θωμᾶς καὶ ἐγὼ διήλθομεν ὥρας τι-
» νὰς τῆς πρωΐας ἐντὸς τοῦ ἄλσους καὶ τῆς βιβλιο-
» θήκης. Αἱ συνδιαλέξεις μας περιεστράφησαν ἐπὶ διαφόρων ἀντικειμένων. Ὁ Κράβ ἐκηρύχθη θυασσώτης
» τοῦ Φιλδίγγου, ἐγὼ δὲ ὑπερασπίσθην τὸν Σμολέττον. Τὴν γνώμην αὐτοῦ ὑπεστήριζε μετὰ χαριεστάτης παρότητος, χωρὶς τὰ ἐπιχειρήματά του ν'
» ἀποβάλωσι τὴν ἰσχύν των. Ὅσον δ' ἀφορᾷ τὰ τῆς
» συναναστροφῆς *ποικίλα ληρήματα* εὗρον ὅτι δὲν εἶχε
» τόσην εὐκολίαν, ὅσην αἱ πολυποίκιλοι γνώσεις του ὑπε-
» σχοντο. Διαρκούσης τῆς συναναστροφῆς μοι εἶπεν « Ἀ-
» πώλεσα τὴν εὐτυχίαν ἀφ' ὅτου ἀπέθανεν ἡ σύζυγός
» μου. » Κύριε, τῷ ἀπεκρίθην, ἄνθρωπος τοῦ ὁποίου
» ὁ χαρακτὴρ εἶναι πρᾷος καὶ ἀμόλυντος, τοῦ ὁποίου ἡ
» συναναστροφὴ θέλγει καὶ ἐνδιαφέρει, δὲν εἶναι καθ'
» ὁλοκληρίαν δυστυχής. » Ὁ Μὼρ ἀνεχώρησε τότε,
» καὶ τὴν θέσιν του κατέλαβε μετ' οὐ πολὺ ὁ Φόσκο
» λος. Ὁποία ἀντίθεσις μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τοῦ Κράβ!
» ἀμφότεροι ἦσαν ἄνδρες ἐξοχοι· ἀλλὰ μοὶ ἐφαίνετο
» ὅτι παρὰ τὴν μίαν πλευρὰν εἶχον καταράκτην μυ
» κώμενον, παρὰ δὲ τὴν ἄλλην γαλήνιον ῥυάκιον. »

Α. Κ.

ΤΙΤΙΑΝΟΣ ΒΕΚΕΛΗΣ.

Ὁ Τιτιανὸς, ἐξ εὐπατριδῶν ἕλκων τὸ γένος, ἐγεννήθη ἐν Κανδώρᾳ (κράτος τῆς Ἐνετίας), κατὰ τὸ 1477 Εἰργάσθη τὸ πρῶτον ἐν τοῖς ἐργοστασίοις τοῦ Σεβαστιανοῦ Ζουκάτου, εἶτα παρὰ τῷ Βελίνῳ, ὅστις δυσαρεστηθεὶς ποτὲ ἕνεκα τῆς πρὸς τὸ μιμεῖσθαι ἀνικανότητος τοῦ μαθητοῦ, ἀπέπεμψεν αὐτὸν εἰπὼν ὅτι οὐδέποτε θέλει καταστῇ *ζωγράφος*. Τότε ὁ Τιτιανὸς προσεκολήθη πρὸς τὸν Γιοργιώνην. Περὶ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἡ Φλωρεντία, ἡ Ῥώμη, ἡ Πάρμα καὶ τὸ Μιλάνον ἐκοσμοῦντο ὑπὸ τῶν ἀριστουργημάτων τοῦ Βίγκη, τοῦ Περουγίνου, τοῦ Κορέγου καὶ τοῦ Μαντέγνη. Ἡ δὲ Ἐνετία, χάρις εἰς τὸν Τιτιανὸν καὶ τὸν Γιοργιώνην, κατέστη κατὰ τὸ 1515 κέντρον τῆς ζωγραφικῆς τέχνης. Ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ μεγάλου συμβουλίου τῆς Ἐνετίας, ὁ Τιτιανὸς, νέος ὢν ἔτι, ἐζωγράφισε πολλὰς εἰκόνας μεγίστης ἐπισημότητος. Τὸ συμβούλιον ὠνόμασεν αὐτὸν ἀρχιζωγράφον τῆς δημοκρατίας. θέσις ἐπίσημος, δηλουμένη τότε διὰ τοῦ μοναδικοῦ τιτλου sensale del fondaco dei Tedesci. Τὸ ἐπισημότερον τῆς θέσεως ταύτης προνόμιον συνίστατο εἰς τὸ γράφειν τὴν εἰκόνα ἑκάστου νέου δόγου ἀντὶ τοῦ ὡρισμένου ποσοῦ τῶν ὀκτὼ σκούδων.

Ἐν Φεράρᾳ, ὁ Τιτιανὸς ἐζωγράφισε τὸν θρίαμβον τοῦ ἔρωτος καὶ τὰς Βάκχας, εἰκόνες ἃς ὁ Αὐγουστῖνος Καράχας ἐθεώρει τὰς μοναδικωτέρας τοῦ κόσμου. Ὁ Καρδιναλιος Ἀουδοβίζης ἔπεμψεν αὐτὰς πρὸς τὸν βασιλέα τῆς Ἱσπανίας, καὶ διηγοῦνται, ὅτι ὁ Δομινικανὸς, ἰδὼν αὐτὰς ἀπερχομένας εἰς τὸν προσδιωρισμένον αὐταῖς τόπον, ἔκλαυσε σκεφθεὶς τὴν τοιούτων ἀριστουργημάτων στέρησιν τῆς Ἰταλίας. Τῷ 1529, ὁ Τιτιανὸς ἀπῆλθεν εἰς Βολωνίαν, ὅπως γράψῃ αὐτόθι τὴν εἰκόνα Καρόλου τοῦ πέμπτου, ὅστις, ὡς ὁ Λάνζης παρατηρεῖ, τρὶς ἐστάθη ἐνώπιον τοῦ ζωγράφου. Κατὰ τοὺς περιπάτους καὶ τὰς ἱπποδρομίας, ὁ πέμπτος Κάρολος τῷ παρεχώρει πάντοτε τὸ δεξιὸν μέρος, μὴ λησμονῶν νὰ τῷ ἀπευθύνῃ τὴν συνήθη φιλοφρονητικὴν φράσιν. « Πολλοὶ θέλουσιν ὑπάρξει αὐτοκράτορες, ἀλλ' οὐδεὶς ἄλλος Τιτιανὸς » Ἡμέραν δέ τινα, πεσόντος τοῦ χρωστῆρος ἀπὸ τῶν χειρῶν τοῦ ζωγράφου, ὁ αὐτοκράτωρ Κάρολος κύψας καὶ λαβὼν αὐτὸν προσέφερε τῷ καλλιτέχνῃ εἰπὼν « Εἶσαι ἄξιος νὰ ὑπηρετῆσαι ὑπὸ αὐτοκράτορος ». Ὁ Τιτιανὸς ἔλαβεν ὡς ἀμοιβὴν τοῦ ἔργου μεγάλην χρηματικὴν ποσότητα, τὸν σταυρὸν τῶν ἱπποτῶν καὶ τὸ δίπλωμα τοῦ κόμητος πλατίνου. Εἰς Ῥώμην ἐπανῆλθε κατὰ τὸ 1545, ἀλλ' ἤδη πολὺ βραδέως ὅπως ἐμπνευσθῇ ὑπὸ τῶν ἀριστουργημάτων τῆς σχολῆς τοῦ Ῥαφαήλου. Ἐὰν ὁ Τιτιανὸς ἐπεσκέπτετο τὴν Ῥώμην εἰκοσιπενταετὴς τὴν ἡλικίαν καὶ οὐχὶ ἑξηκοντούτης, ἤθελε βεβαίως καταστῇ ὁ πρώτιστος τῶν ζωγράφων, ὁ δὲ Μιχαὴλ Ἄγγελος, θαυμάζων τὸν χρωματισμόν του, δὲν ἤθελεν ἐκφρέει, ὡς πρὸς τὸ ἰχνογραφικὸν τῆς τέχνης, τὴν ἄλλως πολὺ αὐστηρὰν ταύτην κρίσιν. « Τί δυστύχημα! εἰς Ἐνετίαν δὲν μανθάνουσι πρῶτον τὸ ἰχνογραφεῖν! »

Τῷ 1550 ὁ Τιτιανὸς ἤρξατο, διαταγῇ τοῦ πέμπτου Καρόλου, τὴν ἀποθέωσιν τῆς αὐτοκρατορικῆς οἰκογενείας· ἡ εἰκὼν αὕτη ἐπεραιώθη μετὰ πενταετίαν, ὅτε ὁ διατάξας αὐτὴν κυριάρχης εἶχεν ἤδη καταθέσει τὸ στέμμα. Ἡ εἰκὼν ἐπαρουσιάσθη εἰς τὸν αὐτοκράτορα ἐν τῇ μονῇ τοῦ Ἁγίου Ἰούστου, τῷ δὲ 1558

καὶ ἡ εἰκὼν καὶ ὁ νεκρὸς τοῦ αὐτοκράτορος μετηνέχθησαν εἰς τὴν Ἐπισκοπήν. Ἔκτοτε ὅλα σχεδὸν τὰ ἔργα τοῦ Τιτιανοῦ ἀφιερώθησαν πρὸς τὸν Φίλιππον Β. καὶ οὕτως ἡ Ἱσπανία εἶναι κάτοχος τῶν καλλιτέρων αὐτοῦ ἔργων, ὧν τὰ πλεῖστα δὲν ἀντεγράφησαν οὔτε ἐνεχαράχθησαν, καὶ τὰ ὁποῖα ἀπευκταῖον συμβεβηκὸς δύναται νὰ καταστρέψῃ αὐτόθι.

Ὀγδοηκοντούτης περίπου ἦτο ὅτε ἐκαλλιτέχνησε τὸ Μαρτύριον τοῦ Ἁγίου Λαυρεντίου, τὴν Μαστίγωσιν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ τὴν Μαγδαλινὴν, εἰκόνες οὐδόλως τὴν ἀξίαν κατώτεραι ἐκείνων αἵτινες τριάκοντα ἔτη πρὶν τοσαύτην περιεποιήσαντο αὐτῷ φήμην Περὶ τὸ ἐννενηκοστὸν τῆς ἡλικίας αὐτοῦ ἔτος εἰργάσθη εἰκόνα τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, ἀλλ' αὕτη μικρὰ ἐπεδείκνυε ἴχνη τῶν προηγουμένων αὐτοῦ ἔργων· ὀργισθεὶς δὲ διότι δὲν ἤθελον νὰ παραδεχθῶσιν ὡς ἔργον αὐτοῦ τὴν εἰκόνα ταύτην, ὑπέγραψεν ἰδίᾳ χειρὶ Titianus fecit, fecit, fecit (Τιτιανὸς ἐποίησεν, ἐποίησεν, ἐποίησεν) τριπλῆ ἐπιβεβαίωσις ἥτις δὲν ἠδυνήθη νὰ ἀναπληρώσῃ τὴν ἀπώλειαν τῆς μεγαλοφυΐας καὶ ὑψηλῆς φαντασίας του, ἰδιότητας ἃς ἐτήρησεν ἐφ' ὅσον οὐδεὶς ἄλλος ζωγράφος, εἰργάζετο δὲ εἰσέτι ὅτε ἡ πανώλης ἀφήρπασεν αὐτὸν ἀπὸ τῶν γηΐνων. Ἂν καὶ ἡ ἀδιαφορία παρακολουθεῖ πάντοτε τὴν καταστρεπτικὴν τῆς ἐπιδημίας μάστιγα, τὸ ὄνομα ὅμως τοῦ Τιτιανοῦ τοσαύτην ἐφ' ὅλων ἤσκει ἐπιρροὴν, ὥστε καὶ κατὰ τὰς χρισίμους ἐκείνας περιστασεις ἀπεδόθη πρὸς τὸν νεκρὸν κηδεία πομπώδης, ἐννοεῖτοι καθόσον θνήσκοντες ὑπὸ τεθνεώτων περικυκλωμένοι ἠδύναντο νὰ ἀποδώσωσιν.

Ὁ Τιτιανὸς ἀποβληθεὶς κατὰ τὴν νεότητα αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ Βελίνου, οὐδόλως ὑπῆρξεν ἐνθαρρυντικὸς πρὸς τοὺς καλλιτέχνας. Ἀναφέρουσιν ὅτι κατέτρεξε τὸν Πάριν Βορδώνην καὶ τὸν Σεβαστιανὸν δέλ Πιόμβο, ὅτι ἀπέβαλν τοῦ ἐργαστηρίου του τὸν Τιντορέτον, καὶ τέλος ὅτι προέτρεψεν, ἢ, ὡς πολλοὶ λέγουσι, διὰ τῆς βίας ἠνάγκασε τὸν ἀδελφόν του νὰ ἐναγκαλισθῇ τὸ ἐμπορικὸν στάδιον, καί τοι αὗτος μεγίστην ἐδείκνυε πρὸς τὴν ζωγραφικὴν τέχνην κλίσιν.

Τιτιανὸς Βεκέλης.

Ἂν καὶ παρεδόθη εἰς ὅλα τῆς ζωγραφικῆς τὰ εἴδη, διεκρίθη ὅμως εἰς τὸ ῥωπογραφικὸν ἢ τοπογραφικὸν, εἰς τὸ προσωπογραφικὸν καὶ εἰς τὸ ἱστορικόν. Τὴν ἰδίαν αὐτοῦ εἰκόνα εἰργάσθη πολλάκις, ἡ δὲ εἰκὼν ἣν καταχωροῦμεν ἐνταῦθα εἶναι ἐκ τῶν ἀντιγράφων εἰκόνος γραφείσης ἰδίᾳ αὐτοῦ χειρί.

Ἡ νεότης τοῦ Τιτιανοῦ ὑπῆρξε ζηλωτή Ἀπὸ τοῦ 20 ἔτους μέχρι γήρατος διήγαγε βίον μεγιστᾶνος, τιμώμενος καὶ ἐκθειαζόμενος ὑφ' ὅλων τῶν τότε ἐστεμμένων κεφαλῶν· ὁ δὲ μακροχρόνιος αὐτοῦ βίος οὐδόλως ἐπεσκιάσθη ὑπὸ δραματικῶν γεγονότων.

ΤΥΧΗΣ ΕΥΝΟΙΑ.

—ο—

Ὀλίγοι ἴσως τὴν σήμερον ἀγνοοῦσι τὸ ὄνομα τοῦ Ἀλβέρτου Δύρερ, περιφήμου ζωγράφου Γερμανοῦ, περὶ οὗ ὁ αὐτοκράτωρ Μαξιμιλιανὸς ὁ Α΄. εἶπέ ποτε « ἐξ ἀγροίκου δύναμαι παραχρῆμα νὰ κάμω εὐγενῆ, οὐχὶ δὲ καὶ ἐξ εὐγενοῦς ζωγράφον οἷος ὁ Ἀλβέρτος Δύρερ » (α).

Οἱ περὶ τὴν σπουδὴν τῆς βιογραφίας τῶν ἐνδόξων καλλιτεχνῶν ἰδίως ἀσχοληθέντες ἀναφέρουσιν, ὡς γινώσκοντες καὶ τὰ λεπτομερέστερα τοῦ τεταραγμένου βίου τοῦ Γερμανοῦ ζωγράφου, ἀνέκδοτον ἐπὶ τοῦ ἰδιοτρόπου καὶ φιλέριδος χαρακτῆρος τῆς συζύγου του καὶ τῶν συνεχῶν ἐνοχλήσεων δι' ὧν ἐτάραττε τὰς πολυτίμους στιγμὰς τοῦ καλλιτέχνου. Φιλάργυρος, καὶ ὑπὸ χαρακτῆρος ἀλλοκότου παραφερομένη, ἡ κυρία αὕτη οὐδόλως ἀφωπλίζετο ὑπὸ τῆς ὑπὲρ πᾶν ὅριον καλοκἀγαθίας τοῦ συζύγου της, οὔτε ὑπὸ τῆς ἀπαραδειγματίστου αὐτοῦ ὑπομονῆς. Ματαίως ὁ δυστυχὴς Δύρερ ὁλόκληρον τὴν ἡμέραν διῆγεν ἐντὸς τοῦ ἐργαστηρίου του, ὅπου εἰργάζετο τὰς λαμπρὰς ἐκείνας εἰκόνας ὧν ἀπλήστως ἐπιζητοῦμεν σήμερον τὰ ἀντίγραφα· ἡ Ξανθίππη εἰσήρχετο καὶ ἐκεῖ καταδιώκουσα τὸ θῦμά της, καὶ ἐνώπιον ὅλων αὐτοῦ τῶν μαθητῶν, οὔτε κραυγῶν, οὔτε ἐπιπλήξεων, οὔτε ὕβρεων ἐφείδετο.

Εἰς τὰς κραυγάς της ὅμως συνήθιζε πάντοτε ν' ἀναμιγνύῃ πρὸς τὸ ὄνομα τοῦ συζύγου της καὶ τὸ τοῦ Σαμουὴλ Δουχωβρέτου· οὗτος ἦν εἷς τῶν μαθητῶν τοῦ Δύρερ, τὸν ὁποῖον ἀπὸ εὐσπλαγχνίαν παρεδέχθη ὁ καλλιτέχνης ἐντὸς τοῦ ἐργαστηρίου του. Ὁ Σαμουὴλ πενέστατος ὢν καὶ τεσσαρακοντούτης περίπου, εἰργάζετο, συντηρήσεως ἕνεκα, πίνακας ἐργαστηρίων καὶ περιστρώματα οἰκιῶν, συνήθη τότε ἐν Γερμανίᾳ. Ἀρκεῖ νὰ εἴπωμεν ὅτι ἦτο βραχύσωμος, ῥαχητικός, ἄσχημος εἰς τὸ ἄκρον, καὶ τὸ χείριστον πάντων τραυλός, μὴ δυνάμενος οὐδὲ δύο νὰ συναρθρώσῃ λέξεις, καὶ ἐννοεῖται ὅτι ἦν ὁ περίγελως τῶν λοιπῶν μαθητῶν τοῦ Δύρερ, καὶ τὸ προτείχισμα αὐτῶν· διότι πᾶσα ἐν τῷ ἐργαστηρίῳ σκαιότης ἡ ζημία ἀπεδίδετο εἰς αὐτόν. Καταγελώμενος ὑπὸ τῶν συνεταίρων του, καὶ καταβασανιζόμενος ὑπὸ τῆς κυρίας Δύρερ, ἥτις μὴ ἀνεχομένη τὴν εἰς τὸ ἐργαστήριον ἀμισθὶ εἴσοδόν του, μόλις, μετὰ πολλὰς ἀρὰς καὶ ὕβρεις, τῷ ἔδιδε κατὰ καιροὺς τεμάχιον ξηροῦ ἄρτου, δὲν ἠδύνατο ὁ δυστυχὴς νὰ εὕρῃ ἀνάπαυσιν ἢ τὰς ἡμέρας καθ' ἃς λάθρα ἐξήρχετο εἰς τὴν ἐξοχήν, ὅπου ἐν ἀνέσει ἐζωγράφιζεν ὡραίαν τινὰ τοποθεσίαν ἐκ τῶν πολυαρίθμων τῆς Νουρεμβέργης. Τότε καθίστατο ἄγνωστος. Ἡ ταπεινὴ καὶ σκυθρωπὴ φυσιογνωμία του ἐφαιδρύνετο, ὡς τὸ βλαστάνον ἄνθος ζωογονεῖται καὶ φαιδρύνεται εἰς τὰς ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου. Καθήμενος ἐπὶ τῆς χλόης καὶ κρατῶν ἐπὶ τῶν γονάτων τὸ χαρτοφυλάκιόν του, ἐπροσπάθει ν' ἀντιληφθῇ καὶ μεταφέρῃ ἐπὶ τοῦ χάρτου τὰς λαμπρὰς καὶ ἀπεριγράπτους τοῦ φωτὸς ἐντυπώσεις, εἰς ἃς τὰ μάλιστα ἐπετύγχανε. Διελθὼν οὕτως ὁλόκληρον τὴν ἡμέραν ἐπανήρχετο εἰς Νουρεμβέργην, τὴν δ' ἐπαύριον οὐδόλως ἐλάλει πρὸς τοὺς συνεταίρους του περὶ τῶν ἐν τῇ ἐξοχῇ ἐκδρομῶν του, οὐδ' ἐξέθετε ἐνώπιόν των τὰ σχεδιογραφήματά του, ἅτινα πεφροντισμένως πάντοτε ἔκρυπτε· διότι εἰθισθεὶς νὰ ἦναι ἀντικείμενον τῶν ἀσπλάγχνων περιγελῶν τῶν συνεταίρων του, δὲν ἐτόλμα ὁ δυστυχὴς οὔτε κἂν νὰ φανταστῇ ὅτι τὰ σχεδιογραφήματά του ἤθελον προκαλέσει ἄλλο τι παρὰ γέλωτα· ὅθεν ἀνελάμβανε σιωπηλῶς, ἐν τῇ μᾶλλον περιφρονημένῃ γωνίᾳ, τὴν συνήθη αὐτοῦ θέσιν, ὅπου ὑπέγραφε τὰς εἰκόνας τοῦ κυρίου του, καὶ ἐπλήρου παρ' αὐτῷ, σχετικῶς πρὸς τὰ ἔργα ταῦτα, τὰ καθήκοντα ἅτινα εἰ πρακτικοὶ πληροῦσι παρὰ τοῖς ἀγαλματοποιοῖς.

Ἐξαιρέσει τῶν κατὰ καιροὺς ἐκδρομῶν, περὶ ὧν ἤδη ἐλαλήσαμεν, ὁ Σαμουὴλ διέμενε κατὰ τὰς λοιπὰς ἡμέρας ἐν τῷ ἐργαστηρίῳ ἀπὸ πρωΐας μέχρις ἑσπέρας. Ἀκολούθως ἀπήρχετο εἰς τὸ πενιχρὸν δωμάτιόν του, ἔνθα μετέφερεν ἐπὶ τοῦ κηρωτοῦ τὰ θέαματα ἅτινα εἶχε σχεδιογραφήσει εἰς τὴν ἐξοχήν. Πρὸς προμήθειαν δὲ χρωστήρων καὶ χρωμάτων ἀνείχετο τὰς σκληροτέρας στερήσεις, πολλάκις μάλιστα, λέγει ὁ ἱστορικὸς Γερμανὸς παρὰ τοῦ ὁποίου ἐρανίσθημεν τὰς παρούσας λεπτομερείας, ἔκλεπτε παρὰ τῶν συνεταίρων του χρώματα καὶ γραφίδας, ὅπως καλλιεργῇ τὴν τεχνην ἣν τοσοῦτον περιπαθῶς ἠγάπα.

Τρία ἔτη παρῆλθον οὕτω, καὶ ὁ Σαμουὴλ δὲν εἶχεν εἰσέτι ἀποκαλύψει οὔτε πρὸς τοὺς συμμαθητάς του, οὔτε προς τὸν διδάσκαλόν του, τὰς παννυχίους αὐτοῦ ἐργασίας. Ἀλλὰ πῶς ἐσυντηρεῖτο; Αὐτὸς μόνος καὶ ὁ θεὸς τὸ ἐγίνωσκον.

Ἡμέραν τινὰ ἠσθένησε, καὶ πυρετὸς ὀξὺς ἤρχισε νὰ καταναλίσκῃ τὸ ἄθλιον σῶμά του· ἑβδομάδα ὁλόκληρον ἔκειτο πάσχων ἐπὶ τῆς κλίνης του, καὶ οὐδεμία παρήγορος ἀνθρώπου μορφὴ προσέβαλε τὴν ὅρασίν του. Καταφλεγόμενος ὑπὸ τοῦ πυρετοῦ, καὶ αἰσθανόμενος τὰς δυνάμεις του ἐκλειπούσας ἐγείρεται αἴφνης, ἐν τῇ ἀπελπισίᾳ του, λαμβάνει ὑπὸ μασχάλην μίαν τῶν εἰκόνων του, καὶ τούτων τὴν ἐσχάτως ὑπ' αὐτοῦ ἐργασθεῖσαν, καὶ ἀπευθύνεται πρὸς τὴν οἰκίαν μεταπράτου ἐπίπλων, ἐπὶ σκοπῷ νὰ πωλήσῃ τὸ ἔργον του ἀνθ' οἱασδήποτε ἀξίας. Κατ' εὐτυχίαν του διῆλθεν ἐνώπιον οἰκίας ὅπου μεγάλη συνεσωρεύετο λαοῦ πληθύς· αὐτόθι ἐπωλοῦντο εἰς δημοπρασίαν πολλὰ καὶ διάφορα ἀντικείμενα τέχνης, συλλεχθέντα ὑπὸ εἰδήμονος ἐπὶ τριάκοντα ὁλόκληρα ἔτη, καὶ διὰ κόπων πολλῶν καὶ ἀτρύτων· ἔκειντο ταῦτα, ὡς συνήθως, διεσπαρμένα τῇ δε κακεῖσε ἐπὶ τοῦ ἐδάφους.

Ὁ Σαμουὴλ ἐπλησίασε πρός τινα κήρυκα, καὶ μετὰ πολλὰς προσπαθείας καὶ παρακλήσεις κατώρθωσε νὰ δημοπρατηθῇ ἡ εἰκὼν ἣν ἔφερεν ὑπὸ μασχάλην. Ὁ κήρυξ ἐξετίμησεν αὐτὴν ἀντὶ τριῶν ταλλήρων « Θαυμάσια! εἶπε καθ' ἑαυτὸν ὁ Σαμουὴλ, ἔχω τροφὴν μιᾶς ἑβδομάδος, ἐὰν εὑρεθῇ ἀγοραστής.» Ἡ εἰκὼν περιήρχετο ἀπὸ χειρὸς εἰς χεῖρα, ἡ δὲ μονότονος φωνὴ τοῦ κήρυκος ἐπανελάμβανε « Τρία τάλληρα! ἔχει; τρία τάλληρα!! »

« Ὦ! Θεέ μου, Θεέ μου, ἐψιθύριζεν ὁ δυστυχὴς Σαμουὴλ, ἡ εἰκών μου δὲν θὰ πωληθῇ! τί θὰ γενῶ!

« Καὶ ἐν τούτοις αὐτὸ εἶναι τὸ καλήτερον τῶν ἔργων μου· ποτέ μου δὲν εἰργάσθην ἐπιτυχίστερον καὶ προσεκτικώτερον. Ὁ ἀὴρ φαίνεται διερχόμενος διὰ τῶν φύλλων τῶν δένδρων μου, καὶ ἤθελέ τις εἴπῃ ὅτι τὰ φύλλα σείονται καὶ ψιθυρίζουσι. Πόσον διαυγὲς φαίνεται τὸ ὕδωρ! Ὦ! ἰδὲ τὴν Πράγνισαν, ὡραίαν, ἁγνὴν, γόνιμον καὶ διαλαμπῆ. Πόση ζωὴ εἰς τὰ ζῶα ἅτινα ἔρχονται νὰ καταπαύσωσι τὴν δίψαν των! Ἰδὲ πρὸς τὸ βάθος· ὁποία θελκτικὴ θέα! Ἡ μονὴ τοῦ Νουβούργου μὲ τὸ κωδωνοστάσιόν της, διαφανὲς ὡς τὸ τρίχαπτον, καὶ τὰ μεγαλοπρεπῆ της κτίρια περικυκλούμενα ὑπὸ ζώνης ἐξ οἰκιῶν! Ἡ μονὴ τοῦ Νουβούργου, ἀρ' ἧς ἀπέβαλον τοὺς μοναχούς, καὶ ἥτις, ὡς μοὶ φαίνεται, θέλει καταδεφισθῇ ὑπὸ τοῦ νέου αὐτῆς ἰδιοκτήτου. διότι, φεῦ! κατὰ τί θέλει χρησιμεύσει μονὴ καὶ κωδωνοστάσια εἰς λουθηρανόν;

— Εἴκοσι τάλληρα, ὑπετραύλισε φωνή τις ἀσθενὴς, καὶ ξηρά. Ὁ Σαμουὴλ ἀνεσκίρτησεν ἐξ ἀμετρήτου χαρᾶς.

Ἀνυψώθη ἐπὶ τῶν ἄκρων τῶν ποδῶν του προσπαθῶν νὰ ἴδῃ τὶς εἶχε προφέρει τὰς εὐλογημένας ἐκείνας λέξεις. Ἀλλὰ πόσον ἐξεπλάγη ἰδὼν ὅτι ἡ τιμὴ προσηνέχθη ὑπὸ τοῦ μεταπράτου πρὸς ὃν ἀπευθύνετο μετὰ τῆς εἰκόνος πρὶν σταματήσῃ ἐνώπιον τῆς δημοπρασίας καὶ προτείνῃ τὴν δημοπράτησιν τοῦ ἔργου του, ἰδέα ἣν βεβαίως ὤφειλεν εἰς τὸν ἀγαθὸν αὐτοῦ ἄγγελον.

— Πεντήκοντα τάλληρα, ἀνεβόησε φωνὴ βροντώδης.

Ὁ Σαμουὴλ παρ' ὀλίγον ν' ἀσπασθῇ τὸν προσενεγκόντα τὴν τιμὴν, ὅστις ἦν πολύσαρκός τις ἀνὴρ μελανείμων.

— Ἑκατὸν τάλληρα, εἶπεν ἡ ἰσχυνὴ φωνὴ τοῦ μεταπράτου

Ἀλλὰ πάραυτα κατεπνίγη αὕτη ὑπὸ τῶν ἐμφαντικῶς τετονισμένων λέξεων.

— Διακόσια τάλληρα!

— Τριακόσια!

— Τετρακόσια!

— Χίλια τάλληρα.

Ἄκρα σιωπὴ ἐπεκράτησε τότε μεταξὺ τῶν παρεζώτων, συσσωρευθέντων περὶ τοὺς δύο ὑπερθεματιστάς, οἵτινες, προχωρήσαντες ἐν τῷ κύκλῳ, εὑρέθησαν μεμονωμένοι ὡς δύο μονομάχοι. Ὁ Σαμουὴλ ἐνόμιζεν ὅτι ὠνειρεύετο, καὶ ἐξέφερε κατὰ καιροὺς ἐπιφωνήματα συγκεχυμένα.

— Δύο χιλιάδας τάλληρα, εἶπεν ὁ μεταπράτης μὲ γέλωτα δηκτικὸν καὶ προσπεποιημένον.

— Δέκα χιλιάδας, ἀντεῖπεν ὁ πολύσαρκος κύριος, πνέων ὀργήν.

— Εἴκοσι χιλιάδας, ἀνέκραξεν ὁ μεταπράτης κάτωχρος καὶ ὡς ὑπὸ πυρετοῦ κατεχόμενος, διασταυρῶν ἑνταυτῷ ἐπὶ τοῦ στήθους τὰς ὑπὸ σπασμωδικῶν κινήσεων σπαραττομένας χεῖράς του.

Ὁ πολύσαρκος κύριος, ἀπὸ τοῦ προσώπου τοῦ ὁποίου ἔρρεεν ἱδρὼς ἄφθονος, ὑπετραύλισε.

— Σαράντα χιλιάδας τάλληρα!

Ὁ μεταπράτης ἤρχισε νὰ διστάζῃ, ἀλλ' ἓν βλέμμα αὐθάδες τοῦ ἀνταγωνιστοῦ του τὸν ἠνάγκασε νὰ ψυθιρίσῃ.

— Πενῆντα χιλιάδας τάλληρα!

Ἡ σιωπὴ ἐπέσιη βαθεῖα· διότι ἤδη ὁ κοίλων κύριος ἤρχισε νὰ διστάζῃ.

Ἀλλ' ἐν τῷ μεταξὺ, τί ἐγίνετο ὁ δυστυχὴς Σαμουήλ; Ἐταράττετο παντοιοτρόπως διὰ νὰ ἀφυπνισθῇ, νομίζων ὅτι ὠνειρεύετο, καὶ ἀδιακόπως ἔλεγε καθ' ἑαυτὸν, ὅτι μετὰ τοιοῦτον ὄνειρον ἡ πενία του ἤθελε τῷ φανῇ φρικωδεστέρα, καὶ ἡ πεῖνα σκληροτέρα.

— Λοιπόν! ἑκατὸν χιλιάδας τάλληρα!

— Ἑκατὸν εἰκοσιπέντε χιλιάδας!

— Τὸ πρωτότυπον ἀντὶ τοῦ ἀντιγράφου! καὶ ὁ διάβολος νὰ σὲ πάρῃ τρισκατάρατε μεταπράτα, ἀνέκραξεν ἀγανακτῶν ὁ πολύσαρκος ὑπερθεματιστής.

Ὁ μεταπράτης ἀνεχώρησεν εἰς ἀθλίαν κατάστασιν, ὁ δὲ νικητὴς ἔλαβε θρισμβευτικῶς τὴν εἰκόνα, καὶ ἡτοιμάζετο ἤδη ν' ἀποσυρθῇ, ὅτε εἶδεν ἐνώπιόν του τὸν Σαμουὴλ Δουχωβέρτον, ῥαχητικὸν, χωλὸν καὶ ῥακένδυτον. Νομίσας αὐτὸν ἐπαίτην, τῷ ἔρριψε, πρὸς ἀπαλλαγὴν, ἓν νόμισμα· ἀλλ' ὁ ῥαχητικὸς τῷ εἶπε.

— Πότε δύναμαι, κύριε, νὰ λάβω εἰς κατοχὴν τὴν μονήν μου, τὸ μέγαρόν μου, καὶ τὰς γαῖάς μου· διότι ἐγὼ εἶμαι ὁ ζωγράφος τῆς εἰκόνος. Καὶ ἔλεγε καθ' ἑαυτόν. — Ὦ! πόσον ὡραῖον ὄνειρον! τί χρυσοῦν ὄνειρον! ἀλλ' ἴσως μετὰ μίαν στιγμὴν ἀφυπνισθῶ, καὶ τὰ πάντα ἐξαφανισθῶσιν ἐνώπιόν μου!

Ὁ περὶ οὗ ἀνωτέρω πολύσαρκος κύριος ἦτο εἷς τῶν πλουσιωτέρων εὐπατριδῶν τῆς Γερμανίας, ἦτο ὁ κόμης Δούνκελσβαχ. Ἔσυρεν εὐθὺς ἀπὸ τοῦ θηλακίου του χαρτοφυλάκιον, ἀπέσπασε φύλλον χάρτου, καὶ ἔγραψεν ἐπ' αὐτοῦ λέξεις τινάς.

Λάβε, φίλε μου, εἶπε πρὸς τὸν Σαμουήλ. Ἰδοὺ αἱ διαταγαὶ δι' ὧν θέλει σοὶ παραχωρηθῇ ἡ κατοχὴ τῶν κτημάτων σου. Ὑγείαινε.

Ἐπείσθει τότε ὁ Σαμουὴλ ὅτι δὲν ὠνειρεύετο· ἔλαβε κατοχὴν τοῦ μεγάρου, τὸ ἐπώλησε, καὶ προέθετο νὰ διαγάγῃ βίον ἥσυχον καὶ ἀμέριμνον, καλλιεργῶν τὴν τέχνην πρὸς τέρψιν του μόνον· ἀλλ' ὁ δυστυχὴς ἀπέθανεν ἐκ δυσπεψίας.

Ἡ εἰκών του ἔμεινεν ἐπὶ μακρὸν χρόνον ἐν τῷ σπουδαστηρίῳ τοῦ κόμητος Δούνεκλσβαχ, ἤδη δὲ εὑρίσκεται εἰς τὴν κατοχὴν τοῦ βασιλέως τῆς Βαυαρίας.

Α. Κ.

(α) *Τὴν εἰκόνα καὶ τὰ ἔργα τοῦ καλλιτέχνου ἴδε ἐν τῷ ΑΓ. τεύχει τῆς Μνημοσύνης.*

ΠΕΡΙ ΜΕΤΩΠΟΣΚΟΠΙΑΣ

Ἡ μετωποσκοπία ἢ ἡ σπουδὴ τῶν ῥυτίδων τοῦ μετώπου εἶναι ἧττον παράλογος τῆς χειρομαντείας.

Ἡ παρατήρησις τῶν μετωπιαίων γραμμῶν δύναται τῷ ὄντι νὰ μᾶς ἀγάγῃ εἰς ἀδέβαια συμπεράσματα ὡς πρὸς τὰς ἕξεις αἵτινες ἐνεχάραξαν αὐτάς, ἀλλ' ἡμεῖς ἐνταῦθα ἀναφέρομεν τοὺς κυριωτέρους τῆς μετωσκοπίας κανόνας χάριν περιεργείας μᾶλλον ἢ ἐπιστημονικῆς ὠφελείας.

Αἱ πλάγιαι τοῦ μετώπου ῥυτίδες, ἐὰν ὦσι παράλληλοι, δηλοῦσι κεφαλὴν ἀσθενῆ καὶ πνεῦμα ὕποπτον.

Ἂν δὲ αἱ παράλληλοι αὗται γραμμαὶ ὦσι σχεδὸν εὐθεῖαι, ὁμαλαὶ καὶ ἀβαθεῖς, ὑπόσχονται κρίσιν, σοφίαν, τιμιότητα καὶ πνεῦμα εὐθύ.

Μέτωπον κατερρυτιδωμένον εἰς τὸ ἀνώτερον ἥμισυ καὶ ἐστερημένον ῥυτίδων εἰς κατώτερον ἥμισυ, δεικνύει ἠλιθιότητα.

Αἱ ῥυτίδες ἐγχαράττονται συνήθως προχωρούσης τῆς ἡλικίας· πρὶν ὅμως φανῶσιν ὑπάρχουσιν ἐν τῇ τοῦ μετώπου διαπλάσει, καὶ συχνάκις ὁ κόπος καταδεικνύει αὐτὰς καὶ κατὰ τὴν τρυφερωτέραν ἡλικίαν.

Ὑπάρχουσιν ἐπὶ τοῦ μετώπου ἑπτὰ ῥυτίδες ἢ γραμμαὶ ἀρχικαί, διατρέχουσαι ἀπὸ τοῦ ἑνὸς μεχρὶ τοῦ ἑτέρου κροτάφου.

Ὁ πλανήτης Κρόνος πρεσβεύεται τῆς πρώτης, τῆς ὑψηλοτέρας· ὁ Ζεὺς τῆς δευτέρας, ὁ Ἄρης τῆς τρίτης, ὁ Ἥλιος τῆς τετάρτης, ἡ Ἀφροδίτη τῆς πέμπτης, ὁ Ἑρμῆς τῆς ἕκτης καὶ ἡ Σελήνη τῆς ἑβδόμης, τῆς τελευταίας, τῆς καὶ χαμηλοτέρας καὶ πλησιεστέρας τῶν ὀρρύων.

Ἐὰν αἱ γραμμαὶ αὗται ὦσι μικραί, σχολαὶ καὶ ἀβαθῶς ἐγκεχαραγμέναι, ἐμφαίνουσιν ἄνθρωπον ἀσθενῆ καὶ βραχύζωον.

Ἐὰν δὲ ὦσι διακεκριμέναι, τεθλασμέναι καὶ ἀνόμοιοι, προαναγγέλουσι νόσους, θλίψεις καὶ συμφοράς.

Καὶ ἂν μὲν ὦσι ἐξίσου εὐδιάκριτοι, διατεθειμέναι χαριέντως, ἢ πολὺ ἐμφαντικαί, δηλοῦσιν εὐθύτητα πνεύματος, καλλίστην σωματικὴν διάπλασιν, μακροβιότητα καὶ εὐδαιμονίαν. Σημειωτέον ὅμως ὅτι, ἐπὶ ἀνθρώπου τοῦ ὁποίου τὸ μέτωπον εἶναι ἐγκεχαραγμένον ἀπὸ βαθείας ῥυτίδας ἕνεκα κόπου ἢ δυστυχημάτων, δὲν δύνανται ἐκ τούτου τοῦ σημείου νὰ ἐξαχθῶσιν αἱ αὐταὶ συνέπειαι, ἐπειδὴ τότε αἱ γραμμαὶ αὗται οὖσαι παραβεβιασμέναι, δὲν δεικνύουσιν ἄλλο ἢ γενναιότητα καὶ εὐστάθειαν.

Ὅταν ἡ γραμμὴ τοῦ Κρόνου ἐλλείπῃ ἀπό τινος, ἂς περιμένῃ ὁ τοιοῦτος δυστυχίας προελευσομένας ἐκ τῆς ἀνοησίας του.

Ἐὰν δὲ θλᾶται αὕτη ἐν τῷ μέσῳ τοῦ μετώπου, προμηνύει βίον τεταραγμένον.

Ἐὰν δὲ καθαρῶς διακρίνηται, δηλοῖ μνημονικὸν ἐξαίσιον, ὑπομονὴν συνετὴν, ἐπαγωγὸν εὐτυχίας καὶ πλούτου.

Ὁπόταν ἡ ῥυτὶς τοῦ Διὸς ἦναι τεθλασμένη, ἀπειλεῖ τὸν ἔχοντα ταύτην ὡς πράξοντα μεγάλας ἀσωτίας.

Ἂν δὲ ἐλλείπῃ ἐντελῶς, σημαίνει πνεῦμα ἀσθενές, ἀσυνεπὲς καὶ περιωρισμένον.

Ἐὰν ἐξ ἐναντίας ἦναι εὐδιάκριτος, ὑπόσχεται τιμὰς καὶ πλοῦτον, ὃν θέλει προσκτήσει ὁ κάτοχος αὐτῆς διὰ τῶν ἐμφρόνων αὐτοῦ πράξεων καὶ τῆς εὐθείας κρίσεως κατὰ τὴν συμπεριφοράν του.

Ἡ γραμμὴ τοῦ Ἄρεως, τεθλασμένη οὖσα, ὑποφαίνει χαρακτῆρα εὐμετάβλητον.

Μὴ φαινομένη δὲ ποσῶς, δεικνύει ἄνθρωπον πρᾶον, δειλὸν καὶ μετριόφρονα· ἐὰν δὲ καλῶς διακρίνηται, σημαίνει αὐθάδειαν, θυμὸν καὶ παραφοράν.

Ἡ γραμμὴ τοῦ Ἡλίου, ἐντελῶς ἐλείπουσα, δηλοῖ φιλαργυρίαν.

Τεθλασμένη καὶ ἄνισος οὖσα, προδίδει σοβαρὸν εὐεργέτην, ὁτὲ μὲν ψυχρὸν καὶ φιλάργυρον, ὁτὲ δὲ χαρίεντα καὶ μεγαλόδωρον.

Εὐδιάκριτος οὖσα, δεικνύει μετριοφροσύνην, φιλοφροσύνην, εὐζωΐαν, κλίσιν πρὸς τὴν πολυτέλειαν καὶ τὴν εὐποιΐαν.

Ἡ ῥυτὶς τῆς Ἀφροδίτης ἐδιαζόντως μᾶς ἐνδιαφέρει, διότι ἔχει ἐπιῤῥοὴν εἰς τὰ ἤθη.

Ἡ γραμμὴ αὕτη οὐδέποτε ἐφάνη ἐπὶ τοῦ μετώπου τοῦ Νεύτωνος.

Ἡ ῥυτὶς τοῦ Ἑρμοῦ, ἐκφαινομένη καλῶς, δηλοῖ φαντασίαν ἀρίστην, οἶστρον ποιητικόν, προτέρημα εὐγλωττίας καὶ τὴν ζηλωτὴν τέχνην τοῦ δημηγορεῖν μετ' ἀποτελέσματος.

Τεθλασμένη οὖσα ἡ γραμμὴ αὕτη προδίδει ἄνθρωπον κοινόν, ἔχοντα μὲν τὸ ἐν ταῖς συναναστροφαῖς ἀπαιτούμενον πνεῦμα καὶ ὕφος κοινωνικόν, μὴ παρέχοντα ὅμως ἐλπίδας τῆς ὑπὲρ τὴν κοινὴν ταύτην σφαῖραν ἀνυψώσεώς του.

Ἡ ῥυτὶς τῆς Σελήνης, ἥτις εἶναι ἡ τελευταία καὶ ἡ εἰς τὰς ὀρρῦς πλησιεστέρα, δηλοῖ, καθαρῶς ἐκφαινομένη, κρᾶσιν μελαγχολικὴν καὶ διάθεσιν ψυχράν.

Ἄνισος δὲ καὶ τεθλασμένη, ὑπόσχεται στιγμὰς εὐθυμίας ἀναμίκτους μετὰ θλίψεων.

Ἐὰν ἡ ῥυτὶς αὕτη ἐλλείπῃ ἐντελῶς, εἶναι εὐάρεστον σημεῖον ἀνθρώπου εὐθύμου, φίλου τῶν διασκεδάσεων, διαχέοντος παντοῦ τὴν εὐθυμίαν, τὰ παίγνια καὶ τὰς τέρψεις, ἃς ὑπεραγαπᾷ.

Σταυρὸς ἐπὶ τῆς ῥυτίδος τοῦ Ἑρμοῦ δηλοῖ ὅτι ὁ φέρων αὐτὸν θέλει ἀφιερωθῆ εἰς τὰ γράμματα καὶ τὰς ἐπιστήμας, καὶ ὅτι θέλει δημοσιεύσει σύγγραμμα δι' ὃ θέλει φυλακισθῆ, ἐὰν δὲν τῷ συμβῇ τι χειρότερον.

Ὁ Lenglet Dufresnoy, ὁ τοσάκις ἐπισκεφθεὶς τὴν Βαστίλλην, εἶχε τὸν σταυρὸν τοῦτον εὐκρινέστατα διακεκριμένον.

Ἀνὴρ φέρων ἐπὶ τοῦ μετώπου δύο παραλλήλους γραμμὰς ἀλλὰ καθέτους, ἔστω βέβαιος ὅτι θέλει νυμφευθῆ δίς· τρὶς δέ, ἐὰν αἱ γραμμαὶ αὗται ὦσι τρεῖς· τετράκις δέ, ἐὰν ὦσι τέσσαρες, καὶ οὕτω καθεξῆς.

Ὁ οἰωνὸς οὗτος ἰσχύει ἀπαραλλάκτως καὶ διὰ τὴν νεάνιδα τὴν φέρουσαν τὰς γραμμὰς ταύτας ἐπὶ τοῦ μετώπου, ἔστωσαν αὗται καὶ κατὰ τὸ ἥμισυ δραταί.

Ἑπτὰ δὲ θέλει λάβει ἄνδρας, ἐὰν τὸ μέτωπον φέρῃ ἑπτὰ γραμμὰς παραλλήλους καὶ καθέτους.

Τὸ σχῆμα τοῦ C ἄνωθεν τοῦ μετώπου ὑπάρχοντος δηλοῖ μνήμην τεραστίαν.

Τὸ σημεῖον τοῦτο ἦν πρόδηλον ἐπὶ τοῦ μετώπου νέου τινὸς Κόρσου, περὶ οὗ λέγει ὁ Muret, ὅτι ἠδύνατο νὰ ἐντυπώσῃ εἰς τὴν μνήμην του ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ, καὶ ν' ἀποστηθίσῃ μετὰ μεγίστης εὐκολίας δεκαοκτὼ χιλιάδας λέξεων βαρβαρικῶν, ὧν οὐδόλως ἠννόει τὴν σημασίαν.

Τὸ C ἐπὶ τῆς γραμμῆς τοῦ Ἄρεως, εἰκονίζει θάρρος καὶ ῥώμην σώματος.

Τὸ σημεῖον τοῦτο ἦν κατάδηλον ἐπὶ τοῦ μετώπου τοῦ στρατάρχου τῆς Σάξης, τοῦ φέροντος τόσην δύναμιν ἐκ παιδικῆς ἡλικίας, καὶ ὄντος τοσοῦτον ῥωμαλέου, ὥστε κατέθλα μοχλοὺς σιδηροῦς μὲ τὴν αὐτὴν εὐκολίαν μεθ' ἧς ὁ κοινὸς χωρικὸς θλᾷ κλάδον δένδρου ἢ ῥάβδον ἐκ λευκοξύλου.

Τὸ C ἐπὶ τῆς γραμμῆς τῆς Ἀφροδίτης, προαναγγέλλει συμφορὰς καὶ ἀποτυχίας εἰς τὰς ἐρωτικὰς σκευωρίας.

Τὸ C ἐπὶ τῆς γραμμῆς τοῦ Ἑρμοῦ, ἀναγγέλει πτωχὸν πνεῦμα καὶ κρίσιν οὐχὶ ὀρθήν.

Τὸ C μεταξὺ τῶν ὀρρύων, ἄνωθεν τῆς γραμμῆς τῆς Σελήνης, προδίδει χαρακτῆρα εὐερέθιστον καὶ διάθεσιν φιλέκδικον.

Σημειωτέον ὅτι οἱ φέροντες τὸ σημεῖον τοῦτο εἰσὶ συνηθέστατα ἀνθρωποκτόνοι, μονομάχοι, πυγμάχοι καὶ ἀεῖποτε εὐδιάθετοι πρὸς πάλην.

Οἱ σύζυγοι ὧν τὸ μέτωπον φέρει τοιαῦτα σημεῖα ξυλίζονται κατ' οἶκον.

Ὁ φέρων μεταξὺ τῶν ὀρρύων, ἐπὶ τῆς γραμμῆς τῆς Σελήνης τὸ σχῆμα τοῦ X, θέλει ἀποθάνει ἐνδόξως εἰς τὸ πεδίον τῆς μάχης.

Ὁ οἰωνὸς διαφέρει πολὺ ἐὰν τὸ X ὑπέρκηται τοῦ U σχήματος· διότι τότε τὸ σχῆμα τοῦτο δηλοῖ, σχεδὸν ἀλανθάστως, ὅτι ὁ φέρων αὐτὸ θέλει ἀποθάνει δυστυχής.

Ὁ φέρων ἐν τῷ μέσῳ τοῦ μετώπου, ἐπὶ τῆς ῥυτίδος τοῦ Ἡλίου, μικρὸν τετράγωνον ἢ τρίγωνον, θέλει προσκτήσει μέγαν πλοῦτον ἄνευ κόπου καὶ μόχθου.

Ἐὰν τὸ σημεῖον ἦναι πρὸς τὰ δεξιά, ἀεῖποτε ἐπὶ τῆς αὐτῆς γραμμῆς, ὑπόσχεται πλουσίαν κληρονομίαν.

Ἐὰν δ' ἐξ ἀριστερῶν, δηλοῖ κατοχὴν ἀγαθῶν κακῶς κεκτημένων.

Τὸ σχῆμα τρία S, καθ' οἱονδήποτε τοῦ μετώπου μέρος εὑρισκόμενον, εἶναι ὀλεθριώτατον σημεῖον. Ὁ φέρων τοῦτο καταποντισθήσεται ἀφεύκτως, ἂν δὲν ἀποφεύγῃ μετὰ μεγίστης προσοχῆς τὸ ὕδωρ.

Δύο γραμμαὶ ἀπὸ τῆς ῥινὸς ἀρχόμεναι καὶ καμπτόμεναι κατὰ τὰ δύο ἄκρα τοῦ μετώπου, ἄνωθεν τῶν ὀφθαλμῶν, δηλοῦσιν ὅτι ὁ φέρων αὐτὰς θέλει εἰσαχθῆ εἰς δίκας καὶ ὑποστῇ φυλάκισιν.

Ἐὰν αἱ δύο αὗται γραμμαὶ διατρέχωσι τὴν ῥυτίδα τῆς Σελήνης, προαναγγέλλουσιν εἰς τὸν φέροντα αὐτὰς δεσμά.

Ἐὰν δ' αὗται αἱ γραμμαὶ ὦσι τέσσαρες καὶ εὐλύγιστοι, ἀνὰ δύο ἐπὶ τοῦ μετώπου, ἔστω βέβαιος ὁ φέρων αὐτὰς ὅτι θέλει συλληφθῆ ποτε αἰχμάλωτος ἐν πολέμῳ, καὶ θέλει στενάζει ὡς δοῦλος ἐν ἀλλοδαπῇ.

Τὰ κυκλοτερῆ σχήματα, κατὰ τὸ δεξιὸν μέρος, ἐπὶ τῆς γραμμῆς τῆς Σελήνης, δηλοῦσιν ὀφθαλμίας.

Ἐὰν δὲ τὰ κυκλοτερῆ ταῦτα σημεῖα ὦσιν ἐν τῷ μέσῳ τῆς γραμμῆς, οἰωνίζονται ὅτι ὁ φέρων αὐτὰ θέλει τυφλωθῆ τὸν ἕνα ὀφθαλμόν.

ΔΙΑΦΟΡΑ

Ὁ ἄρτος εἶναι ἐφεύρεσις Ἑλληνική, παραδεχθεῖσα βραδύτερον ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων. Ἐπὶ πολὺν χρόνον, ἐν Εὐρώπῃ, οἱ χειρόμυλοι ἦσαν αἱ μόναι πρὸς ἄλησιν τοῦ σίτου μηχαναί, ἕως οὗ τέλος, μεταξὺ πολλῶν ἄλλων παρὰ τῶν Σαρακινῶν ληφθεισῶν ἐφευρέσεων, εἰσήχθη, ἐκ τῆς πρώτης σταυροφορίας, καὶ ἡ τέχνη τοῦ κατασκευάζειν ἀνεμομύλους. Ἐπὶ πολλοὺς αἰῶνας ἐτηρήθη ἡ συνήθεια τοῦ παραθέτειν εἰς τὰς τραπέζας κυκλοτερὲς τεμάχιον ἄρτου, ὅπερ ἐν Γαλλίᾳ ἐκάλουν pain taillor· τὰ ἐξ ἄρτου ταῦτα πινάκια διένεμον μετὰ τὸ γεῦμα εἰς τοὺς πτωχούς. Ἐπὶ Πλινίου ἤδη τοῦ φυσιοδίφου, οἱ Γαλάται μεταχειρίζοντο ἀφρόζυθον εἰς κατασκευὴν ἄρτου· ἀλλ' ἐπὶ τοῦ δεκάτου ἑβδόμου αἰῶνος ἡ ἰατρικὴ κατέκρινε τὴν χρῆσιν ταύτην ὡς ἐπιβλαβῆ εἰς τὴν ὑγείαν, καὶ ἀπὸ τοῦδε φρικτὴ ἤρξατο πάλη μεταξὺ ἰατρῶν καὶ ἀρτοποιῶν. Τὸ ζήτημα τοῦτο δὲν ἐλύθη εἰσέτι ἐντελῶς.

Οἱ Αἰγύπτιοι οὐ μόνον μεγάλην ἐποιοῦντο χρῆσιν της ἀνθοκράμβης, ἀλλ' ἐθεώρουν αὐτὴν καὶ ὡς ἱεράν. Ταύτην εἰσήγαγον εἰς τὴν Εὐρώπην οἱ Ῥωμαῖοι.

Τὰ ῥοδάκινα (Περσικὰ μῆλα), κατάγονται ἐκ τῆς Περσίας, ἐν ᾗ ἐθεωροῦντο ὡς δηλητήριον· ἀλλ' εἰς τὰ ἡμέτερα κλίματα ἀπώλεσεν ὁ καρπὸς οὗτος, διὰ τῆς μεταφυτεύσεως, τὸ δραστήριόν του, καὶ κατέστη καρπὸς ἐξαίσιος.

Τὸ κοκκύμηλον (δαμάσκηνον) μετηνέχθη ἐκ τῆς Συρίας, ἐπὶ τῶν Σταυροφοριῶν. Εἰς πολλὰ τῆς Εὐρώπης μέρη ὑπάρχει εἶδος κοκκυμήλου ὀνομαζομένου *Βασίλισσα Κλαυδία*, ἐκ τοῦ ὀνόματος τῆς γυναικὸς Φραγκίσκου τοῦ Α'. Ἕτερον δ' εἶδος καλεῖται κοκκύμηλον τοῦ Κυρίου (prune de Monsieur) διότι ὁ ἀδελφὸς τοῦ ΙΔ'. Λουδοβίκου ἠγάπα αὐτὸ τὰ μέγιστα.

Εἰς τὰς τραπέζας ἄλλοτε παρέθετον κονίκλους ὡς ἔδεσμα ἐπιζήτητον καὶ ἐξαίσιον· τοσοῦτον δὲ τὰ ζῶα ταῦτα ἐπολυπλασιάσθησαν ἐν Ἱσπανίᾳ, ὥστε ὑπέσκαψαν τὰ προτειχίσματα καὶ τὰς οἰκίας τῆς Θαραγῶνος, καὶ κατεχρήμνισαν αὐτὰς εἰς πλεῖστα μέρη.

Οἱ Γαλάται συνήθιζον νὰ εἰσάγωσιν εἰς Ῥώμην, ἐμπορίας χάριν, ἀπειράριθμα ποσμνια χηνῶν, ἅτινα μετεκόμιζον αὐτόθι διὰ τῶν Ἄλπεων. Καὶ σήμερον εἰσέτι διατηρεῖται ἐν Γαλλίᾳ ἡ συνήθεια τοῦ ὁδηγεῖν ἀγέλας Ἰνδιανῶν ἀπὸ ἐπαρχίας εἰς ἐπαρχίαν.

Οἱ Ῥωμαῖοι ἐθεώρουν τὰ ὄστρεα (ὀστρείδια), ὡς τὸ ἐξαισιώτερον τῶν ἐδεσμάτων. Ὁ δὲ ποιητὴς Αὐσάνιος ἐνεκωμίασεν αὐτὰ εἰς τὰ ποιήματά του. Ἀποθανόντος τοῦ ποιητοῦ τούτου, τὰ ὄστρεα ἔπεσαν εἰς ἀχρηστίαν καὶ λήθην, καὶ μόλις περὶ τὸν δέκατον ἕβδομον αἰῶνα βλέπομεν αὐτὰ πάλιν εἰς κυκλοφορίαν.

Ἡ κατὰ τὴν τεσσαρακοστὴν μεγάλη δυσκολία τῆς παρὰ τοῦ καθολικοῦ κλήρου χορηγίας τῆς ἀδείας τοῦ ἐσθίειν ὠά, ἐγένετο ἀφορμὴ τοῦ ν' ἀφιερώνωσι τὴν τετάρτην τῆς Τέφρας (καθαρὰ τετάρτη) μεγάλην ποσότητα ὠῶν, ἅτινα διενέμοντο τὴν ἡμέραν τοῦ Πάσχα μεταξὺ φίλων. Ἐπὶ ΙΔ'. Λουδοβίκου ἐτηρεῖτο ἡ συνήθεια τοῦ

σχηματίζειν τὴν ἡμέραν ταύτην ἐν τῷ σπουδαστηρίῳ τοῦ βασιλέως ὑψηλὰς πυραμίδας ἐξ ὧν γεγραμμένων ἢ κεχρυσωμένων, ἅτινα ἡ αὐτοῦ Μεγαλειότης διένεμε μετὰ τὴν λειτουργίαν εἰς τοὺς αὐλικούς του.

Ἐν Παρισίοις ὑπῆρχε συνήθεια, ὁ ἀναγορευθεὶς δι δάκτωρ τῆς ἰατρικῆς νὰ δίδῃ, μετὰ τὴν θέσιν, πρὸς τοὺς ἰατροὺς καὶ τοὺς καθηγητὰς συμπόσιον οὗ τὸ κυριώτερον ἔδεσμα ἦσαν πλακοῦς ἐκ βοείου κρέατος καὶ ζαφυλάς. Ἡ ἰατρικὴ σχολὴ καταργήσασα ἀκολούθως τὸ ἔθιμον τοῦτο ἀντικατέστησε τὸ πρόγευμα διὰ ποσοῦ χρηματικοῦ. Αἱ θέσεις διετήρησαν τὴν ἀρχαίαν αὐτῶν ὀνομασίαν μέχρι τῆς ἐπαναστάτεως· ἐκαλοῦντο δὲ pastillaria·

Ἐναπέθετον εἰς τοὺς ἀμπελωφόρους τόπους, τὸν οἶνον ἐντὸς πίθων καὶ ἐντὸς στερνῶν κεκτισμένων ἐντέχνως καὶ μετὰ μεγίστης προσοχῆς. Οἱ ἱπποκόμοι καὶ οἱ ὑπηρέται ἐπιήρουν ἐκεῖθεν οἰνοδοχεῖα καὶ φιάλας ἃς ἔφερον κρεμαμένας ἀπὸ τῆς λαβίδος τοῦ ἐφιππίου των.

Τὰ Σκαχαρωτὰ (bonbons) μετεχειρίζοντο ἄλλοτε εἰς ἀπόλαυσιν εὐνοιας ἐπισήμων προσώπων, καὶ εἰς προσφορὰν τῶν δικαστικῶν πρὸς οὓς ἀπευθύνετο ἀναφορά Τοσοῦτον δ' ἐπεξεταθη ἡ χρῆσις αὕτη ὥστε ὁ Θ' Λουδοβίκος ἠναγκάσθη ν' ἀπαγορεύσῃ εἰς τοὺς δικαστὰς τὴν πλέον τῶν δέκα σολδίων παραλαβὴν σακχαρωτῶν καθ' ἑβδομάδα· ὁ δὲ Φίλιππος ὁ Ὡραῖος (Philippe le Rel) περιώρισεν ἔτι μᾶλλον τὴν χρῆσιν, διατάξας τὴν ἐν μιᾷ τῆς ἑβδομάδος ἡμέρᾳ κατ' οἶκον χρῆσιν. Ἀλλὰ δυστυχῶς τὰ σακχαρωτὰ ἀντεκατεστάθησαν διὰ χρημάτων, καὶ πρῶτος ὁ Τουρνῶν ἔδωκεν εἰς δικαστὴν δέκα φράγκα χρυσᾶ ἀντὶ δέκα θηκῶν σακχαρωτῶν.

Περὶ τὸν ἑνδέκατον καὶ δωδέκατον αἰῶνα, ἐθιμοταξίας ἴδιον ἦτο νὰ κάθηνται εἰς τὰς τραπέζας τῶν συμποσίων κατὰ ζεύγη ἑτερογενῶν φύλων· παρετίθετο δὲ ἓν μόνον πινάκιον δι' ἕκαστον ζεῦγος, Ἐν τῷ ἐσωτερικῷ τῶν οἰκιῶν, εἷς μόνος κύλιξ (ποτήριον) ἤρκει δι' ἅπαντα τῆς οἰκογενείας τὰ μέλη, ὁ δὲ Saint Berband ἀπεκληρώθη παρὰ τοῦ πατρός του, διότι πρὶν πίῃ ἐσπόγγισε τὸν κύλικα, λόγῳ ὅτι ὁ πατήρ του εἶχε λέπραν.

Παρὰ Ῥωμαίοις ἡ συνήθεια τῶν προπόσεων συνεδέετο μετὰ τῆς θρησκείας· καὶ ἐν Γαλλίᾳ δὲ ὑπῆρξεν ἐποχὴ καθ' ἣν ἡ συνήθεια αὕτη ἦτο γενικωτάτη. Πρὸ ἑβδομήκοντα ἢ ὀγδοήκοντα ἐτῶν ἔπινον εἰσέτι ἐν Γερμανίᾳ εἰς ὑγείαν οὐμόνων τῶν παρευρισκομένων προσώπων, ἀλλὰ καὶ τῶν θείων καὶ τῶν ἐξαδέλφων καὶ λοιπῶν· ἐκτὸς τούτου καὶ ὑπὲρ τῶν τεθνεώτων ἐγένοντο προπόσεις, ὥστε ὁ παρευρισκόμενος ξένος ἠναγκάζετο προηγουμένως νὰ πληροφορηθῇ περὶ τῆς γενεαλογίας τῶν συνδαιτυμόνων του. Ὁ Πασκιέρος ἀναφέρει ἀνέκδοτον λίαν κατανυκτικὸν, ὡς πρὸς τὴν δυστυχῆ Μαρίαν Στυάρτην τὴν ἀποκεφαλισθεῖσαν. Τὴν ἑσπέραν τῆς προτεραίας τοῦ θανάτου της, ἔπιεν μετὰ τὸν δεῖπνον εἰς ὑγείαν ὅλων αὐτῆς τῶν θεραπόντων, παρακαλέσασα αὐτοὺς νὰ τῇ ἀποδώσωσι τὴν πρόποσιν· πάντες ἀνεξαιρέτως ὑπήκουσαν, καὶ ἐνῷ πραέπινον ὑπὲρ τῆς κυρίας των, τὰ δάκρυά των ἔρρεον κρουνηδὸν ἐντὸς τῶν κυλίκων.

Οἱ ἀρχαῖοι λαοὶ ἐνόμισαν ἀναγκαῖον νὰ διαποικίλωσι τὰ συμπόσια διὰ θεαμάτων καὶ θεατρικῶν παραστάσεων παντὸς εἴδους. Οἱ Ῥωμαῖοι ἔτερπον τοὺς ξένους των διὰ παντομίμων καὶ ἐνίοτε δι' αἱματηρῶν ἀγώνων παλαιστῶν· εἰς τὰ συσσίτια τῶν μοναχῶν ἢ εἰς τὰς τραπέζας τῶν ἱερέων ἀνεγίνωσκοντο θρησκευτικὰ βιβλία ἢ ἐψάλλοντο ὕμνοι. Ἡ πρώτη ἐν Γαλλίᾳ ἐνατοτσύριξ (orgue) κατεσκευάσθη διὰ τὴν τράπεζαν Καρόλου τοῦ Μεγάλου.

Αἱ πρὸς τοὺς ξενιζομένους ὑπὸ τῶν ἐπισημοτέρων προσώπων διδόμεναι τέρψεις ἦσαν θεάματά τινα, καλούμενα προεπιδόρπια (entremets). Τὰ θεάματα ταῦτα συνίσταντο ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, εἰς μονομαχίας ἱππποτῶν, εἰς παίγνια αὐτομάτων, καὶ εἰς παραστάσεις θεατρικὰς ἐπισήμων γεγονότων. Κατά τι συμπόσιον δοθὲν παρὰ τοῦ ἕκτου Καρόλου πρὸς τὰς κυρίας τῆς αὐλῆς, δυο ἱππόται Reynaud de Big καὶ ὁ Messire Bonccicaut, συνηγωνίσθησαν ἔφιπποι, τρέχοντες πέριξ τῆς τραπέζης, καὶ συνέτριψαν λόγχην· ἕτεροι ἀκολούθως διαδεχθέντες αὐτοὺς ἐμιμήθησαν τὸ παράδειγμά των. Ἐν τινι δὲ συμποσίῳ δοθέντι παρὰ τοῦ πέμπτου Καρόλου, ἐν ἔτει 1738. παρέστησαν τὴν ἀναχώρησιν τοῦ Godefroy de Bouillou διὰ τὸν Ἅγιον Τάφον καὶ τὴν ἅλωσιν τῆς Ἱερουσαλὴμ Κατὰ τὴν τελετὴν διαταχθεῖσαν ὑπὸ τοῦ ἕκτου Καρόλου διὰ τὴν ἄφιξιν τῆς Ἰσαβέλλας τῆς Βαυβαρίας, παρέστη ἡ πολιορκία τῆς Τροίας. Ὠκοδόμησαν ἐπὶ τούτου μέγα φρούριον φέρον πέντε πύργους πρὸς ὑπεράσπισιν ἐξ ὧν οἱ τέσσαρες ἦσαν εἰς τὰ τέσσαρα ἄκρα, ὁ δὲ πέμπτος ἐν τῷ μέσῳ. Χλαμύδες καὶ ἀσπίδες ἀπηρτημέναι εἰς τοὺς τοίχους ἐδήλουν ὅτι τὸ φρούριον ἐκεῖνο ἦτο ἡ Τροία. Ὁ δ' ἐν τῷ μέσῳ πύργος ὑπέφαινε τὴν ἀκρόπολιν τοῦ Ἰλίου. Εἰς ἀπόστασιν τινὰ ἀπὸ τούτου ἐφαίνετο μέγα στρατόπεδον, καὶ τοῦτο ἦν τὸ τῶν Ἑλλήνων, διακρινόμενον ἐκ τῶν σημάτων· ὄπισθεν τοῦ στρατοπέδου τούτου εὑρίσκετο πλοῖον χορητικότητος ἑκατὸν περίπου πολεμιστῶν. Τὸ φρούριον, ἡ σκηνὴ καὶ τὸ πλοῖον ἐκινοῦντο διὰ τροχῶν, ὧν τὰ ἐλασήρια, ὡς καὶ οἱ κινοῦντες αὐτὰ ἄνθρωποι, ἦσαν ἀφανῆ. Συνεκροτήθη ἀκολούθως μάχη μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων ἡρώων τοῦ πλοίου, καὶ τῶν ἐν τῷ φρουρίῳ ἐγκεκλεισμένων Τρώων· ἀλλ' ἡ μάχη αὕτη ὑπῆρξε βραχυτάτη, διότι τοσαύτη ἦτο ἡ πληθὺς τῶν θεατῶν, ὥστε πολλοὶ ἐξ αὐτῶν ἐπληγώθησαν.

Ἡ αὐλὴ τῆς Βουργωνίας ἐδείκνυε ἐξαιρετικὴν κλίσιν πρὸς τὰ θεάματα τῶν αὐτομάτων καὶ τῶν ζώων. Ἑορταζομένων τῶν γάμων Καρόλου τοῦ Τολμηροῦ μετὰ τῆς ἡγεμονίδος Μαργαρίτας τῆς Ἀγγλίας, ἔλαβον χώραν τρία προεπιδόρπια. Ἐν τῷ πρώτῳ, εἰσῆλθε μέγας μονόκερως φέρων ἐπ' ὤμων λεοπάρδαλιν κρατοῦσαν διὰ μὲν τοῦ ἑνὸς ποδὸς τὰ σήματα τῆς Ἀγγλίας, διὰ δὲ τοῦ ἑτέρου, μέγαν μαργαρίτην λίθον, ὑπαινιττόμενον τὸ ὄνομα τῆς βασιλίσσης.

Τὸ πάλαι ἔτρωγον ἐπὶ τραπεζῶν ξυλίνων, ἄνευ τραπεζομανδήλων. Σημειωτέον ὅμως ὅτι τὰς τραπέζας ταύτας ἐτήρουν ἐν μεγίστῃ καθαριότητι. Προϊόντος τοῦ χρόνου, ἐκάλυπτον αὐτὰς διὰ δέρματος, ἀντικατασταθέντος βραδύτερον ὑπὸ τῶν ὑφαντῶν τραπεζομανδήλων. Τὰ χειρόμακτρα ἐν Γαλλίᾳ ἦσαν ἐν σμικρᾷ χρήσει ἐν τῇ μεσαίᾳ τοῦ λαοῦ τάξει, ἐπὶ τοῦ πέμπτου Καρόλου Εσυνήθιζον τότε ἐν τελετῇ τινὶ νὰ σχίζωσι τὸ τραπεζομάνδηλον ἐνώπιον τοῦ ἱππότου ὅστις τυχὸν εἶχεν ἐπισύρει τὴν δυσμένειαν τοῦ βασιλέως, καὶ ἀνέτρεπον τὸ ἐνώπιόν του πινάκιον. Ὁ ἱππότης τότε ὑπεχρεοῦτο νὰ πλύνῃ τὴν κηλίδα τῆς ὑπολήψεώς του, ἢ ν' ἀποδείξῃ ὅτι καθυβρίζετο. Παρόμοιόν τι συνέβη εἰς τὸν κόμητα Ὀστριβὰν εἰς τὴν τράπεζαν τοῦ ἕκτου Καρόλου. Ὁ κήρυξ ἔσχισεν εἰς δύο τὸ τραπεζομάνδηλον ἐνώπιόν του, λέγων ὅτι πρίγγιψ μὴ φέρων τὰ ὅπλα ἦτο ἀνάξιος νὰ συμφάγῃ εἰς τὴν τράπεζαν τοῦ βασιλέως — Φέρω λόγχην καὶ ἀσπίδα ὡς καὶ πᾶς ἄλλος ἱππότης.

— Ἀδύνατον, εἶπεν ὁ κήρυξ, διότι ἂν ἔφερες ὅπλα ἤθελες ἐκδικήσει τὸν θάνατον τοῦ θείου σου.

Τὰ πρῶτα πινάκια συνίσταντο ἐκ κυτάλου ἄρτου κυκλοτεροῦς. Προϊόντος τοῦ χρόνου κατεσκεύασαν ταῦτα ἐκ ξύλου, ἀργίλου, καὶ διαφόρων μετάλλων.

Τὴν τοσοῦτον παρὰ τοῖς ἀρχαίοις γνωστὴν ὕαλον μετεχειρίσθησαν οἱ νεώτεροι τὸ πρῶτον διὰ τὰ παράθυρα τῶν ναῶν καὶ τῶν παλατίων, πολὺ δὲ βραδύτερον ἡ χρῆσις διεδόθη καθ' ὅλας τὰς κατοικίας.

Ἡ κλίνη, ἔπιπλον ἀναγκαιότατον τὴν σήμερον, καὶ τοῦ ὁποίου ἡ στέρησις δεικνύει τὴν ἐσχάτην ἔνδειαν, ἦτο ἀντικείμενον πολυτελείας παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Ἕλληνσι καὶ Ῥωμαίοις, ὅτε ἀντὶ τῶν φύλλων καὶ τῶν δερμάτων ἐφ' ὧν κατεκλίνοντο οἱ ἥρωες πρόγονοί των, εἰσήγαγον εἰς τὰς οἰκίας των τὰ ἐκ πτίλων στρώματα. Αἱ κλίναι κατεσκευάζοντο τότε ἐξ ἀργύρου, ἐβένου ἢ κέδρου.

Αἱ ἐξ ἀχύρου καὶ βρύου ψίαθοι ἀπετέλουν ἄλλοτε τὸν χρωματισμὸν τῶν οἰκιῶν. Τὰ χρώματα τοῦ ἀχύρου διετίθεντο μετὰ τοσαύτης χάριτος, ὥστε ἔθελγον ἐπιτυχέστατα τὴν ὅρασιν. Καὶ νῦν εἰσέτι ἀπαντῶνται ἐν Ἀνατολῇ ψίαθοι ὑπερτιμώμεναι ἕνεκα τῆς ζωηρότητος τῶν χρωμάτων αὐτῶν καὶ τῆς φιλοκαλίας τῶν ἐπ' αὐτῶν σχεδιασμάτων. Ἡ χρῆσις τῶν τοιχογραφιῶν, ἢ τῶν ἐπὶ τοῦ τοίχου περιπετασμάτων παριστανόντων πρόσωπα καὶ ἄλλα διάφορα ἀντικείμενα, μόλις χρονολογεῖται ἀπὸ ἑξακοσίων ἐτῶν. Ἡ λεῖα καὶ ἡ ἀνάγλυφος τοιχογραφία ἐφευρέθη περὶ τὸν ΙΕ' αἰῶνα ἐν Βυθερλάνδῃ· ἐντεῦθεν δὲ εἰσήχθη ἡ χρῆσις εἰς Γαλλίαν. Αἱ τοιχογραφίαι αὗται ἐπωλοῦντο εἰς ὑπέρογκον τιμὴν, ὁ δὲ Κολβέρτος καὶ ὁ Λεβρύνος ἔφερον τὸ ἔργον εἰς τὸν ἀνώτατον τῆς τελειότητος βαθμόν.

Τὰ πρῶτα κάτοπτρα ἦσαν ἐκ μετάλλου· ὁ Κικέρων ἀναφέρει τὴν ἐφεύρεσιν αὐτῶν εἰς τὸν Ἀσκληπιόν. Τὰ πρῶτα ἐν Ῥώμῃ ἐξ ἀργύρου κάτοπτρα κατεσκευάσθησαν ἐπὶ Πομπείου, ὁ δὲ Πλίνιος λαλεῖ περί τινος λίθου λαμπροῦ, βεβαίως τοῦ διοπτηρίου λίου, ὃν διεχώριζον εἰς πλάκας, καὶ ὅστις ἐπὶ μεταλλικοῦ ἐπιπέδου τιθέμενος ἀντανακλᾷ ἐντελῶς τὸ ἀντικείμενον. Τὰ πρῶτα ἐξ ὑέλου κάτοπτρα ἐφάνησαν ἐν Εὐρώπῃ περὶ τὰ τέλη τῶν σταυροφοριῶν.

Ἡ Ἐνετία πρώτη ἐφεῦρε τὸν τρόπον τῆς κατασκευῆς τῶν ὑελίνων κατόπτρων. Δέκα περίπου ἑκατονταετηρίδας Π. Χ. ἔμποροι νίτρου προσωρμίσθησαν ἐν Φοινίκῃ, περὶ τὸ στόμιον τοῦ μικροῦ ποταμοῦ Βήλου· ἀποβιβασθέντες εἰς τὴν παραλίαν, ἥτις ἦν κεκαλυμμένη ὑπὸ στρώματος ψάμμου λεπτῆς καὶ λευκῆς ἤρξαντο νὰ προετοιμάζωσιν αὐτόθι τὸ γεῦμά των. Δι' ἔλλειψιν λίθων ἔλαβον ἐκ τοῦ πλοίου των βώλους νίτρου δι' ὧν κατεσκεύασαν εἶδος ἑστίας, ὅπως ψήσωσι τὸ ἔδεσμά των. Ἀναφθείσης τῆς πυρᾶς οἱ βῶλοι ἀνελύθησαν, καὶ τὸ νίτρον ἀνεμίχθη πρὸς τὴν ψάμμον τῆς θαλάσσης, τῆς δὲ θερμότητος ἰσχυρῶς ἐπενεργούσης ἐπὶ τοῦ μίγματος, ἀνέλυσεν αὐτό, καὶ παραυτα οἱ ἔμποροι ἔκπληκτοι εἶδον διαρρέον ἀπὸ τῆς ἑστίας εἶδος λάβας σκληρυνομένης καθόσον ἐψυχραίνετο· τὸ σῶμα δὲ τοῦτο, στερεὸν, ὑποπράσινον καὶ λίαν διαφανὲς ἦν ὕελος.

Οὕτως ἡ ἐπίσημος αὕτη ἀνακάλυψις, ἐὰν πρέπῃ νὰ δώσωμεν πίστιν εἰς τὴν διήγησιν τοῦ Πλινίου, χρεωστεῖται εἰς τυχαῖον περιστατικόν. Ὁπωσδήποτε, οἱ Φοίνικες πρῶτοι ἐκαλλιέργησαν αὐτὴν, εὑρόντες παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ ποταμοῦ Βήλου ψάμμον λεπτοτάτην φέρουσαν ἱκανὴν ποσότητα ἀλκαλίου. Ἡ τῆς ὑέλου κατασκευὴ ἐπεξετάθη βαθμηδὸν, καὶ μετ' οὐ πολὺ ἡ Σιδὼν κατέστη περιώνυμος διὰ τὰ ὑελουργεῖά της. Ἐπὶ ἱκανὸν χρόνον ἡ Σιδὼν κατεῖχε τὸν πρῶτον βαθμόν, ἀλλ' ἡ βιομηχανία αὕτη ἐπεξετάθη εἰς ὅλους τοὺς ἐμπορικοὺς λαοὺς τῶν ἀνατολικῶν παραλίων τῆς Μεσογείου. Μεταξὺ τούτων ἦν καὶ ἡ Αἴγυπτος, τὰ δὲ ὑελουργεῖα τῆς Ἀλεξανδρείας δὲν ἦσαν κατώτερα τῶν τῆς Φοινίκης. Ἡ Καρχηδὼν, ἀποικία τῶν Φοινίκων, πόλις ἐμπορικωτάτη, ἂν καὶ δὲν κατεῖχε ὑελουργεῖα ἐκαλλιέργησεν ὅμως μεγάλως τὸ ἐμπόριον τῆς ὑέλου. Αἱ Συρακοῦσαι, θυγάτηρ τῆς Καρχηδόνος, κατεῖχεν, ὡς εἰκάζομεν, θαυμάσια ὑελουργεῖα· διότι αὐτόθι παρήχθη τὸ ἐπισημότερον τῆς ἀρχαιότητος ὑελουργικὸν ἔργον, λέγομεν, τὴν οὐράνιον σφαῖραν τοῦ Ἀρχιμήδους, περὶ ἧς ὁ Κλαυδιανὸς λέγει ἔν τινι αὐτοῦ ἐπιγράμματι. ὅτι ἐπ' αὐτῆς, ἥτις ἦν σμικροῦ μεγέθους, ἦσαν ἐγγεγραμμένοι ἅπαντες οἱ ἀστερισμοί. Ἐντεῦθεν δυνάμεθα νὰ κρίνωμεν εἰς ποῖον βαθμὸν τελειότητος εἶχε φθάσει ἡ ὑελουργία.

Καὶ ἐν Ἑλλάδι, ὡς συμπεραίνομεν, ἐκαλλιεργήθη ἡ ὕελος, ἂν καὶ αὕτη ἐπρομηθεύετο αὐτὴν συνήθως ἐκ τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Ἀφρικῆς.

Ἡ Ῥώμη, ἐπὶ μὲν τῆς δημοκρατίας, περιφρονοῦσα τὰς βιομηχανικὰς τέχνας δὲν εἶχεν ἀνάγκην τῶν ὑέλων τῶν Συρακουσῶν, ἀλλ' ἡ ἐπὶ αὐτοκρατόρων εἰσαχθεῖσα πολυτέλεια παρήγαγε τὴν ἀνάγκην τῆς κατασκευῆς τῆς ὑέλου· καὶ πρῶτον ἐπὶ Τιβερίου ἐφάνησαν ἐν Ῥώμῃ ὑελουργεῖα, ἐν οἷς κατεσκευάζοντο τὰ κοινότερα ἐξ ὑέλου ἀντικείμενα· διότι τὰ τῆς πολυτελείας καὶ τὰ πλείονα ἀπαιτοῦντα τελειότητα μετεφέροντο αὐτόθι ἐκ Σιδῶνος καὶ Ἀλεξανδρείας.

Ὁ Πλίνιος ἀναφέρει ὅτι ὁ Σκάουρος ὠκοδόμησεν θέατρον οὗ ἡ σκηνὴ ἦν κατεσκευασμένη ἐκ τριῶν τάξεων κιόνων.

Ἡ πρώτη ἦν ἐκ μαρμάρου, ἡ δευτέρα, ἐξ ὑέλου, καὶ ἡ τρίτη, ἐκ ξύλου κεχρυσωμένου. Οἱ ὑέλινοι κίονες δὲν κατεσκευάσθησαν, ὡς εἰκάζομεν, ἐν Ῥώμῃ, ἀλλὰ μετηνέχθησαν αὐτόθι ἐκ Φοινίκης, διότι ἐν τῷ

ἑβδόμῳ βιβλίῳ τῶν Recognitiones τοῦ Ἁγίου Κλεμεντίου ἐξ Ἀλεξανδρείας βλέπομεν, ὅτι ἐν τῇ νήσῳ Ἀράδῳ ὑπῆρχε ναὸς στηριζόμενος ἐπὶ κιόνων ὑελίνων, ὕψους σημαντικοῦ καὶ παχύτητος ἐκπληκτικῆς.

Ὁ Πλίνιος ἀναφέρει πρὸς τοῖς ἄλλοις, ὅτι οἱ ἀρχαῖοι ἐγνώριζον νὰ χρωματίζωσι ποικιλοτρόπως τὴν ὕελον, καὶ εἰς τοιοῦτον βαθμὸν, ὥστε διὰ τῆς κεχρωματισμένης ὑέλου ἐμιμοῦντο τοὺς πλείστους τῶν πολυτίμων λίθων, κοσμήματα ὧν ἐποίουν τότε μεγίστην χρῆσιν. Ἀγνοοῦμεν τὴν τύχην τῆς ὑελουργίας μέχρι τοῦ τετάρτου αἰῶνος Π. Χ. Περὶ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην αἱ εἰς τὴν Δύσιν εἰσβολαὶ τῶν βαρβάρων κατέστρεψαν πᾶσαν αὐτόθι βιομηχανίαν, ἡ δὲ τέχνη τοῦ κατασκευάζειν ὕελον ἐτάφη μετὰ πολλῶν ἄλλων, μεχρισοῦ οἱ Ἐνετοὶ παρέλαβον αὐτὴν ἐκ τῆς Ἀνατολῆς, ὅπου εἶχε διατηρηθῇ, καὶ ἴσως τελειοποιηθῇ.

ΣΗΜ. Περὶ τῶν κατὰ τοὺς μεταγενεστέρους χρόνους προόδων τῆς ὑελουργίας, ἡ Μνημοσύνη ἐπιφυλάττεται νὰ πραγματευθῇ ἐν τοῖς ἑπομένοις αὐτῆς τεύχεσιν.

Α. Κ.

ΤΟ ΕΝ ΤΕΡΓΕΣΤΗ ΑΓΡΟΚΗΠΙΟΝ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ ΑΓΓΕΛΟΥ ΓΙΑΝΝΙΚΕΣΗ.

—o—

Ἡ ἑξῆς περικοπὴ ἣν λαμβάνομεν ἐκ τοῦ Ἰταλιστὶ ἐν Τεργέστῃ δημοσιευομένου περιοδικοῦ φύλλου Letture di Famiglia (1) θέλει χρησιμεύσει μεταξὺ τῶν ἄλλων πρὸς ἀπόδειξιν τοῦθαυμασμοῦ καὶ αὐτῶν ξένων περὶ τοῦ πλούτου καὶ τῆς χρήσεως αὐτοῦ τῆς καλῆς ἣν ποιοῦνται οἱ ἐν Εὐρώπῃ ὁμογενεῖς ἡμῶν, καὶ τοι αἱ πρὸς τὴν Ἑλλάδα εὐεργεσίαι ἀνδρῶν, οἷος ὁ ἐν Τεργέστῃ Πρόξενός μας Κ. Ἄγγελος Γιαννικέσης, ὑπέρτεραι παντὸς ἐπαίνου εἰσίν. Ἀρκεῖ νὰ εἴπωμεν, ὅτι ὁ μετὰ τοσαύτης ἐπιμελείας τὰ ἄνθη τῶν φυτῶν ἐν Τεργέστῃ προάγων Κ.Α Γιαννικέσης ὡραιότερον ἐν Ἑλλάδι καλλιεργεῖ φυτώριον, πολλοὺς νέους ἰδίαις δαπάναις διδασκομένους συντηρῶν, καὶ ἄλλους δι' ἐκτάκτων συνδρομῶν εὐγενῶς βοηθῶν.

Ἰδοὺ ἡ περὶ ἧς ὁ λόγος περικοπή.

« Μεταξὺ τῶν καλῶν οἷς ἐπ' ἐσχάτοις ἐκοσμήθη ἡ Τεργέστη, ἰδίας μνείας ἄξιον εἶναι τὸ ἀγροκήπιον τοῦ Ἑλληνικοῦ προξένου Κ. Ἀγγέλου Γιαννικέση. Πρὸ πάντων δὲ θαυμάσιον λογίζεται τὸ χειμερινὸν θερμόστεγον (Serre) τῶν ἀνθέων. Ἐν αὐτῷ διαιτῶνται τὰ σπανιώτατα τῶν ἐξωτικῶν φυτῶν, τὰ ἄδραῖς δαπάναις ἀφ' ὅλων τῶν τῆς οἰκουμένης κλιμάτων συλλεχθέντα, καὶ ἐν αὐτῷ περιποιούμενα παρὰ τοῦ ὄντος ἀξίου κηπουροῦ Κ. Γκὲ ἐκ Δρέσδης, υἱοῦ τοῦ κηπουροῦ τῆς Α. Μ τοῦ βασιλέως τῆς Σαξωνίας. Πολύτιμοι σταλακτῖται ἐντέχνως διατεθειμένοι εἰς τεχνητὸν ἄντρον κοσμοῦσι τὸν τερπνὸν τοῦ θερμοστέγου παράδεισον· ἐκεῖ ἀπολιθώσεις σπάνιοι, καὶ πληρεστάτη κογχυλῶν συλλογή, ἐξ ὧν πολλὰς οὐδ' εἰς πολλὰ βασιλικὰ μουσεῖα ἤθελέ τις εὑρεῖ, καθὼς καὶ θαλασσίων ζωοφύτων μυριάδες καλλύνουσι τὸ μέγαρον. Οὐδὲ μνείαν μετὰ ταῦτα ποιούμεθα τῶν καλλίστων εἰδῶν τῶν ἰθαγενῶν φυτῶν, ἅτε τούτων ἐν πολλοῖς τῶν Τεργεστινῶν ἀγροκηπίων εὑρισκομένων, καὶ τὸν κύριον τοῦ θεατοῦ θαυμασμὸν ἰδίως τοῦ θερμοστέγου τοῦ Κ. Γιαννικέση ἀποσπῶντος. Ὁ Κ. Ἄγγελος Γιαννικέσης μέχρι τοῦδε Ἱππότης τοῦ χρυσοῦ σταυροῦ τοῦ Σωτῆρος, ἐσχάτως ἠξιώθη νὰ λάβῃ παρὰ τῆς Α. Μ. τοῦ Βασιλέως τῆς Ἑλλάδος τὸν σταυρὸν τῶν Ταξιαρχῶν »

---

(1) Letture di famiglia, annata II, puntata XII Decembre 1853, sub rubrica Cronaca Triestina.